

วารสาร ยูวพุทธสงฆ์สัมพันธ์

รวมบทความทางวิชาการ

วารสาร: ยูวพุทธสงฆ์โลก (ยพส) ประเทศไทย
ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ เดือนเมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๐

Journal : World Buddhist Sangha Youth Thailand
Year 1, Volume 2, April-June, 2007

วารสาร : ยวพุทธสงฆ์ (ยพสท) ประเทศไทย

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ เดือน เมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๐

Journal: Buddhist Sangha Youth Center [BSYTH] Thailand

Year 1 Volume 2 April-June. 2007

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานด้านวิชาการพระพุทธศาสนา
2. เพื่อให้บริการทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม
3. เพื่อให้สมาชิกและผู้สนใจมีความรู้ ความเข้าใจธรรมะมากยิ่งขึ้น
4. เพื่อให้เปิดโอกาสให้ยวพุทธสงฆ์และพุทธเยาวชนได้นำเสนอบทความ
5. เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านการบริการวิชาการสังคมของยวพุทธสงฆ์ ประเทศไทย

ที่ปรึกษา

พระอธิการแทน อดมโล

พระอาจารย์ระพิน พุทธิลาโร

พระมหาชยันต์ พุทธธมโม

กองบรรณาธิการ

พระมหาสมพงษ์ สุนตจิตโต

พระมหาเสถียร สติโร

พระมหาพิสิทธิ มณีวิโส

พระมหาบุรพา อภิขุชวานนุโต

พระมหาดวงดี วิสุทธธมโม

พระอภิชาติ อภิชาติโต

พระธีรภัทรภพ อาจารย์ปาลี

พระสุนทร รตนปญโญ

นายอาจณรงค์ อินทพงษ์

นายมงคล มาลา

ที่ติดต่อ /Contact Us:

ศูนย์ยวพุทธสงฆ์ (ประเทศไทย) ใกล้หอประชุมกองทัพเรือ

301 ถนนวังเดิม 11 แขวงวัดอรุณ บางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ ๑ 10600

โทร: 089-8825-689, 087-8155-239 และ 02-8911-351 Fax: 024726375 (เฉพาะกิจ) Website:

<http://www.wbsy.org> Email: wbsy04@yahoo.com

ร่วมบริจาคทำบุญ หรือสมัครสมาชิก/ร่วมจัดพิมพ์วารสาร/จุลสารศูนย์ยวพุทธสงฆ์ ประเทศไทย เพื่อส่งเสริม

กิจกรรมการเผยแผ่การศึกษาและสวัสดิการยวพุทธสงฆ์ ประเทศไทย ส่งเป็นตั๋วแลกเงินหรือธนาคัตติส่งจ่ายในนาม พระมหาสมพงษ์ สุนตจิตโต

บรรณาธิการแถลง

เจริญพร/สวัสดีเพื่อนสหธรรมิกญาติโยมสาธุชนทั้งหลายฉบับนี้เป็นปฐมฤกษ์ ฉบับที่ ๒ ปีที่ ๑ เดือนเมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๐ สำหรับวารสารของยุวพุทธสงฆ์ ประเทศไทย

สำหรับวารสารนี้จะแตกต่างจากจุลสารของคุณ์ที่นำเสนอเฉพาะบทความทางวิชาการเท่านั้น วารสารเล่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ธรรมะที่เป็นบทความทางวิชาการผ่านสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับธรรมะที่เป็นวิชาการพระพุทธศาสนา มากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้พระภิกษุหนุ่มซึ่งเป็นบุคลากรทางด้านพระพุทธศาสนาได้เป็น นักเขียน โดยให้นำเสนอบทความขนาดกระทัดรัดพอประมาณนำเสนอความคิดโดย บูรณาการประยุกต์หลักพุทธธรรมให้เหมาะสมกับสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นไปที่วิชาการด้านพระพุทธศาสนาและสังคมปัจจุบันในบริบทต่างๆ

“วารสารยุวพุทธสงฆ์ประเทศไทย” ฉบับนี้ถือว่าเป็นเวทีทางวิชาการที่เปิด โอกาสให้ พระภิกษุหนุ่มที่เป็นยุวสงฆ์โดยเฉพาะประเทศไทยได้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิชาการทางพระพุทธศาสนา

ในการนี้ ยุวพุทธสงฆ์ ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ส่งบทความและมีส่วนร่วมในการ แลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์และนำเสนอบทความในประเด็นต่างๆที่น่าสนใจหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าทางแวดวงวิชาการด้านพระพุทธศาสนาและเจริญในธรรม ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หากมีสิ่งใดขาดตกบกพร่องไป ต้องขออภัย และจะ ปรับปรุงในโอกาสต่อไป หากมีข้อเสนอแนะประการใด กรุณาส่งข้อความมาได้ที่เบอร์ อีเมลล์ หรือส่งจดหมายมาที่คุณ์ รวมทั้งขอประชาสัมพันธ์เปิดโอกาสให้พระภิกษุหนุ่ม สามเณรและพุทธเยาวชนที่มีความถนัดความสามารถทางด้านเทคโนโลยีและสื่อสิ่งพิมพ์ ต้องการช่วยเผยแพร่พุทธธรรมก็ร่วมงานกันได้ ขอพระพุทธรูปพระธรรมพระสงฆ์คุ้มครอง

สารบัญ

	หน้า
พุทธพจน์ บทนำ	โดย...ยพสล 4
บัณฑิตย-กะเทย-เกย์ : ทักนะว่าด้วยการบวช	โดย...พุทธิสารโร 6
การตกแต่งโรงแรมด้วยพุทธศิลป์	โดย...อนันต์ตรีชัย 51
พุทธพจน์ บทกลาง	โดย...ยพสล 56
สมณพราหมณ์สมัยพุทธกาล	โดย...สนุดจิตโต 58
คุณค่าแท้ในมายาคติ	โดย...รัตนปญโญ 92
ยุวพุทธสงฆ์ประเทศไทย	โดย...ยพสล 106
คณะดำเนินงาน	โดย...ยพสล 107
WBSY Regional Centers	โดย...ยพสล 108
โครงการงานที่จะทำ	โดย...ยพสล 110
สิทธิพิเศษผู้สมัครสมาชิกศูนย์ยุวพุทธสงฆ์	
ประเทศไทย	โดย...ยพสล 111
คุณสมบัติอาสาสมัคร WBSY Volunteers	โดย...ยพสล 111
กองทุนการศึกษาเผยแผ่ และสวัสดิการ	โดย...ยพสล 112
สมัครสมาชิกจุลสาร	โดย...ยพสล 115
พุทธพจน์บทท้าย	โดย...ยพสล 116

พุทธพจน์ บทนำ

ปฐมกถาวัตถุสูตร ว่าด้วยกถาวัตถุ สูตรที่ ๑

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑกเศรษฐีเขตกรุงสาวัตถีสมัยนั้นแลภิกษุจำนวนมากกลับจากบิณฑบาตในเวลาหลังภัตตาหาร นั่งประชุมกันที่หอฉันสนทนาติรัจฉานกถาต่าง ๆ คือ (๑) ราชกถา เรื่องพระราชา (๒) โจรกถา เรื่องโจร (๓) มหามัตตกถา เรื่องมหาอำมาตย์ (๔) เสนากถา เรื่องกองทัพ (๕) ภัยกถา เรื่องภัย (๖) ยุทธกถา เรื่องการรบ (๗) อन्नกถา เรื่องข้าว (๘) ปานกถา เรื่องน้ำ (๙) วัตถกถา เรื่องผ้า (๑๐) สยนกถา เรื่องที่นอน (๑๑) มาลากถา เรื่องดอกไม้ (๑๒) คันธกถา เรื่องของหอม (๑๓) ญาติกถา เรื่องญาติ (๑๔) ยานกถา เรื่องยาน (๑๕) คามกถา เรื่องบ้าน (๑๖) นิคมกถา เรื่องนิคม (๑๗) นครกถา เรื่องนคร (๑๘) ชนบทกถา เรื่องชนบท (๑๙) อิตถิกกถา เรื่องสตรี (๒๐) ปุริสกถา เรื่องบุรุษ (๒๑) สุนทรกถา เรื่องคนกล้า (๒๒) วิสีฆากถา เรื่องตรอก (๒๓) กุมภฏฐานกถา เรื่องทำน้ำ (๒๔) ปุพพเปตกถา เรื่องคนที่ล่วงลับไปแล้ว (๒๕) นานัตตกถา เรื่องเบ็ดเตล็ด (๒๖) โลกักขายิกะ เรื่องโลก (๒๗) สมุททักขายิกะ เรื่องทะเล (๒๘) อิติมาวากถา เรื่องความเจริญและความเสื่อม

ครั้นในเวลาเย็น พระผู้มีพระภาคเสด็จออกจากที่หลีกเร้น เข้าไปยังหอฉันประทับนั่งบนพุทธอาสน์ที่ปูลาดไว้ ได้ตรัสถามภิกษุทั้งหลายว่า“ภิกษุทั้งหลายบัดนี้ เธอทั้งหลายนั่งประชุมสนทนากันด้วยเรื่องอะไรหนอ และเรื่องอะไรที่เธอทั้งหลายสนทนากันค้างไว้”

ภิกษุเหล่านั้นกราบทูลว่า“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอประทานวโรกาส ข้าพระองค์ทั้งหลายกลับจากบิณฑบาตในเวลาหลังภัตตาหาร นั่งประชุมกันที่หอฉันสนทนาติรัจฉานกถาต่าง ๆ คือ (๑) ราชกถา เรื่องพระราชา (๒) โจรกถา เรื่องโจร (๓) มหามัตตกถา เรื่องมหาอำมาตย์ (๔) เสนากถา เรื่องกองทัพ (๕) ภัยกถา เรื่องภัย (๖) ยุทธกถา เรื่องการรบ (๗) อन्नกถา เรื่องข้าว (๘) ปานกถา เรื่องน้ำ (๙) วัตถกถา เรื่องผ้า (๑๐) สยนกถา เรื่องที่นอน (๑๑) มาลากถา เรื่องดอกไม้ (๑๒) คันธกถา เรื่องของหอม (๑๓) ญาติกถา เรื่องญาติ (๑๔) ยานกถา เรื่องยาน (๑๕) คามกถา เรื่องบ้าน (๑๖) นิคมกถา เรื่องนิคม (๑๗) นครกถา เรื่องนคร (๑๘) ชนบทกถา เรื่องชนบท (๑๙) อิตถิกกถา เรื่องสตรี (๒๐) ปุริสกถา เรื่อง

บุรุษ (๒๑) สุธรรมา เรื่องคนกล้า (๒๒) วิไลชาภา เรื่องตรอก (๒๓) กุมภฏฐานภา เรื่องทำน้ำ (๒๔) ปุพเพตถภา เรื่องคนที่ล่องล่ำไปแล้ว (๒๕) นานัตถภา เรื่องเบ็ดเตล็ด (๒๖) โลกักขายิกะ เรื่องโลก (๒๗) สมุททักขายิกะ เรื่องทะเล (๒๘) อิติภวภวภา เรื่องความจริงและความเสื่อม

ภิกษุทั้งหลาย กถาวัตถุ ๑๐ ประการนี้

กถาวัตถุ ๑๐ ประการ อะไรบ้าง คือ

๑. อัปปิจฉกถา (เรื่องความมักน้อย)
๒. สันตฎฐิกถา (เรื่องความสันโดษ)
๓. ปรีเวกกถา (เรื่องความสงัด)
๔. อสังสัคคกถา (เรื่องความไม่คลุกคลี)
๕. วิริยารัมภกถา (เรื่องการปรารภความเพียร)
๖. สิลกถา (เรื่องศีล)
๗. สมาธิกถา (เรื่องสมาธิ)
๘. ปัญญาภา (เรื่องปัญญา)
๙. วิมุตติกถา (เรื่องวิมุตติ)
๑๐. วิมุตติญาณทัสสนกถา (เรื่องความรู้ ความเห็นในวิมุตติ)

ภิกษุทั้งหลาย กถาวัตถุ ๑๐ ประการนี้แล

ภิกษุทั้งหลาย หากเธอทั้งหลายจะพึงยกกถาวัตถุ ๑๐ ประการนี้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมากล่าว เธอทั้งหลายก็จะสามารถครอบงำเดชาานุภาพของดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ที่มีฤทธิ์มาก มีอานุภาพมากอย่างนี้ด้วยเดชาานุภาพของตนได้ ไม่จำเป็นต้องพูดถึงอัญญเดียรธีย์ปริพาชกทั้งหลายเลย

ที่มา: พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต [๒. ทุติยปัณณาสก์]

๒. ยมกวรรค ๙. ปฐมกถาวัตถุสูตร หน้า 24/96/150-52

บัณเฑาะย์-กะเทย-เกย์ : ทศนะว่าด้วยการบวช (Hermaphrodite: Views on Entry of Monkhood)

โดย ... พุทธิสาร

บทนำ

ในสภาพสังคมไทยปัจจุบัน มี “พื้นที่” ให้กับกลุ่มคน “ที่มีไช้ชายและหญิง” ที่มีศัพท์เรียกว่า “บัณเฑาะย์-กะเทย-เกย์” หรืออื่นใดที่มีลักษณะแบ่งไปถึงเพศที่ ๓ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ในทางสื่อ¹ ทีวี นิตสาร รวมไปถึงการแสดงออกในด้านต่าง ๆ² เช่น การประกวดสาวประเภทสอง³ การส่งเสริมให้เกิดการแสดงออกในพฤติกรรมเหล่านี้ ซึ่งจะเป็นเป้าหมายแฝง หรือจะเป็นเพียงการล้อเลียนก็ตาม แต่ได้กลายเป็นว่าถูกยอมรับในสังคมวงกว้างขึ้นอย่างที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน⁴ ถึงจะไม่สนิทยอมรับมากนักก็ตาม “ประเด็นของเพศที่สาม(กะเทย-บัณเฑาะย์) กับการปฏิบัติและถือบวชในพระพุทธศาสนา” ได้กลายเป็นวาทะกรรมของสังคมในปัจจุบัน และต่อไปที่ว่า “ทำไมกระเทยบวชไม่ได้” หรือบวชไปแล้วจะกลายเป็นชุมชนของ “เพศที่สาม” ของกลุ่มรักร่วมเพศอย่างนั้นหรือไม่ (เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มสตรีนิยมกับสิทธิที่

¹ ริน รัศมี, “หนังผี-กะเทยครองเมือง” Sive ยัดไส้, วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๖ ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๑๑๖.

² เสนอทัศนะเชิงวิพากษ์ในประเด็น [คำรณเรณีย์ หลักสุตธรรมา?](#) รายการถึงลูกถึงคน ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๘ เวลา ๒๓.๐๐ น. - ๐๐.๓๐ น. ทีวีช่อง ๕ (แหล่งข้อมูลอื่นประกอบ :

http://www.mcot.net/tltk/archive.php?cat=&page_no=๑๒)

³ เสนอทัศนะเชิงวิพากษ์ในประเด็น [ประกวดนักศึกษาสาว ประเภท ๒](#) รายการถึงลูกถึงคน ๑ สิงหาคม ๒๕๔๘ เวลา ๒๓.๐๐ น. - ๐๐.๓๐ น. ทีวีช่อง ๕ (ข้อมูลอื่นประกอบ :

http://www.mcot.net/tltk/archive.php?cat=&page_no=๑๒)

⁴ พิชญ์ นิลกลัด “หัวอกกะเทย” คลุกวงใน, วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๑๑๖.

พยายามเรียกร้อง“ชุมชนภิกษุณี”) หรือรวมไปถึงประเด็นปัญหาความหวังใต้ออกกลุ่มชนเหล่านี้ และหวังใต้ออกพื้นที่อันเป็นลักษณะเฉพาะของพระพุทธศาสนาแบบไทย

พร้อมกันนั้นสิทธิที่จะพึงได้พึงเป็น อันสอดคล้องกับชนบทประเพณีไทย ในเรื่อง “ลูกชาย” ต้องได้บวช แล้วลูกชายไม่แท้ละสังคัมพุทธจะมีคำตอบประการใด พร้อมกันนั้น คำว่า “มนุษย์โสฬส” ในการถามอันตรายกธรรม” อันตรายของผู้บวชนั้น “บุรุษนะยะ” ที่มี “องค์ลักษณะ” ในแบบชายก็ย่อมตอบไปตามตัวอักษรว่า “อามะกันเตยะ” ภาวะสมบูรณ์ของการถือบวชย่อมสมบูรณ์ไปกระนั้นหรือ และส่งผลกลายเป็นประเด็นของสังคมต่อไปว่า **“พระพุทธศาสนารับคนกลุ่มนี้มาบวชได้อย่างไร”**⁵ อย่างที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ภาวะ “พระตุ๊ด เณรแต้ว” กลายเป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่ในสังคมไทยว่า เป็นความเหมาะสมหรือไม่ จะมีผลต่อพระพุทธศาสนาอย่างไร จนกระทั่งเลยไปถึงการมีเซ็กซ์ ที่อิงแอบและไม่สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ได้กลายเป็นประเด็นถกเถียงกันในเชิงสาธารณะทางสังคมว่า **“สมควรหรือไม่”** พระพุทธศาสนามีพื้นที่ ซึ่งเป็นคุณสมบัติเฉพาะของผู้ที่จะเข้ามาบวช ที่เรียกว่า “บุคคลห้ามบวช” อันเป็นบัญญัติที่ยืนยันไว้ชัดเจนแล้วว่า ผู้ที่จะบวชต้องไม่ใช่ “บัณฑิต” หรือ “อุกโตพญ์ญชนะ” ซึ่งหมายรวมถึง เกย์ กะเทย ตุ๊ด แต้ว อีแอบ ? แล้วในกรณีที่ชายไม่จริงเข้ามาบวชจนอยู่ในปัจจุบัน จนเป็นชุมชนของ “พระนะยะ” ที่มีให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน จะเอากวอดเกณฑ์ใดมาเป็นคำตอบวินิจฉัย มีบางท่านอาจจะมองว่าเป็นเพียงปรากฏการณ์หนึ่งแล้วก็จะหายไป

⁵ข้อเท็จจริงมีกลุ่มลักลอบเพศเข้ามาบวชอยู่เป็นจำนวนมาก ดังกรณีเกิดเป็นข่าวทางหนังสือพิมพ์ในช่วงเดือนเมษายน ๒๕๔๘ (เดลินิวส์, ข่าวสด, ไทยรัฐ, คม ชัด ลึก ฯลฯ ดูรายละเอียดในภาคผนวก) หรือการออกเป็นประเด็นวาทกรรมทางทีวี “ถอดรหัส” เมื่อวันที่ เวลา วันเสาร์ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๘ เวลา ๒๒.๐๐-๒๓.๐๐ น. ในเรื่อง “ข้ามสีม่วง” นั้น คงเป็นคำตอบว่า “กลุ่มรักร่วมเพศที่บวชอยู่ภายใต้ผ้ากาสาวพัตร์” และคณะสงฆ์กระแสหลักจะยินยอม หรือว่าจะนิ่งเฉยเพื่อรอให้ทุกอย่างผ่านไป หรือว่าเป็นพวกปากว่าตาขยิบ ซึ่งรวมไปถึงเป็นผู้ให้บริการไปเสียในตัว ?

แต่ผู้เขียนกลับมองว่า มันเป็นปรากฏการณ์นะใช่ “แต่เราในฐานะเป็นนักศึกษาพระพุทธศาสนา” จะมีคำตอบอย่างไร หรือเฉยไปแล้วรอให้ทุกอย่างจบไปและประทุขึ้นมาเมื่อมันพร้อมกระนั้นหรือ ?

การเสนอการค้นคว้าตรงนี้ไม่ได้เป็นการสร้างเงื่อนไขเพื่อกีดกันกลุ่ม “ชายรักร่วมเพศ” หรือในทางกลับกันก็ไม่ได้คิดว่าตัวเองจะมาเป็น “นักสิทธิมนุษย” ต่อการเรียกร้องสิทธิบางประการในศาสนา หรือเพื่อหาพื้นที่ให้กลุ่ม “รักร่วมเพศ” ต่อกระบวนการสิทธิทางศาสนาแต่ประการใด แต่เป้าประสงค์ที่ต้องการก็คือ เพื่อหาคำตอบให้กับสังคมไทย จะได้มีข้อมูลเพื่อใช้เป็นฐานคิดในการเปรียบเทียบและ “วางท่าที” อย่างมีหลัก ในแบบ “ชาวพุทธ” ได้อย่างถูกต้อง หรือเตรียมฐานข้อมูลเพื่อรองรับอนาคตว่า ถ้าเกิดประเด็นเหล่านี้อีก และเพิ่มมากขึ้นเช่นกรณีเปรียบกับกลุ่มสิทธิสตรีต่อการบวชเป็นภิกษุณี “ในไทย” ต่อไปถ้าเกิดมีกลุ่มสิทธิของคนรักร่วมเพศ ต่อการ “บวช” กันมากขึ้น “บัณฑิตเถาญ-เกย์-กะเทย” จะถูกตีความประการใด แนวทางของพระธรรมวินัยจะถูกตีความเพื่อรองรับอนาคตอย่างไร ? และหรือจะสนับสนุนสมยอมกับการเปลี่ยนแปลงภายในกระแสของการไหลบ่าทางวัฒนธรรมจะเป็นประการใด เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบทางสังคมในสังคมตะวันตก จนกลายเป็นว่า “การอนุวัติตามบ้านเมือง” หรือการรักษารูปแบบไว้โดยยึดฐานคิดว่าทำไม “จึงมีการห้าม” คนที่เป็น “บัณฑิตเถาญ” บวช ตรงนั้นต้องหาคำตอบ เพื่อยืนยันว่า สิ่งที่เป็นบัญญัติเดิมเหมาะสมแล้วกระนั้น หรือสิ่งใด ๆ สามารถปรับแก้ได้ตามความเหมาะสม

หากมองสัมพันธ์กันถึงพื้นที่ของการยอมรับ “ภาวะลักษณะ” อันเป็นลักษณะของกลุ่มคนเพศที่ ๓ กับหลักการทางสังคมที่เรียกว่ากฎหมาย “สิทธิมนุษยชน” กับการนับถือทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็นบทบัญญัติในทางกฎหมายกับ บัญญัติแห่งพระ

ธรรมวินัย “คุณสมบัติเฉพาะ” ซึ่งถือว่าเป็นกรอบเกณฑ์ในการ “คัดสรร” รับคนเข้ามาบวชในศาสนาได้กลายมาเป็น “ขีด” ที่ต้องจำกัดด้วยเงื่อนไขของตัวอักษร และในอีกมิติหนึ่งได้ กลายเป็นเงื่อนไขในเชิงสังคมในเชิงลักษณะเฉพาะมากขึ้น

ในเมื่อสังคมไทยมีพื้นที่กับเพศที่สามมากขึ้น และในระยะต่อไปจะทำให้เกิดกระบวนการสิทธิเกเทย (Right of Katey) หรือกลุ่มเกเทยนิยม (Kateyism) ที่จะออกมาเรียกสิทธิ ความเป็น “เพศที่สามต่อสาธารณะมากขึ้น”⁶ กรณีของศาลฎีกาแคนาดา ตัดสินให้เกย์แต่งงานกันได้ ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ซึ่งนับเป็นคำพิพากษาก้าวสำคัญ (Landmark) ที่อนุญาตให้รัฐสภาแห่งสหพันธ์ ออกกฎหมายให้ชาวเกย์ทั่วประเทศ แต่งงานกันได้ ด้วยผลของคำตัดสินนี้จึงเป็น “โลกทัศน์” ใหม่ของกลุ่ม “นักสิทธิเกเทย” ให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบและนำไปใช้เพื่อเป็นประเด็นในการแสวงหา “พื้นที่” พร้อมทั้งกล่าวอ้างว่าทั่วโลกยอมรับแล้ว แม้กระทั่งเบลเยียม & เนเธอร์แลนด์. (VVR)⁷ ก็มีกฎหมายดังกล่าวเช่นกัน ซึ่งประหนึ่งเหมือนเป็นการเคลื่อนไหวในลักษณะ “ขออยู่ด้วยคน” กับแนวคิดของสังคมแบบเสรีนิยม เพื่อหาพื้นที่การดำรงอยู่ในฐานะของชนกลุ่มหนึ่งในสังคมกับการมีส่วนร่วมโดยใช้บริบทของโครงสร้างทางสังคม กระบวนการสิทธิ และหน้าที่ที่จะพึงกระทำ

ในส่วนประเด็นของ “กลุ่มรักร่วมเพศกับสิทธิทางศาสนา” แต่เดิมจะดูอึมครึมและอยู่ในฐานะยอมรับชะตากรรมของความผิดธรรมชาติ พร้อมทั้งสยบยอมอยู่กลาย ๆ แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่รัฐสภาอเมริกันออกกฎหมายให้ “บาทหลวง”

⁶ มีการจัดสัมมนาเกี่ยวกับเพศวิถีและสิทธิมนุษยชนในเอเชีย ครั้งแรกในประเทศไทย ในงานสัมมนา “Permanent Archive of Sexualities, Genders, and Right in Asia”,^๑ International Conference of Asian Queer Studies, Ambassador Hotel, Sukhumvit, Bangkok, Thailand, ๗-๙ July ๒๐๐๕ (ที่มา : <http://bangkok๒๐๐๕.anu.edu.au/>)

⁷ สื่อออนไลน์ <http://www.refdag.nl/oud/specials/homohuwelijk/homohuwelijk.html> (HOMOHUWELIJK)

<http://gay.vanrein.org/nederland.html> (Homo in Nederland)

สามารถเป็นกลุ่มรักร่วมเพศได้ นั่นก็หมายความว่าในพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และมุมมองทางศาสนาได้เปิดกว้างมากขึ้น เพราะแม้แต่ศาสนาคริสต์ซึ่งถือว่า เพศที่สามหรือกะเทย “เป็นบุคคลที่พระเจ้าสาป”⁸ จึงเกิดเป็นปรากฏการณ์เอาอย่างและการเรียกร้องเกิดขึ้น ซึ่งอาจสอดคล้องกับแนวคิดของ อุลริช เบ็ค เชื่อว่าการทำความเข้าใจมนุษย์จะต้องเข้าใจจากท้องถิ่นและสากล ซึ่งทั้งสองส่วนนี้มีการสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ต่างมีอิทธิพลต่อกันทั้งในเชิงข้ามพรมแดนและภายในพรมแดน หรือที่รู้จักในนาม glocal⁹ หรือท้องถิ่นในโลกาภิวัตน์ พื้นที่ประสบการณ์ของปัจเจกบุคคลไม่อาจแบ่งเป็นท้องถิ่นหรือรัฐชาติได้ หากเอาแนวคิดของนิตเช่ (Friedrich Nietzsche ๑๘๔๔ - ๑๙๐๐) มาอธิบายเสริมต่อความเป็นปัจเจก(ของกลุ่มเพศที่สามต่อการแสวงหาพื้นที่ทางศาสนา) นิตเช่มองว่า ปัจเจกคือผู้ที่สร้าง ตรวจสอบ เปรียบเทียบ วิจัยและเชื่อมประสานสิ่งที่แตกต่างระหว่างเหตุผลและศีลธรรม¹⁰

นอกจากนี้ยังมีผู้ตั้งข้อสังเกตเชิงเรียกร้องในกรณี “สิทธิมนุษยชน” อันเป็นสิทธิทางกฎหมายตามรัฐธรรมนูญว่าด้วยเรื่องเสรีภาพกับการมีสิทธิทางศาสนามารวมไปถึงการแสดงออกทางศาสนา ที่ถูกนำมาเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเดียวกัน และ

⁸ โครินธ์ (Corinthians) บทที่ ๔ ข้อที่ ๗ และข้อ ๑๑ บทที่ ๗ ข้อที่ ๒ กาลาเทีย (Galatians) บทที่ ๓ ข้อที่ ๒๘ เอเฟซัส (Ephesians) บทที่ ๕ ข้อ ๒๘ และข้อ ๓๑ โรม (Book of Romans) บทที่ ๑ ข้อ ๒๖-๒๗ เพราะ ปฐมกาล (Genesis) บทที่ ๒ ข้อ ๑๘ - ๒๔ (ที่มา : <http://www.greeknewtestament.com/thai/index.htm> = Thai Bible Index)

⁹ Nigel Rapport. “ Anthropology as Cosmopolitan Study” in Anthropology Today, Feb๒๐๐๖ vol.๒๒, no.๑ (แปลและเรียบเรียงโดย นฤพนธ์ คิ้ววิเศษ) ที่มาสื่อออนไลน์ : <http://www.sac.or.th/> (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร)

¹⁰ Nigel Rapport. “ Anthropology as Cosmopolitan Study” in Anthropology Today, Feb๒๐๐๖ vol.๒๒, no.๑ (แปลและเรียบเรียงโดย นฤพนธ์ คิ้ววิเศษ) ที่มาสื่อออนไลน์ : <http://www.sac.or.th/> (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร)

ต่อไปก็จะกลายเป็น “สตรี-บวช”¹¹ “บวช-กะเทย”¹² กลุ่มชายไม่แท้กับคตินิยมของวัฒนธรรมประเพณีไทยที่ “ลูกผู้ชายต้องบวชทดแทนคุณบิดามารดา”¹³ จึงมีมุมมองต่อไปว่า “พื้นที่” ของ “กลุ่มเพศที่สาม” ในมุมมองข้อเท็จจริงตามหลักการและข้อบัญญัติทางวินัย อันเป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานต่อการบวช จะถูกอธิบายหรือตีความอย่างไรเกี่ยวกับบุคคลกลุ่มนี้ และควรมีฐานข้อมูลเพื่อเป็นคำตอบกับกลุ่มกะเทยนิยมในช่วงเวลาต่อไปอย่างไร ? เราในฐานะผู้ที่ยึดโยงอยู่กับฐานคิดทางพุทธจะต้องมีคำตอบกับทัศนะของอนาคตเช่นใด ต่อประเด็นวาทะกรรมของ “สังฆะ” ที่มีเพศที่นอกเหนือจากเพศชายในสังคมไทย ? เพื่อมิให้เกิด “กะเทยพิพาท” เหมือนกรณี “ภิกษุณีพิพาท”¹⁴ ที่ปรากฏเป็นวิวาทะอย่างที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันและยังไม่มีคำตอบจากคณะสงฆ์กระแสหลักในเชิงท่าที ที่จะเป็นทางออกร่วมกันในฐานะผู้นับถือศาสนาพุทธร่วมกันอย่างหลากหลาย พยายามคาดหวังให้เป็น

แนวคิดที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ของ “กะเทย” ต่อสิทธิการบวชในสังคมไทย

ในการศึกษาผู้เขียนจะใช้วิธีการทาง (๑) โครงสร้าง (Structure) ในการอธิบายว่า โครงสร้างสังคมไทยมีฐานทางความคิดอย่างไรในการที่จะอธิบายถึง

¹¹ดูรายละเอียดใน นัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์, ภิกษุณีกับบทบาทเรื่องเพศสภาพในสังคมไทย, วิจารณ์ สมสวัสดิ์ บรรณาธิการ, [เชียงใหม่] : ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

¹²ดูแนวคิดจากรายการ “ถึงลูกถึงคน” เกี่ยวกับประเด็นของการเข้ามาบวช ช่อง ๕ , รายการ “ถอดรหัส” เมื่อวันเสาร์ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๙ เวลา ๒๒.๐๐-๒๓.๐๐ น. ในเรื่อง “ข้ามสีม่วง” ทาง ITV และประเด็นความขัดแย้งต่อกรณีข่าวของเกย์กะเทยบวช ใน www.prathai.net

¹³ ภาณุ ช่วยโต, ศ.ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน. รายงานวิจัย เรื่อง ลักษณะทางจิตสังคมเกี่ยวกับการบวชในพุทธศาสนาของชายไทยภาคใต้. (กรุงเทพฯ ฯ : สถาบันวิจัยพุทธธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ) หน้า ๓๔-๓๕ และพิสิฐ บุญไชย, ทรงคุณ จันทกร, รายงานวิจัยเรื่อง ศาสนาพุทธ : สถานภาพ บทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมอีสาน. (สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยสารคาม, ๒๕๔๐) หน้า ๑-๑๒

¹⁴“การบวชสามเณรสายเถรวาทองค์แรกในประเทศไทย” ที่มา <http://www.thaibhikkhunis.org/aoo/aoc/๔.htm> (วัดทรงธรรมกัลยาณี จ.นครปฐม)

ปรากฏการณ์เหล่านี้เพื่อยืนยันถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นสังคมไทย ในประเด็น “วาทกรรม” ในสาระของการบวช ไม่บวชกะเทย หรือการรับคน ซึ่งมีภาวะลักษณะที่เป็นชาย แต่ความชื่นชอบทางเพศ เป็นคนละครึ่งกับสิ่งที่พึงประสงค์ของสังคมไทย โครงสร้างเชิงสังคมมอง และยอมรับหรือไม่ และในทางกลับกันท่าทีต่อการยอมรับมีพัฒนาการมาจากฐานคิดอะไรอย่างไร

นอกจากนี้โครงสร้างทางสังคมในครั้งพุทธกาลมีเหตุผลอะไร ทำไม “บัณฑิตย” จึงเป็นสิ่งที่ “ต้องห้าม” หมายความว่าโครงสร้างทางสังคมสร้างเงื่อนไขไว้อย่างไร และในเวลาเดียวกันทำไมต้องมีคำตอบเช่นนั้น โครงสร้างทางสังคมในครั้งกระนั้นเป็นตัวบีบรัดเพื่อหาทางออกให้กับกลุ่มของคน “รักร่วมเพศ” ที่ถูกบัญญัติว่า เป็นบัณฑิตยกับสิทธิในการบวช ย้อนกลับมาในปัจจุบันแนวคิดเหล่านี้จะยังใช้อธิบายต่อปรากฏการณ์ของสังคมไทยอย่างที่ปรากฏได้หรือไม่ ?

สังคมที่มีความซับซ้อนมากกว่าในอดีต มีคำถามว่ากฎระเบียบและบัญญัติเดิมจะอธิบายอย่างไร ต่อปรากฏการณ์ทางสังคม กรณีที่ “กะเทย” เข้ามาบวช พระพุทธศาสนา และกำลังจะตั้งชุมชนแบบสมยอมกลาย ๆ ของคณะสงฆ์ส่วนใหญ่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ และในเวลาเดียวกันภาพลักษณ์เหล่านี้ก็ปรากฏให้เห็นจนชินตาที่มีคำเรียกว่า “พระกะเทย”

ย้อนกลับมาตรงที่ว่าโครงสร้างของการบวชมีนัยยะ และชุดอธิบายปรากฏการณ์เหล่านี้ไว้อย่างชัดเจนอยู่แล้ว โครงสร้างของสังคมปัจจุบันจะยังยึดยืนหรือว่าแปลงเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงนั้น

(๒) แนวคิดในเชิงหน้าที่ (Duty) ที่พยายามมองและอธิบายปรากฏการณ์เหล่านี้ เพื่อบอกว่าการนับถือพระพุทธศาสนา ในแบบไทย วิถีพุทธไทยเป็นหน้าที่คนกลุ่มนี้จะต้องหาพื้นที่เพื่ออธิบายในความ “บุตร” ที่จะพึงกระทำต่อบุพพการี

หน้าที่กับการทำหน้าที่ของคนที่มีรสนิยมในเชิงเพศที่ต่างไป แต่ในเวลาเดียวกันบทบาทและหน้าที่ยังสัมพันธ์กับนัยยะอื่น หน้าที่ในฐานะชาวพุทธ หน้าที่ในฐานะบุตร และหน้าที่ที่พึงกระทำเพื่อการบรรลุธรรม จึงย้อนกลับแนวคิดเหล่านี้จะอธิบายปรากฏการณ์ของการเข้ามาบวชได้อย่างไร ซึ่งถือว่าเป็นพัฒนาการทางสังคมอย่างหนึ่ง พร้อมกันนั้นเราเองจะมอง “หน้าที่” เป็นความสมยอม หรือในเวลาเดียวกันเป็นความขัดแย้งอย่างเสียไม่ได้หรือไม่ พร้อมกันนั้น พัฒนาการเหล่านี้เราจะมองความแปลกแยกต่างอย่างไร

(๓) แนวคิดในเชิง **ความขัดแย้ง (Conflict)** มันเหมือนกับวาทะกรรมในความขัดแย้ง ในเชิงหลักการ ในหลักปฏิบัติ และในเวลาเดียว “วาทะกรรม” ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันว่าเราจะยอมรับความแปลกแยกต่างอย่างไร ในวาทะกรรมเหล่านี้ การตีความที่แปลกแยกต่างนั้น มีความพยายามนำความคิดอื่นมาอธิบายเพื่อตอบคำถามว่ากระเทย กับบัณฑิตจะเกี่ยวข้องกัน¹⁵

วาทะกรรมเกี่ยวกับความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ในเรื่องของการบวชของ “กระเทย” มีวาทะกรรมอย่างไร นอกจากนั้นก่อนที่จะไปถึงประเด็นองค์ประกอบของพระพุทธศาสนา (บัญญัติ) หรือกรณีสิทธิทางกฎหมายต่อการแสดงออก บทสรุปต่อประเด็นคำถามเหล่านี้ จะมีทางออกอย่างไร หรือยอมรับแบบกลาย ๆ อย่างที่ปรากฏอยู่กระนั้นหรือ ?

เราไม่ได้คัดค้านหรือไม่เห็นด้วยแต่พยายามนำเสนอมุมมองในมิติทางพระพุทธศาสนา กับบทบาทของกลุ่มเพศที่สาม ต่อการบรรลุธรรม ได้มีการเสนวนาของกลุ่มองค์กรในหลายเวที เกี่ยวกับสตรีกับการบรรลุธรรม สตรีกับสิทธิในการบวช ซึ่งเรื่องเหล่านี้ล้วนขับเคลื่อนด้วยภาวะเพศนิยม (Genders) จึงถึงเวลาของกลุ่มที่เรียกว่ากลุ่มรักร่วมเพศ แต่ประเด็นนี้จะเจาะไปที่กลุ่มของชาวสีม่วง ต่อ

¹⁵ เท็ดดี้ รัมจำปา, บัณฑิตจะเกี่ยวข้องอะไร, <http://www.prachatai.com/๐๕web/th/columnist/viewcontent.php?>

พื้นที่ในทางศาสนา กับการ “บวช” ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการคัดสรรบุคคลากรทางศาสนาเข้ามาเป็น “ศาสนทายาท” เพื่อสร้างความเข้มแข็งในเชิงองค์กรทางศาสนาอย่างที่เราควรจะเป็น

แรงบันดาลใจของผู้เขียนต่อการพยายามศึกษาก็คือ ในบางประเด็นทางสังคมควรมีคำตอบเชิงพุทธว่า พระพุทธศาสนามีหลักการอย่างไร และกรณีใดสามารถอนุโลมให้สอดคล้องกับการพัฒนาของสังคมโลก เพื่อให้ดูประหนึ่งว่าพระพุทธศาสนามีพลวัตน์เชิงสังคมไม่แข็งจริง ประหนึ่งดูไม่มีท่าทีต่อการตอบสนองต่อสังคมโดยตรง แต่ในเวลาเดียวกันก็ไม่ได้ต้องการเปลี่ยนแปลงจนละเลย หรือข้ามล่งพื้นฐานของนัยยะเดิมอันเป็นกรอบเกณฑ์ของการมีอยู่ในทางพระพุทธศาสนาได้ จนกลายเป็นการทำลายเนื้อแท้ และคุณค่าหลักของหลักธรรมคำสอนและพระธรรมวินัยที่ดำรงมาก่อนที่จะไปถึงแนวคิดต่อการบวชของกลุ่ม “กะเทย” ในพระพุทธศาสนา ควรทราบถึงที่มา ความหมาย และแนวคิดต่อการห้ามบวชในพระพุทธศาสนา รวมไปถึงแนวคิดของพระพุทธศาสนาต่อการบวชด้วย

“กะเทย” มีความหมายและมีที่มาอย่างไร ?

คำศัพท์ที่ใช้เรียกลักษณะที่ไม่ใช่ชายและหญิงในสังคมไทยได้แก่คำว่า กะเทย ความหมายของคำว่ากะเทยที่ปรากฏในพจนานุกรมที่สร้างขึ้นในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ แสดงให้เห็นความเข้าใจต่อบุคคลที่มีความกำกวมของอวัยวะเพศ แสดงให้เห็นความเข้าใจต่อคนกลุ่มนี้ว่าเป็นบุคคลที่มีความกำกวมของอวัยวะเพศ พระจนะพาสาไทของบาทหลวงปาลเลอกัวร์ที่พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.๒๓๙๗ ได้ให้ความหมายคำว่า “กเทย” ตรงกับภาษาอังกฤษ Hermaphrodite¹⁶ A Dictionary of the Saimese Language ของ Rev. J. Caswell ที่จัดทำขึ้นในปี พ.ศ.๒๓๘๙ ซึ่งเป็น

¹⁶ปาลเลอกัวร์, พระจนะพาสาไท. (พระนคร , ๒๓๙๗) หน้า ๒๕๒

ปีเดียวกับที่สยามทำสนธิสัญญาเบาริงกับอังกฤษ ได้ให้คำจำกัดความกะเทยไว้ว่า “กะเทยนั้นคือบุคคลที่มีประเทสที่ลับเป็นหญิงก็ใช่ เป็นชายก็ใช้นั้น เรียกว่าคนกะเทย”¹⁷ อักขรวิธานศรีบท ของหมอบรัดเลที่พิมพ์เมื่อปี พ.ศ.๒๔๑๖ ได้ให้คำจำกัดความกะเทยไว้ว่า “คนไม่เป็นเกสรชาย, ไม่เป็นเกสรหญิงมีแต่ทางปัสสาวะ”

การที่ปาลเลอกัวร์ให้ความหมาย “กะเทย” ว่าเป็น Hermaphrodite และแม้แต่บรัดเลเองก็ให้คำนิยามไม่ต่างกัมนักนั้นอาจเป็นเพราะในโลกตะวันตก Hermaphrodite เป็น “กะเทย” เพียงรูปเดียวและเป็นคำศัพท์คำเดียวที่มีอยู่ในโลกตะวันตกที่หมายถึงความกำกวมระหว่างเพศ หรือการที่มีอวัยวะของทั้งสองเพศภายในคนเดียวอันเนื่องจากการพัฒนาทางแพทย์ในสมัย Renaissance และต้นสมัย Enlightenment คำศัพท์ที่หมายถึง “กะเทย” ในรูปแบบต่าง ๆ นั้นเพิ่งจะมีขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ เช่นคำว่า Transvestite ที่ Magnus Hirschfeld บัญญัติขึ้นมาในปี ค.ศ.๑๙๑๐¹⁸ คำว่า Transexual ใน ปี ค.ศ.๑๙๒๓ คำว่า Transgender ที่ Virginia Prince บัญญัติขึ้นมาเพื่อ ใช้เรียกตัวเองกลางทศวรรษ ๑๙๗๐

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๔๙๓ ได้กล่าวไว้ว่าคนไท อะหม ก็มีคำว่า เทย ใช้ในความหมายเดียวกับกะเทย ในภาษาเขมรก็มีคำว่า เขதிய อ่านว่า กะเตย (kaeTy) มีความหมายเช่นเดียวกัน กาญจนา นาคสกุล¹⁹ ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า มีคำภาษาไทยหลายคำที่พ้องกับภาษาเขมรโดยที่ไม่สามารถที่จะตัดสินได้ว่าเป็นคำไทยหรือคำเขมร คำเหล่านี้เป็นคำที่ใช้อยู่ในภาษาพูดธรรมดา

¹⁷ คาร์เวล (Rev. J. Caswell), A Dictionary of the Siamese Language (กรุงเทพฯ ๑ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔) หน้า ๕๖.

¹⁸ นับตั้งแต่สมัยกรีก มีคำที่มีความหมายถึงลักษณะที่ผสมผสานระหว่าง ลักษณะของหญิงและชาย คือคำว่า Androgyny

¹⁹ กาญจนา นาคสกุล, คำสันนิษฐานในภาษาไทยที่มีมูลรากเป็นคำภาษาเขมร, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๒, หน้า ๘๐

คำว่าเขทัย ก็เป็นหนึ่งในคำพ้องเหล่านั้น อาจจะเป็นไปได้ว่า คำว่า กะเทย เทย และเขทัย เป็นคำที่ใช้เรียกลักษณะของสิ่งที่ไม่ปรากฏเพศ หรือมีลักษณะ กลาง ๆ ไม่เป็นเพศใดเพศหนึ่ง ที่ใช้กันอยู่เดิมในภูมิภาคนี้ก็เป็นได้

ถึงแม้ว่าความหมายและคำนิยามของคำว่า “กะเทย” อย่างเป็นทางการที่ ปรากฏในพจนานุกรมฉบับต่าง ๆ จะหมายถึงลักษณะที่กำกวมของอวัยวะเพศ แต่ ความหมายขอคำว่า “กะเทย” ที่รับรู้และใช้อยู่ในสังคมน่าจะหมายถึงคนอีกประเภท หนึ่งที่มีลักษณะแตกต่างไปจาก “ผู้ชาย” และ “ผู้หญิง” อย่างเห็นได้ชัด และ เมื่อเปรียบเทียบกับหลักฐานต่าง ๆ ที่กล่าวถึงพฤติกรรมรักร่วมเพศ เช่น ในกรณี พฤติกรรมรักร่วมเพศของกรมหลวงรักษรณเรศร ไม่ถือว่าคนเหล่านี้เป็น “กะเทย” หรือไม่ใช่ผู้ชาย ผู้ที่มีพฤติกรรมรักร่วมเพศเหล่านี้ยังคงความเป็น “ผู้ชาย” เพียงแต่มีพฤติกรรมทางเพศที่แตกต่างออกไปเท่านั้น²⁰

ทำไมจึงเป็นกะเทย ? ยังไม่มีใครสามารถหาข้อสรุป หรืออธิบายได้ถูกต้อง ชัดเจน ในเรื่องนี้ ต่างฝ่ายต่างวิเคราะห์ถึงสาเหตุในฐานที่มาที่ต่างกันคือ นักวิเคราะห์ทางจิตสังคม บอกว่า เด็กชายที่เติบโตโดยห่างเหินพ่อ หรือใกล้ชิด ทางจิตใจกับมารดาอย่างมาก ทำให้เด็กชายสวามิภักดิ์ของหญิงแทนที่จะเป็น ชาย จึงกลายเป็น “ว่าที่กะเทย” ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

นักวิจัยทางกายภาพ พบว่า กะเทยกลุ่มชายรักชายมีฮอร์โมนเพศชายน้อยกว่า ชายทั่วไป ฝาแฝดไข่ใบเดียวกันมีโอกาสเป็นกะเทยเหมือนกันมากกว่าคนทั่วไป จากข้อมูลดังกล่าวจึงเชื่อกันว่า กะเทยเกิดจากหลายสาเหตุผสมผสานกันอย่าง ลงตัว ตั้งแต่พันธุกรรม สมอ การเลี้ยงดู และสภาพแวดล้อม²¹

²⁰ ดูรายละเอียดในเทอดศักดิ์ รมจำปา. วาทกรรมเรื่อง "เกย์" ในสังคมไทย พ.ศ. 2508-2542. (กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิต วิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕)

²¹ <http://www.bangkokrainbow.org/index.php?topgroupid> องค์การบางกอกเรนโบว์ (Bangkok Rainbow Organization : BRO) องค์การที่ทำงานด้านด้านเอดส์ เพศศึกษาและความหลากหลายทางเพศ

แนวคิดเกี่ยวกับ “บัณฑิตะ-กะเทย-เกย์” ในพระพุทธศาสนา

บัณฑิตะ เป็นคำที่ปรากฏในพระไตรปิฎก อ้างถึงกลุ่มบุคคลที่ถูกบัญญัติไว้ “ห้ามบวชในพระพุทธศาสนา” จึงเกิดการ “ไขความ” เพื่อหาทางออกว่า ทำไมพระพุทธองค์จึงทรงมีบัญญัติเช่นนั้น หรือว่าเป็นกลุ่ม “ชายนิยม” (เป็นคำนิยามของกลุ่มสตรีนิยม) ที่บัญญัติวินัยในภายหลังเพื่อปกป้องกลุ่มของตัวเองโดยอาศัยฐานคิดจากความเชื่อในศาสนาเดิม อย่างที่พยายามตีความกันว่า “บัญญัติวินัยโดยโลกทัศน์ของผู้ชาย”²² จะเป็นความจริงหรือไม่ ? หรือเป็นเพียงหลักการเชิงเงื่อนไขโดยมีเป้าประสงค์เพื่อปกป้องหมู่คณะอย่างที่ดีความกัน หรือว่าเป็นภาวะจริงแท้ที่บัญญัติไว้ในครั้งพุทธกาล ที่สอดคล้องกับสภาพสังคมเดิม และคนส่วนใหญ่ก็เข้าใจบริบทนี้

ตามพจนานุกรมพุทธศาสน์ของพระธรรมปิฎก อธิบายว่าหมายถึง "กะเทย, คนไม่ปรากฏ ว่าเป็นเพศชายหรือเพศหญิง ได้แก่กะเทยโดยกำเนิด ๑ ชายผู้ถูกตอน ที่เรียกว่าขันที ๑ ชายมีราคะกล้าประพฤติ นอกจารีตในทางเสพกามและยั่ววนชายอื่นให้เป็นเช่นนั้น ๑"

มีผู้พยายามตีความ โดยอาศัยฐานคิดจากพจนานุกรมของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) เกย์จะจัดอยู่ในบุคคล ๓ ประเภทหรือไม่ คำว่า "กะเทยโดยกำเนิด" นั้น น่าจะหมายถึงคนที่มี อวัยวะเพศทั้งชายและหญิงตั้งแต่เกิด ในแง่นี้ กะเทยจึงไม่จำเป็นต้องหมายถึงเกย์เสมอไป ขันที ก็เช่นกัน ไม่จำเป็นต้องหมายถึงเกย์ บัณฑิตะในความหมายที่ ๓ น่าจะหมายถึงเกย์มากที่สุด เพราะมีข้อความระบุว่า "ประพฤตินอกจารีตในทางเสพกาม" อย่างไรก็ตาม ท่านไม่ได้ระบุเพียงแค่นั้น แต่ยัง

²² ศึกษาแนวคิดจากภิกษุณีธัมมนันทา ผู้เขียน; วิระดา สมสวัสดิ์ บรรณาธิการ, **ภิกษุณีกับบทบาทเรื่องเพศสภาพในสังคมไทย**, เชียงใหม่ : ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗.

มีข้อความต่อท้ายว่า"และ ยั่วชวนชายอื่นให้เป็นเช่นนั้น" ถ้าเช่นนั้นจะพูดได้ใหม่ว่า เกย์ที่สงบเสถียร มิได้ยั่วชวนชายอื่นให้"ประพฤตินอก จารีตในทางเสพงาม" ไม่จัดว่าเป็นบัณฑิต ดังนั้นจึงไม่อยู่ในข่ายห้ามบวช²³

หลักฐานต่อการบัญญัติ “ห้ามบวช” ที่ปรากฏในคัมภีร์

กลับมาที่ว่าพระพุทธศาสนา “ตามหลักฐาน” คัมภีร์หลักในทางพระพุทธศาสนามีข้อบัญญัติอย่างไรเกี่ยวกับ “บัณฑิต-เกย์” ไว้อย่างไร และทำไมต้องบัญญัติอย่างนั้น

ทำไมห้ามบวช ? ในวินัยบัญญัติได้มีการห้ามบวชไว้ชัดเจน จึงเกิดคำถามว่า ทำไมจึงห้ามเกย์บวช เหมือนกับกลุ่มสตรีนิยม ตั้งคำถามว่าทำไม “ภิกษุณี” หดไปจากสังคมไทย ทำไมหญิงไทยจะบวชภิกษุณีในประเทศไทยไม่ได้ ? หรืออีกหลายคำถามที่โยนคำถามต่อสาธารณะเพื่อให้เกิดการวิพากษ์จนกลายเป็นวาทกรรม หรือ อาจเลยไปถึง“วิาทะ” ทางสังคมอย่างที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน และยังหาทางออกร่วมกันไม่ได้ เพราะฐานของเหตุผล และการตีความแตกต่างกันไปตามสภาพเงื่อนไขของเจตนาที่ตัวเองมุ่งหวังและตามสภาพของการรับรู้ และฐานข้อมูล²⁴

²³มีบางทัศนะของผู้เคยบวชมองว่า...ความเห็นผมบวชได้ครับ ถ้ามั่นใจในตนเอง เพราะถ้าพลาดมาตัวผู้บวชนั้นเองรับกรรม .. แต่ควรบวชที่วัดสาขาครับที่ในป่าในเขามิพระที่มีอาชญากรรม(ครับ)เพราะ ถ้ามาบวชธรรมทายาท หรือมาฝึกเป็นหมู่คณะใหญ่นี้จะทำให้หมู่คณะเสียหายได้ ในกรณีเผอิญหรืออาจจะเกิดกามกำเริบ อันนี้ผมว่าไม่ควรครับ เพราะรุ่นที่ผมมาบวชก็เคยเจอครับ อันนี้อันตรายครับ ได้ไม่คุ้มเสีย...เพราะงานใหญ่มีผู้คนมากต้องเอาอุเบกขานำหน้า ห้ามเอาเมตตานำหน้า มิฉะนั้นงานไม่สำเร็จ เกิดความขัดแย้งกัน เช่นมีเกย์มาบวชธรรมทายาท พระพี่เลี้ยงเอาเมตตานำหน้า รับเข้ามาบวช แล้วมาออกอาการภายหลัง ชาวโลกติเตียน ชื่อเสียวัดเสียหาย.. ต้องเอาอุเบกขานำหน้า ไม่ก็แนะนำไปบวชที่วัดสาขาที่ไกลๆ www.prathai.com

²⁴มีวาทกรรมทางความคิดเกี่ยวกับประเด็นของการบวช “สตรี” ในไทย หลายส่วนสาระทางความคิดอาจแยกได้เป็น ๒ ส่วน คือ (๑) ยึดพระธรรมวินัยเป็นเกณฑ์ และใช้เป็นคำตอบในการห้าม และไม่ยินยอมให้สตรีบวชในสังคมไทยต่อไป (๒) ยึด “เพศภาวะ” กับการอธิบายถึงความจำเป็นโดยสัมพันธ์กับ “สิทธิ” ทางกฎหมาย ทางความเชื่อและศาสนา และสัมพันธ์ไปถึงความคาดหวังว่า “ภิกษุผู้ชาย” บทพร่อง “ภิกษุณี” จะเป็นคำตอบให้เกิดการเลือกและเกิดการถ่วงดุล ฯลฯ รายละเอียดวาทกรรมเหล่านั้นได้จาก

สาเหตุ-ผลของการห้าม “บ้นเตาเถย์-เกย์-กะเทย” บวช

ในพระไตรปิฎก ในส่วนของพระวินัยปิฎก เล่มที่ ๔ มหาวรรค ภาค ๑ เรื่อง ห้ามบ้นเตาเถย์ให้มีอุปสมบท²⁵ ด้วยสาเหตุว่าในครั้งพุทธกาลมีการอนุญาตให้ “บ้นเตาเถย์” เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา และมีพฤติกรรมในทางเพศที่ผิดแปลก และไม่เอื้อต่อพระธรรมวินัย สืบเนื่องจากในครั้งพุทธกาล มีบ้นเตาเถย์คนหนึ่งบวชในสำนักภิกษุ. เธอเข้าไปหาภิกษุหนุ่มๆ แล้วพูดชวนอย่างนี้ว่า มาเถิดท่านทั้งหลาย จงประทุษร้ายข้าพเจ้า ภิกษุทั้งหลายพูดรุกรานว่า เจ้าบ้นเตาเถย์จงฉิบหาย เจ้าบ้นเตาเถย์จึงพิณาศ จะประโยชน์อะไรด้วยเจ้า เธอถูกพวกภิกษุพูดรุกราน จึงเข้าไปหาพวกสามเณรโค่งผู้มีร่างกายล่ำสัน แล้วพูดชวนอย่างนี้ว่า มาเถิดท่านทั้งหลาย จงประทุษร้ายข้าพเจ้า พวกสามเณรพูดรุกรานว่า เจ้าบ้นเตาเถย์จงฉิบหาย เจ้า

²⁴ ข้อมูลการการบวชของอุบาสี บรรจบ บรรณรุจิอติติมหาสาวก : ๘๐ พระอรหันตสาวกของพระผู้มีพระภาค. (กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, ๒๕๓๖) หน้า ๘๐?

²⁵ บ้นเตาเถย์ ได้แก่บุคคล ๓ จำพวก คือ ชายผู้ประพฤตินอกรีดในทางเสพกาม (ผู้มีราคะกล้า) คือเป็นผู้ชายมีอวัยวะเพศเป็นชายโดยสมบูรณ์ แต่เสพกามกับผู้ชายด้วยกัน ทางเวจมรรคและทางปาก. บุคคลจำพวกนี้มีจิตใจและการแต่งตัวเป็นผู้ชายแต่กิริยาอ่อนช้อยคล้ายผู้หญิง. ปัจจุบันมีศัพท์เรียกเป็นภาษาแสลงว่า “เกย์” เมื่อเสพกาม คนหนึ่งทำหน้าที่เป็นชาย คนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้หญิง.

ชายผู้ถูกตอน (จีนเรียกขันที) คือผู้ชายที่ถูกตัดอวัยวะเพศออกหมด ทั้งส่วนที่เป็นองคชาตและอัณฑะ. บุคคลจำพวกนี้ขาดฮอร์โมนเพศชาย จึงไม่มีความรู้สึกทางเพศ แต่ความสำนึกและจิตใจรวมทั้งความแข็งแรง ยังเหมือนผู้ชายโดยสมบูรณ์.

กะเทย คือ คนหรือสัตว์ที่ไม่ปรากฏว่าเป็นชายหรือหญิง มีหลายอย่าง เช่น บางคนมีตัวบังคับ (ยีน) เป็นผู้ชาย บุคคลนั้นก็เป็นผู้ชาย แต่ผิดปกติที่อวัยวะเพศทำให้มีลักษณะคล้ายอวัยวะเพศของสตรี.

บางคนมีตัวบังคับ (ยีน) เป็นผู้หญิง บุคคลนั้นก็เป็นผู้หญิงแต่อวัยวะเพศบางส่วนมีขนาดใหญ่ จึงทำให้ดูคล้ายองคชาตของผู้ชาย

ในทางพระพุทธศาสนา คำว่า บ้นเตาเถย์-กะเทย-อุกโต-พยัญชนกะ หมายถึงบุคคลในข้อ ๓ นี้เอง. การตอน และ การทำหมัน ทั้ง ๒ อย่างนี้ มีจุดประสงค์เหมือนกัน คือทำให้ไม่สามารถสืบพันธุ์กับเพศตรงกันข้ามได้. แต่มีความต่างกันที่วิธีทำ คือ :- ๑. การตอน ในเพศผู้ คือตัดอัณฑะออก ทำให้เชื้อเพศผู้หมดไป เพราะไม่มีแหล่งสร้างเชื้อ.

๒. การทำหมัน ในเพศผู้ คือทำโดยผูกท่อน้ำเชื้อไว้ จึงมีเชื้อสุจิอยู่ แต่ออกมาไม่ได้ บุคคลนั้นจึงสืบพันธุ์ไม่ได้.(อธิบายโดย อุกคโรจโน ภิกขุ นวกะ พ.ศ. ๒๕๒๕ - น. พ. วิโรจน์เหวียนระวี)

บัณฑิตเจ้าจงพิณาค จะประโยชน์อะไรด้วยเจ้า เธอถูกพวกสามเณรพุดรุกราน จึงเข้าไปหาพวกคนเลี้ยงช้างคนเลี้ยงม้า แล้วพูดอย่างนี้ว่า มาเถิด ท่านทั้งหลาย จงประทุษร้ายข้าพเจ้า พวกคนเลี้ยงช้างพวกคนเลี้ยงม้า ประทุษร้าย (ข้าเรา-ผู้เขียน) แล้วจึงเฟ่งโทษ ตีเตียน โพนทะนาว่า พระสมณะเชื้อสายพระศากยบุตรเหล่านี้เป็นบัณฑิต บรธาพวกสมณะเหล่านี้ แม้พวกใดที่มีใช้บัณฑิต แม้พวกนั้นก็ประทุษร้าย(ข้าเรา-ผู้เขียน) บัณฑิต เมื่อเป็นเช่นนี้ พระสมณะเหล่านี้ก็ล้วนแต่ไม่ใช่เป็นผู้ประพฤติพรหมจรรย์ ภิภษุทั้งหลายได้ยินพวกคนเลี้ยงช้าง พวกคนเลี้ยงม้า พวกคนเฟ่งโทษ ตีเตียนโพนทะนาอยู่ จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค

พระผู้มีพระภาครับสั่งกะภิภษุทั้งหลายว่า ดูกรภิภษุทั้งหลาย อนุปสัมบัน คือบัณฑิตภิภษุไม่พึงให้อุปสมบท ที่อุปสมบทแล้วต้องให้สึกเสีย²⁶

นอกเหนือจาก “บัณฑิต” กลุ่มเพศสภาพที่วินัยบัญญัติห้ามมิให้บวชก็มีอีกอย่างหนึ่งก็คือ “อุกโตพยัญชนะ” จึงเกิดคำถามต่อไปว่าแล้วกลุ่มบุคคลเหล่านี้เป็นใคร แล้วทำไมจึงห้ามบวช บวชแล้วจะก่อให้เกิดปัญหาอะไรต่อสังคมส่วนรวมหรือหมู่คณะสงฆ์จึงนำไปสู่การห้ามบวช ในพระวินัยปิฎกมีข้อห้ามเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่บนฐานเงื่อนไขของเพศสภาพ ตามหลักฐานที่ปรากฏในพระไตรปิฎกว่า

อุกโตพยัญชนกคนหนึ่งได้บวชในสำนักภิภษุ
เธอเสพเมถุนธรรมในสตรีทั้งหลาย ด้วยปริสณิมิตของตน
บ้าง ให้บุรุษอื่นเสพเมถุนธรรมในอิตถินิมิตของตนบ้าง.
ภิภษุทั้งหลายจึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค พระ
ผู้มีพระภาครับสั่งกะภิภษุทั้งหลายว่า ดูกรภิภษุทั้งหลาย

²⁶วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๐๕/๑๓๓-๑๓๔ [มหาขันธกะ, ปิณฑกัตถุ]

อุปสัมบัน คือ อุภโตพยัญชนก ภิกษุไม่พึงให้อุปสมบท ที่
อุปสมบทแล้วต้องให้สึกเสีย²⁷

อุภโตพยัญชนกจะเป็นบุคคลเช่นใด ในทางวินัยถือว่าเป็นบุคคลที่มีสองเพศ หมายถึงเอาภาพสภาพที่ปรากฏเป็น “องคลักษณ์” เป็นเงื่อนไขกำหนดว่านั่นคือ อุภโตพยัญชนก ซึ่งหมายถึงมีเพศสภาพทั้งหญิงและชายอยู่ในร่างเดียวกัน การห้ามบวชกับคนกลุ่มนี้ยังไม่มีสารัตถะในเชิงประเด็นของการถกเถียงกัน เสียทีเดียวแต่ก็จัดอยู่ในกลุ่มของคนห้ามบวช และในมิติของคนไทยก็เข้าใจว่าคนประเภทนี้คือกะเทย และกลุ่มบุคคลเหล่านี้ก็คงยอมรับกลาย ๆ กับภาวะลักษณะของตัวเอง

ประเด็นทางสังคมในปัจจุบันกระบวนการสิทธิถูกนำมากล่าวอ้างเพื่อรองรับสิทธิของความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นสมาชิกในสังคม ประเด็นตรงนั้นอาจพูดได้และกล่าวถึงได้ แต่เรากำลังหลงประเด็นกันหรือไม่นั้นเป็นเรื่องที่ต้องตรวจสอบกันต่อไปว่า สิทธิ กับคุณสมบัติขั้นพื้นฐานหลังจากผ่านสิทธิไปแล้วเราจะมีคำตอบอย่างไร และหาเหตุผลมาอธิบายปรากฏการณ์นี้อย่างไร ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณา

นอกจากนี้การห้ามบวชยังครอบคลุมไปถึงคนลักเพศ และคนเข้ารีต ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าการห้ามบวชเป็นเหตุผลทางวินัย ที่ทรงบัญญัติไว้ชัดเจนว่ากลุ่มบุคคลที่ห้ามบวช ซึ่งหมายถึงคุณสมบัติของผู้บวช คือ “คนลักเพศ ภิกษุไม่พึงให้อุปสมบท ที่อุปสมบทแล้วต้องให้สึกเสีย”²⁸ “ผู้ไปเข้ารีตเดียรฉัตร ภิกษุไม่พึงให้อุปสมบท ที่อุปสมบทแล้ว ต้องให้สึกเสีย” ซึ่งกรณีเหล่านี้ที่ยกมาเป็นเพียงคุณสมบัติอันหนึ่งในหลาย ๆ ข้อของผู้ที่จะบวชเข้ามาเป็นพระในพระพุทธศาสนา แต่ในปัจจุบันบางอย่างเราละเลย หรือถูกสร้างให้เป็นเงื่อนไขในเชิงพิธีกรรมที่ถามตอบ

²⁷วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๑๖/๑๘๐ [มหาขันธกะ, อุภโตพยัญชนก]

²⁸วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๑๑/๑๓๕ (ฉบับ มจร. / ๒๕๓๕)

ต่อคุณสมบัติเหล่านี้เป็นเพียงพิธีกรรมที่ไม่ได้มุ่งมองเป็นการคัดสรรแต่ประการใด ?

ชุมชนของ “สังฆะ” มีทำที่ต่อ “บัณฑิต-อุภโตพยัญชนก” อย่างไร

พระพุทธศาสนาเป็นสังคมที่ยอมรับความหลากหลาย และเปิดกว้างรวมทั้งมีเป้าหมายเพื่อการปฏิบัติสังคมและชุมชนของชาวอินเดียในครั้งพุทธกาลที่จะต้องการให้คนมี “สิทธิ” ในทางศาสนาที่เท่าเทียมกัน ดังการตีความของหลาย ๆ ท่านที่มองว่าพระพุทธองค์ เป็นศาสดาพระองค์แรกที่ให้สิทธิ กับคนที่มีความหลากหลายทาง “สถานะ” ทางสังคม ดังกรณีของการอนุญาตให้ช่างตัดผมบวชก่อนกลุ่มกษัตริย์ หนุมด้วยเหตุผลเพื่อเป็นการลด “สถานะ” ทางสังคมและนำไปสู่การสร้างสังคมใหม่ที่มีความเป็นเอกภาพเหมาะสมกับพระธรรมวินัยของพระองค์²⁹ และในเวลาเดียวกันยังรวมไปถึง กลุ่มของ “เพศสภาพ” กรณีอนุญาตให้ สตรีบวชในพระพุทธศาสนาได้³⁰ นั้นเท่ากับเครื่องชี้วัดว่าเป็นการส่งเสริมและยกสถานะของบุคคลในสังคมให้มีความทัดเทียมกัน แม้จะแยกแปลกต่างในเงื่อนไขทางสังคมในช่วงเวลานั้นก็ตาม จึงอาจจะเป็นไปได้หรือไม่ว่านั่นเป็นการวางท่าทีของความสัมพันธ์บนฐานความสัมพันธ์กับเงื่อนไขเดิมของสังคมในครั้งกระนั้น

เป็นความจำเป็นที่จะต้องหาเหตุผลและชุดความรู้ใดมาอธิบายให้เห็นได้ว่า จะเอาชุดความรู้ใดมาอธิบายถึงท่าทีของสังฆะ และคำสอนในทางพระพุทธศาสนา มีท่าทีอย่างไร กับกลุ่ม “เพศที่สาม” หลังจากที่มีการบัญญัติเป็นข้อวินัยในเรื่องของการห้ามบวชแล้ว และทำไมต้องวางท่าทีอย่างนั้น และอะไรเป็นเหตุผลที่ใช้ อธิบายความสัมพันธ์อย่างนั้น

²⁹ดูรายละเอียดใน บรรจบ บรรณรุจิ.เรื่องเดิม. หน้า ๘๐-๑๐๐ ?

³⁰ดูรายละเอียดใน ภิกษุณีธัมมมัทธา ผู้เขียน. ภิกษุณีกับบทบาทเรื่องเพศสภาพในสังคมไทย. [เชียงใหม่ : ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่], ๒๕๔๗.

เหตุผลที่ต้องทำอย่างนั้นเพราะต้องการรักษาคนกลุ่มใหญ่ไว้ อันเนื่องด้วยในช่วงเวลานั้นพระพุทธศาสนาได้รับความหลากหลายของ สถานะทางสังคมที่ยังอิงแอบกับฐานความเชื่อเดิมอย่างรุนแรง การแสดงออกต่อกลุ่มบุคคลเหล่านั้น จึงเป็น **“การประนีประนอมทางความคิดหรือไม่”** เพื่อเป็นการรักษาชุมชนสังฆะที่พระองค์ตั้งขึ้นมา จึงสร้างเงื่อนไขเพื่อปกป้องและป้องกันความแปลกแยกโดยใช้ **“บริบท”** ของสังคมเดิมมาเป็นชุดความรู้อธิบายต่อเงื่อนไขของสังคม **“สังฆะ”** ในช่วงเวลานั้น ย้อนกลับมาที่ **“สังฆะ”** ในครั้งพุทธกาลวางท่าทีของความสัมพันธ์ กับกลุ่ม **“เพศที่สาม”** ไว้อย่างไร

มีข้อมูลหลักฐานใน **อุตถังกิตสูตร** ว่าด้วยธรรมที่ทำให้นารังเกียจ³¹

“ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมเป็นที่รังเกียจสงสัยว่า ‘เป็นภิกษุชั่ว’ แม้จะเป็นผู้มีอุปปัปปธรรมก็ตาม ธรรม ๕ ประการ อะไรบ้าง คือ

๑. เป็นผู้มีหญิงแพศยาเป็นโคจร
๒. เป็นผู้มีหญิงหม้ายเป็นโคจร
๓. เป็นผู้มีสาวเที้อเป็นโคจร
๔. **เป็นผู้มีบัณฑิตเป็นโคจร³²**
๕. เป็นผู้มีภิกษุณีเป็นโคจร

³¹ ๒๒/๑๐๒/๑๗๖-๑๗๗ (ฉบับมหาจุฬาฯ ๒๕๓๕)

³² บัณฑิต หมายถึงคนที่ ชายที่ถูกตอน พจนานุกรมบาลีสันสกฤต แปลว่า กะเทย มี ๓ จำพวก คือ บัณฑิตที่เป็นมนุษย์ บัณฑิตที่เป็นอมมนุษย์ บัณฑิตที่เป็นสัตว์ดิรัจฉาน ดู วิ.มหา. (แปล) ๑/๕๖/๔๓

โคจร ในที่นี้หมายถึงการไปมาหาสู่บ่อยๆ (อ.ป.ญจ.อ. ๓/๑๐๓/๔๖) อีกนัยหนึ่ง หมายถึงสถานที่ สำหรับเข้าไปเพื่อบิณฑบาต หรือเข้าไปเพื่อสร้างความคุ้นเคยฉันมิตร หญิงเหล่านี้ ภิกษุไม่ควรเข้าไปหา เพื่อสร้างความคุ้นเคยฉันมิตร เพราะจะเป็นเหตุก่ออันตรายแก่สมณภาวะและก่อคำติเตียนแก่ภิกษุผู้บริสุทธิ์ได้ (อ.ป.ญจ.ฎีกา ๓/๑๐๑-๑๐๔/๔๘)

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล
 ย่อมเป็นที่รังเกียจสงสัยว่า ‘เป็นภิกษุชั่ว’ แม้จะเป็นผู้มีอุปการคุณก็ตาม
 นอกจากนี้ยังมีหลักฐานที่ทรงบัญญัติไว้ ในครั้งพุทธกาลพระพุทธองค์ได้ตรัส
 ไว้ชัดเจนในพรหมชาลสูตรในส่วนของมหาศีลว่า พระสมณโคตมทรงเว้นขาดจาก
 การเลี้ยงชีพผิดทางด้วยเดรัจฉานวิชา เช่น ที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางพวกฉัน
 โภชนาหารที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้วยังเลี้ยงชีพผิดทางด้วยเดรัจฉานวิชาอย่างนี้ คือ
 ทำพิธีบนบาน พิธีแก้บน ร่ายมนตร์ขับผี ตั้งศาลพระภูมิ ทำกะเทยให้เป็นชาย (วสุ
 สกมม) ทำชายให้เป็นบัณฑิต (กะเทย-เกย์-โวสุสกมม) ทำพิธีปลุกเรื้อน พิธี
 บวง-สรวงพื้นที่ พ่นน้ำมันตร์ รดน้ำมันตร์ พิธีบูชาไฟ ประยูรสารอก ยาถ่าย ยาแก้
 โรคลมตีขึ้นเบื้องบน ยาแก้โรคลมตีลงเบื้องต่ำ ยาแก้ปวดศีรษะ น้ำมันหยอดหู
 น้ำมันหยอดตา ยานัตถุ ยาหยอดตา ยาป้ายตา เป็นหมอตา หมอผ่าตัด หมอรักษา
 เด็ก (กุมารเวช) การให้สมุนไพรและยา การใส่ยาแล้วล้างออกเมื่อโรคหาย³³

จากหลักฐานที่ยกมาจะเป็นไปได้หรือไม่ว่านั่นคือท่าทีของ “สังฆะ” ที่ปรากฏใน
 พระธรรมวินัยที่สะท้อนให้เห็นว่านั่นคือ เป็นหลักที่ใช้สำหรับวางท่าทีของ
 ความสัมพันธ์ของ “สังฆะ” ที่พระพุทธองค์ทรงตั้ง เพื่อรักษาคนกลุ่มใหญ่ไว้ กับ
 บุคคลในสังคมที่มีความหลากหลาย โดยมีเป้าประสงค์ปลายทางในอันที่จะรักษา
 “ชุมชน” ที่ทรงจัดตั้งไว้ พร้อมทั้งมีเป้าประสงค์เพื่อป้องกัน “สิ่งเร้า” ภายนอกที่จะ
 มาชี้้นำให้เกิดความคลาดเคลื่อน และนำไปสู่เหตุที่ไม่พึงประสงค์ จากข้อมูลที่ปรากฏ
 จะเป็นการวางท่าทีความสัมพันธ์ ผ่าน “เพศภาวะ” และบัณฑิต³⁴ หรืออุกโตพ

³³ที.ส. (ไทย) ๘/๒๗/๑๐ (พรหมชาลสูตร-ว่าศีลจตุศีล-มัชฌิมศีล-มหาศีล)

³⁴ บัณฑิตก็มี ๕ ประเภท คือ...

๑) คนที่ดับความใคร่ร้อน (เพราะกาม) ของตน โดยการใช้ปากอมองคชาต ของผู้อื่น แล้วให้น้ำอสุจิรดตัวเอง
 ชื่อว่า "อาสิตตบัณฑิต"...

ยัญชนะ ก็ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ต้องวางท่าที่บนฐานของ ความสัมพันธ์ในนัยยะของ “เพศภาวะ” ด้วยเช่นกัน โดยการไม่เข้าไปข้องเกี่ยวในฐานะที่เป็น “อโคจร” สำหรับ พระภิกษุ รวมไปถึงการไม่ประกอบอาชีพที่นับเนื่องเกี่ยวกับบ้นฑะจารย์หรือกะเทย ซึ่ง พระพุทธองค์บัญญัติไว้ชัดเจนโดยใช้คำว่า “เว้นขาด” จึงอาจมองเห็นเจตนารมณ์ของการปกป้องความเป็น “สังฆะ” ที่ทรงจัดตั้งขึ้นมา

ดังนั้นจากหลักฐานที่นำมาจึงอาจมองได้ ๒ ประเด็นทางสังคมก็คือว่า นั่นคือ เหตุผลจริงที่มีเหตุผลในเรื่องของความผิดปกติของตัว “บ้นฑะจารย์ – อุภโตพยัญชนก” ที่จะเป็นตัวบั่น “สังฆะ” อย่างที่บัญญัติในพระวินัยและเป็นการป้องกันและรักษากลุ่มสงฆ์ส่วนใหญ่ไว้ หรือในอีกความหมายหนึ่งก็คือสภาพสังคมในช่วงเวลานั้นเป็นสังคมที่กำหนดให้เพศสภาพทางสังคมไว้เพียง ๒ เพศเท่านั้น จึงทำให้ กลุ่มบุคคลที่มีลักษณะของความชอบในความสัมพันธ์ทางเพศสภาพที่ต่างกันไป ย่อมไม่เป็นที่ปรารถนาของทุกสังคมซึ่งไม่เฉพาะแต่สังคมของสังฆะเท่านั้น

สาเหตุของการเป็นบ้นฑะจารย์-กะเทย-เกย์

๒) คนที่เมื่อเห็นผู้อื่นประพฤติกว้างเกินทางเพศกัน เกิดความริษยาขึ้น ความเร่าร้อนจึงระงับไป ชื่อว่า "อุสุย บ้นฑะจารย์"...

๓) คนที่ถูกคัดคองคชาต(อวัยวะเพศ) ชื่อว่า "โอปิกมิกบ้นฑะจารย์"...

๔) คนที่เป็นบ้นฑะจารย์ ในเวลาข้างแรม ด้วยอาณูภาพอกุศลวิบาก แต่ในเวลาข้างขึ้น ความเร่าร้อนย่อมระงับไป ชื่อว่า "ปิกขบ้นฑะจารย์"...

๕) คนที่เป็นบ้นฑะจารย์โดยกำเนิด ชื่อว่า "นปฺงสกบ้นฑะจารย์"...

บ้นฑะจารย์ ๕ ประเภทนี้ ประเภท ๑) ๒) ไม่ห้ามบรรพชา... ส่วนบ้นฑะจารย์ประเภท ๓) ๔) ๕) ห้ามบรรพชา... อนึ่ง ในกฎฐิติ กล่าวว่า ประเภท ๔) ห้ามบรรพชาเฉพาะในภิกษุที่เป็นบ้นฑะจารย์ คือข้างแรม... ข้อสังเกตุ...ตามตัวอักษรดังกล่าว ๑) กับ ๒) ไม่ห้ามบรรพชา แต่เมื่อย้อนไปดู พุทธรับสั่ง... "ภิกษุทั้งหลาย อนุปสัมบันผู้เป็นบ้นฑะจารย์ ไม่พึงให้อุปสมบท ที่อุปสมบทแล้ว พึงให้สึกเสีย" ก็หมายความว่า อนุปสัมบัน(สามเณร) ตาม ๑) ๒) ทรงรับสั่งไม่ให้อุปสมบท เป็น(พระ) และหากมีอุปสมบทเป็น(พระ) แล้ว ก็ให้สึกเสีย..

หลักพุทธ-กรรมกำหนดเพศ แนวคิดในทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการเป็นเพศ ซึ่งอาจหมายถึงเพศบุรุษและเพศสตรีก็เกิดจากกรรม ดังพุทธจนวนะที่ว่า “สตฺเต กมฺมํ วิภชฺหติ = กรรมเป็นเครื่องจำแนกสัตว์” ดังนั้นกรรมแห่งการเป็น “บัณฑิต-กะเทย-เกย์” ทศณะในทางพระพุทธศาสนาองว่าเกิดจากหลักกรรม ดังมีกรณีตัวอย่างที่ปรากฏในคัมภีร์อรรถกถาอันเป็นอดีตชาติของพระอานนท์ ในคราวที่เกิดเป็นพระนางจุจจราชธิดา พระราชธิดาของพระเจ้าอังคิตราช ในกรุงมิลินทนคร ณ วิเทหรัฐ³⁵ เป็นผู้ระลึกชาติที่ผ่านมา ๗ ชาติ และอนาคตอีก ๗ ชาติ ได้เล่าอดีตชาติของตนเพื่อเป็นคติถวายแด่พระราชบิดาผู้มีมิจฉาทิฏฐิ ไม่ส่งเสริมการทำงานและคบชู้ว่า “เคยเกิดเป็นบุตรนายช่างทองในแคว้นมคธ ราชคฤห์มหานคร กระทำกรรมคบหาสหายผู้ลามก ทำบาปกรรมไว้มาก เทียวคบชู้ภรรยาของชายอื่น กรรมยังไม่ให้ผลในชาติต่อมาเกิดในเมืองโกสัมพี เป็นบุตรคนเดียว ในสกุลเศรษฐี ผู้สมบูรณ์มั่งคั่ง มีทรัพย์มากมาย คนทั้งหลายสักการบูชาอยู่เป็นนิตย์ คบหาสมาคมมิตรสหายผู้ยินดีในกรรมอันงาม ผู้เป็นบัณฑิต เป็นพหูสูต เขาได้แนะนำให้รักษาอุโบสถศีลในวัน ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ ตลอดราตรีเป็นอันมาก

หลังจากได้จุติจากตระกูลเศรษฐีแล้ว กรรมของการเป็นชู้ให้ผลต้องหมกไหม้อยู่ในนรก ลี้กกาลนาน เพราะกรรมของตน ทุกข์ที่ได้เสวยในนรกนั้น ไม่ได้ความสุขเลย ทุกข์เป็นอันมากเป็นเวลานานปี กรรมยังให้ผลต่อเนื่องไปอีกได้เกิดเป็นลาถูกเขาต้อน อยู่ในภินณาคตนคร ถูกใช้งานหนักบรทุกคน เทียมรถ ต่อมาเกิดเป็นลิงอยู่ในป่าสูง ถูกลิงนายฝูงคนองปากขบกัดลูกอันทะ และเกิดเป็นโค ในทลันนรัฐ ถูกเขาต้อน มีกำลังแข็งแรง ต้องทำงานหนักเทียมล้อเกวียนอยู่จนสิ้นอายุขัย ชาติต่อมาเกิดเป็นกะเทย ในตระกูลที่มีโภคสมบัติมาก ในแคว้นวัชชีจะได้เกิดเป็นมนุษย์

³⁵ <http://๘๔๐๐๐.org/tipitaka/atitaka๐๐/jataka๐๐.php?i=๘&p=๐> (อรรถกถา มหานารทกัศสพชาดก)

ยากจริง ๆ ในคัมภีร์อรรถกถานั้นสรุปเหตุผลของการเกิดในลักษณะต่าง ๆ เป็น เพราะผลของกรรม ที่คบชู้ภรรยาผู้อื่น³⁶

แนวคิดในทางพระพุทธศาสนามีแนวคิดต่อการเป็นกะเทย หรือบัณฑิตะยะ ว่า มีสาเหตุมาจากกรรม ดังกรณีที่ยกตัวอย่างที่ยกมาประกอบ

เพศในทางกฎหมายและทางศาสนา

ในกฎหมายตราสามดวง ได้กล่าวถึงบุคคล ๓ ประเภทที่น่าจะเทียบเคียงได้ กับคนที่มี พฤติกรรมรักร่วมเพศ หรือมีลักษณะที่ไม่เป็นชาย คือ กระเทย บัณเฑาะ และขันที นั้นปรากฏใน พระอัยการตำแหน่งนาพลเรือน ในส่วนของข้าราชการฝ่ายใน และคนกลุ่มนี้เป็นผู้ชายที่ถูกตอนอวัยวะเพศออกเพื่อให้ทำงานรับใช้ฝ่ายในซึ่ง มีแต่ผู้หญิงหรือเทียบเคียงได้กับ โอบกัมมิกบัณฑิตะยะที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ดังนั้นขันที ในที่นี้จึงไม่น่าที่จะหมายถึงคนกลุ่มหนึ่งที่น่าจะหมายถึงผู้ชายถูกตอน เท่านั้น และเป็นชื่อตำแหน่ง/หน้าที่ข้าราชการใน พระบรมมหาราชวังเท่านั้น กระเทย และบัณเฑาะนั้นปรากฏอยู่ใน พระไอยการลักษณะภณูณ ในส่วนที่กล่าวถึง ลักษณะของบุคคลที่ไม่เหมาะสมจะเป็นพยานเมื่อเกิดคดีความขึ้น และกะเทยก็เป็น บุคคลประเภทหนึ่งที่ไม่เหมาะสมที่ใช้เป็นพยาน ดังนั้นกระเทย และบัณเฑาะในที่นี้ น่าจะหมายถึงคนอีกเพศหนึ่งที่แตกต่างไปจากหญิง และชาย ที่คนในสังคมสามารถที่จะแยกความแตกต่างของคนกลุ่มนี้ออกมาได้

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐³⁷ “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อ

³⁶ <http://๘๔๐๐๐.org/tipitaka/atitaa๐๐/jataka๐๐.php?i=๘&p=๒> (อรรถกถา มหานารทกัศสปชาดก)

³⁷ ดร.วิชัย สังข์ประไพ. กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง. (กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง , ๒๕๔๓) หน้า ๒๕๓

บุคคลเพราะเหตุแห่งความ แตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิดเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้มาตรา การที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคล สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือว่า เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”³⁸

หากตีความตามตัวอักษรในทางกฎหมายไทยให้การรับรองเพศไว้เพียง ๒ เพศเท่านั้นก็คือชายและหญิง และส่งเสริมให้สิทธิของชายและหญิงเท่ากันตามตัวอักษร หากพิจารณาถึงฐานของความเป็นกลุ่มรักร่วมเพศ ไม่ว่าจะเป็น “หญิงรักหญิง” หรือ “ชายชอบชาย” เมื่อพิจารณาตามเพศสภาพคนสองกลุ่มหลัง ก็จัดอยู่ในเพศชายและหญิง ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าสิทธิทางกฎหมายนับตั้งอดีตจนถึงปัจจุบันของประเทศไทย ไม่ปรากฏว่ามีเพศอื่นใดนอกเหนือจากเพศหญิงหรือเพศชาย

ในส่วนพระไตรปิฎกได้กล่าวถึงเพศสภาพไว้ในหลายกรณี แต่ที่เห็นชัดและอนุญาตให้บวชก็มีเพียงเพศหญิง และเพศชายเท่านั้น ในส่วนเพศอื่นที่ไม่จัดเป็นเพศหญิงเพศชายก็ไม่ได้มีการอนุญาตให้บวช การรับรองสถานะทางเพศในพระไตรปิฎกมีสถานะครอบคลุมมากกว่า ๒ เพศ เช่น อุกาโตพยัญชนะ ลักเพศ บัณเฑาะย์ เหล่านี้ ในแนวคิดทางพระพุทธศาสนาจัดให้เป็นอีกเพศหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะทางกายภาพที่ไม่สามารถบวชได้ในพระพุทธศาสนา และในเวลาเดียวกันก็ยอมรับถึงการมีอยู่ แต่ในการมีอยู่นั้นจะมีพื้นที่และขอบเขตของการเข้ามามีส่วนร่วมในพระพุทธศาสนา บนพื้นฐานของการอุปสมบทพระธรรมวินัยที่ไม่อนุญาตให้เข้ามาบวชได้ แต่ก็ไม่มีความขัดแย้งอันใดที่จะเป็นการตัดรอนต่อการเรียนรู้หรือปฏิบัติธรรม

³⁸ดร.วิชัย สังข์ประไพ. เพิ่งอ้าง. หน้า ๒๕๘

เพศชาย เพศหญิง บัณเฑาะย์ อุภโตพยัญชนะ นปฺงสกลิง ไม่ใช่เพศชาย ไม่ใช่เพศหญิง เหล่านี้ล้วนเป็นแนวคิดในทางพระพุทธศาสนาที่ยอมรับถึงการมีอยู่ของเพศที่นอกเหนือจากเพศชายและเพศหญิง แต่ในเวลาเดียวกัน บัญญัติในทางพระพุทธศาสนาได้บัญญัติให้คนเหล่านี้มีพื้นที่เฉพาะที่ไม่ใช่การเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ทำไมจึงเป็นเช่นนั้นก็ต้องย้อนกลับไปดูที่ต้นบัญญัติเกี่ยวกับการบวชว่าทำไมถึงมีการห้าม มีเหตุผลอันใด และอาศัยแนวคิดใดจึงได้มีการห้ามคนที่ยืนอยู่นอกเหนือจากเพศหญิงและเพศชาย และในเวลาเดียวกัน ถ้าสืบเนื่องเหตุการณ์ของอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ในกรณีที่มีการบวช “ผู้ชายนะยะ” อย่างที่ปรากฏเป็นข่าว คึกโครมอย่างที่ปรากฏอยู่เบื้องกรณี “พระตุ๊ด เณรแต้ว” สังคมพุทธ สังคมไทยจะมีคำตอบและทางออกต่อประเด็นปัญหานี้อย่างไร

กะเทย-บัณเฑาะย์ กับบริบทของสังคมไทย

เทอดศักดิ์ ร่มจำปา³⁹ ได้เขียนทัศนะที่พยายามจะสื่อสารเกี่ยว “บัณเฑาะย์” นอกเหนือจากการตีความในพระไตรปิฎก ในบทความ เรื่อง “ บัณเฑาะร์ คือตัวอะไรกันแน่”⁴⁰ โดยเทอดศักดิ์ให้ข้อมูลว่า ได้ทำการศึกษา “บัณเฑาะย์ที่สัมพันธ์กับกะเทย” ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก เป็นบทความนำเสนอในเรื่องว่า “ไม่มี “กะเทย” ในพระไตรปิฎก ความลึกลับในการตีความ “บัณเฑาะร์” ที่เสนอในงานสัมมนา เกย์วิชาการครั้งที่ ๑ ที่ฟ้าสิริรังจัดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยผู้เสนอพยายามทำความเข้าใจพฤติกรรมรักร่วมเพศที่ปรากฏในพระไตรปิฎกด้วยเป้าประสงค์ทางการเมืองอะไรบางอย่าง นั่นก็คือ พยายามที่จะบอกว่าในพระไตรปิฎกนั้นไม่มีกะเทยหรอก มีแต่

³⁹ เป็นผู้ที่ให้สัมภาษณ์ว่า “ผมเป็นนักลัทธิเพศประวัติศาสตร์ (Queer Historian)” หรือ ลัทธิเพศวิพากษ์ (Queer Crit) ลัทธิเพศวิพากษ์ จึงเป็นปฏิบัติการกวาดตะกอนให้หุ่นเลื่องทางปัญญา อันเป็นจริตและสัจธรรมของลัทธิเพศวิพากษ์

⁴⁰ เทอดศักดิ์ ร่มจำปา, บัณเฑาะร์ คือตัวอะไร, <http://www.prachatai.com/๐๕web/th/columnist/viewcontent.php?>

บัณฑิต ซึ่งก็คือตัวอะไรก็ไม่รู้ ที่เมื่อมองด้วยสายตาของคนในสมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นอย่างช้าที่สุดก็มักจะคิดว่ามันคือกะเทย แล้วการอธิบายแบบนี้ครอบงำวิธีคิดหลักที่ว่าด้วยบัณฑิตในพระไตรปิฎกมากกว่าร้อยปี”⁴¹

หากดูย้อนทศณะ และวิธีการคิดและสร้างมุมมองต่อทศณะบัณฑิต การเสนอทศณะเชิงขัดแย้ง(Conflict) ที่เกิดศักดิ์พยายามมองฐานคิดในพระไตรปิฎกเกี่ยวกับ “บัณฑิต” ที่สัมพันธ์กับบริบทสังคม และการเมือง พร้อมทั้งเป็นการมองว่านั่นคือโลกทัศน์ของคนในช่วงสมัยดังกล่าว “การอธิบายแบบนี้ครอบงำวิธีคิดหลักที่ว่าด้วยบัณฑิตในพระไตรปิฎกมากกว่าร้อยปี”⁴² เป็นการคิดแบบยกย่อน เพื่ออธิบายให้เห็นว่าเมื่อ “บัณฑิต” คืออะไร เมื่อไม่มีก็ย้อนกลับมาที่ว่า “เป็นสิทธิอันชอบธรรม” ต่อการที่คนไม่ใช่บัณฑิตจะมีสิทธิในการแสดงออกทางศาสนา “บวช” ภาระนั้นหรือไม่ยากที่จะคาดเดา แต่เป้าประสงค์ปลายทางของทอดศักดิ์จึงพยายามมองว่านั่นคือ การยึดยึด กรบวนการคิดทางสังคมที่ตกมาจนถึงปัจจุบัน ดังที่เขาเองพยายามนิยามความคิดผ่าน “ภาวะลักษณะ” ที่ปรากฏนัยยะในทางพระไตรปิฎกว่า

“ลักเพศ สรรพนามที่ถูกใช้เป็น “ ฉลาก ”

เรียกขานคนกลุ่มหนึ่งแห่งยุคสมัยหนึ่ง มันอัดควบด้วยตะกอนแห่งความทรงจำและหลงลืมทางประวัติศาสตร์ ที่ซ่อนเร้นและเปิดเผยเรื่องราวแห่งการดูหมิ่น กีดกัน และการกระทำอันไม่เป็นธรรมจากสังคมที่เกิดขึ้นภายใต้ระบบ

⁴¹เกิดศักดิ์ ร่มจำปา, บัณฑิต คือตัวอะไร, (ที่มา : <http://www.prachatai.com/๐๕web/th/columnist/viewcontent.php?>)

⁴²เกิดศักดิ์ ร่มจำปา, บัณฑิต คือตัวอะไร, (ที่มา : <http://www.prachatai.com/๐๕web/th/columnist/viewcontent.php?>)

คิดเหยียดรกร่วมเพศ

การหยิบเอาสรรพนามนี้มาใช้ มิใช่การยอม
จำนนตามนิยามเดิมที่เราถูกกำหนดมา แต่เพื่อแสดงให้เห็นถึง “ การเคลื่อนไหวเพื่อช่วงชิงและสร้างนิยามใหม่ ”
ให้กับสรรพนามที่มักถูกปฏิเสธ และชิงชังนี้ ⁴³

เกิดคำถามต่อสาธารณะว่า เมื่อประเด็นวิวาทะเกิดขึ้นกลุ่มองค์กรทางศาสนา มองอย่างไร ? และพยายามหาคำตอบเหล่านี้อย่างไร ? เพื่อที่จะบอกว่ากระบวนการแห่งสิทธิ คุณสมบัติของผู้บวช รวมไปถึงการตีความและยึดโยงกับความหมายในทางพระไตรปิฎก และกระบวนการขัดแย้งหรือตีความแย้งอย่างไร แล้วในทางสุดท้ายท่าทีของกลุ่มศาสนากระแสหลักจะมีคำตอบอย่างไรกับประเด็นวิวาทะที่มีหลักการเป็นตัวยึด มีสิทธิของความเป็นมนุษย์ และการยอมรับเชิงสังคมอย่างเปิดกว้างมากขึ้น ให้กับกลุ่ม “ภาวะลักษณะ” ที่ต่างไปจาก “กฎเกณฑ์” เชิงสังคมเดิม สร้างวาทะกรรมร่วมกันใหม่ หรือยึดหลักการเดิมโดยมองว่าหลักคือหลักกระนั้นหรืออย่างไร ? เป็นวาทะกรรมที่ยังไม่มีคำตอบแต่เป้าหมายก็คือเพื่อโยงประเด็นวาทะกรรมทางความคิดร่วมกันเพื่อการเดินทางไปสู่ปลายทางของความขัดแย้งเชิงสังคม

วิวาทะที่เกิดขึ้นในสังคมเกี่ยวกับภิกษุณี ที่มีการนำพระไตรปิฎกมาเป็นตัวตั้งในการตีความโดยมีเป้าประสงค์ปลายทาง “สตรีควรบวชเป็นภิกษุณีได้ ด้วยเหตุผล.....” ⁴⁴ ในทางกลับกันเทิดศักดิ์ได้อธิบาย “กะเทย” ที่พระไตรปิฎกเรียกว่า

⁴³ เกิดศักดิ์ ร่วมจำปา, บัณฑิตพะยะ คือตัวอะไร, (ที่มา : <http://www.prachatai.com/o5web/th/columnist/viewcontent.php?>)

⁴⁴ ศึกษาวิธีการตีความผ่านพระไตรปิฎก ในประเด็นของภิกษุณี จาก **ภิกษุณีกับบทบาทเรื่องเพศสภาพในสังคมไทย** ภิกษุณีธัมมนันทา ผู้เขียน; วีระดา สมสวัสดิ์ บรรณาธิการ, (เชียงใหม่: ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์

“บัณฑิต” โดยใช้วิธีการอธิบายผ่านพระไตรปิฎก “บัณฑิตคือตัวอะไรที่ไม่ใช่กะเทย”

หากนำแนวคิดของอาจารย์รังสี สุนต์ เกี่ยวปรากฏการณ์ของการสตรีบวชมาอธิบาย “วิวาทะ” ที่ปรากฏในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการตีความผ่านพระไตรปิฎกเช่นกัน มาเทียบเคียงประเด็นการตีความ “บัณฑิต” ผ่านพระไตรปิฎกของทอดศักดิ์ ร่มจำปา เพื่อตอบว่า “เราจะมีวิธีการมองพระไตรปิฎกอย่างไรร่วมกัน” ในประเด็นของ “เพศภาวะ” กับการบวชอย่างไร ?

“...กลุ่มผู้เรียกร้องขอให้มีการ
บวชภิกษุณีในประเทศไทยได้อ้างพระดำรัสของ
พระพุทธเจ้าที่ตรัสกับภิกษุทั้งหลายในคราวบวช
ภิกษุณีกลุ่มแรกว่า ‘ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้
ภิกษุทั้งหลายอุปสมบทภิกษุณีทั้งหลาย’ กลุ่มบุคคล
ดังกล่าวมิได้เรียกร้องอย่างเดียว ยังได้มีการกล่าว
พาดพิงถึงคัมภีร์พระไตรปิฎก...ข้อความใน
พระไตรปิฎกตรงไหนที่จะสนับสนุนความคิดของตน
ก็จะอ้างเชิดชูเป็นหลักการสำคัญข้อความตรงไหน
ขัดขวางไม่คล้อยตามความคิดของตน ก็พยายาม

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๙) ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. การศึกษาพระไตรปิฎกเพื่อจัดทำคู่มือการฝึกอบรมสตรีผู้นำชาวพุทธ. กรุงเทพฯ ๑ ธรรมศาสตร์. ๒๕๓๘, รวมไปถึง ส.ว.ระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช. การบวชเป็นภิกษุณีในประเทศไทย, (กรุงเทพฯ ๑ : ฝ่ายการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๔๔) มีนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนาอย่าง พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ที่ให้ข้อมูลตีความผ่านเจตนารมณ์ของพระไตรปิฎกในเชิงต่างในงาน, ทัศนะของพระพุทธศาสนาต่อสตรีและการบวชเป็นภิกษุณี (กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๔)

ยกให้เป็นเรื่องที่พระสาวกในอดีตเพิ่มเติมเข้ามา...

สำหรับผู้ที่ยังไม่มีพื้นฐานหรือพอมีพื้นฐานอยู่ แต่ยังจับประเด็นไม่ถูกก็จะพากันเห็นตามไปด้วย สำหรับเรื่องนี้มีข้อที่ควรคำนึงว่า เราชาวพุทธจะเรียกร้องต้องการอะไร ควรกระทำด้วยโยนิโสมนสิการ ไม่ควรจะจับจ้องพระรัตนตรัย ไม่ควรสร้างทัศนคติที่ไม่ดีต่อคัมภีร์พระไตรปิฎก ซึ่งเป็นตัวแทนพระบรมศาสดา หรือเป็นที่สถิตของพระศาสดาและต่อคัมภีร์อรรถกถา-ฎีกา หนังสือขยายความพระไตรปิฎก...”⁴⁵

เป้าหมายการศึกษาค้นคว้านี้ สิ่งที่ต้องการก็คือพยายามหากรอบคิดในการที่จะอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม และพยายามนำเสนอ มุมมองเพื่อนำไปสู่การประนีประนอมเชิงสังคมร่วมกันเพื่อหาทางออกว่า เราจะมีคำตอบร่วมกันอย่างไรต่อประเด็นวิวาทะเหล่านี้เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมแห่งนี้ และเป็นการยอมรับร่วมกัน มิให้กลายเป็นประเด็นถกเถียงและกลายเป็นการแยกขาดต่างคนต่างอยู่กันไป ดังกรณีภิกษุที่หาเจ้าภาพรับผิดชอบไม่ได้ อย่างกรณีภิกษุณีที่เกิดขึ้น และจะมีขึ้นอีกในอนาคตต่อไป

สิทธิทางกฎหมาย “ของเพศที่สาม” ต่อสิทธิทางศาสนา

⁴⁵ รังสิ สุทนต์, รายงานความก้าวหน้างานวิจัย เรื่องการวิเคราะห์คัมภีร์พระพุทธศาสนา : กรณีภิกษุณีสงฆ์เถรวาท (กรุงเทพ ฯ : สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร., ๒๕๔๘) หน้า

ในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.๒๕๔๐ ที่ตราไว้ ณ วันที่ ๑๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นปีที่ ๕๒ ในรัชกาลปัจจุบันที่ถูกนำมากล่าวอ้างในการเรียกร้องสิทธิบางประการในการแสดงออกทางศาสนา โดยปรากฏใน มาตรา ๓๐ ที่ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม **ความเชื่อทางศาสนา** การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้”⁴⁶

ในทางกฎหมายกำหนดให้สิทธิทางเพศ โดยให้เพียงคำว่า “บุคคลใดไม่ว่าจะหญิงหรือชาย ย่อมมีสิทธิ์เสรีภาพทางกฎหมาย” ดังนั้นตามรัฐธรรมนูญทางกฎหมายให้ “นัยยะ” ของคำว่าเพศ ไว้เพียง ๒ เพศเท่านั้น จึงเกิดคำถามว่า แล้วกะเทย หรือกลุ่มเพศที่สามจัดอยู่ในกลุ่มเพศตรงไหนของรัฐธรรมนูญ จึงทำให้เกิดความหมายในเชิงสังคมว่า “พื้นที่ของกะเทยอยู่ตรงไหน” กับการมีสิทธิ์ตามกฎหมาย และสิทธิทางศาสนา ดังนั้นในประเด็นของพื้นที่ทางศาสนา อะไรคือนิยามของคนกลุ่มนี้

หลายฝ่ายในสังคมเริ่มตระหนักถึงประเด็นทางวาทะกรรมทางสังคมเพื่อยืนยันว่า “กลุ่มภาวะลัทธิ” ของเพศที่สาม มีพื้นที่ในการแสดงออกทางศาสนาได้ ซึ่งถือว่าอาจเป็นประเด็นใหม่ทางสังคมที่ต้องตามดูกันต่อไปว่า เราจะ “กำหนดพื้นที่ให้กับ

⁴⁶ดร.วิชัย สังข์ประไพ.เล่มเดิม. หน้า ๒๕๗

คุณกลุ่มนี้อย่างไร” พร้อมกันนั้น บทบัญญัติของรัฐธรรมบัญญัติแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ในมาตราที่ ๓๘^{๔๗} ได้ให้สิทธิเสรีภาพไว้ว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกาย ของศาสนา หรือ ลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการ ปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือ ปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนในการใช้ เสรีภาพดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการ ใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์ อันควรมีควรได้เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของ ศาสนา ลัทธินิยม ในทางศาสนา หรือปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือ ปฏิบัติพิธีกรรมตาม ความเชื่อถือ แตกต่างจากบุคคลอื่น”

เมื่อสิทธิเหล่านี้ถูกยกมาเป็นประเด็นในการกล่าวอ้าง รวมทั้งกรณีเทียบเคียง ในเชิงสิทธิ จึงถูกยกมาเป็นประเด็นของการกล่าวอ้างร่วม จึงทำให้เกิดกฎหมาย เทียบเคียง ที่มีเป้าหมายเพื่อการแสวงหาพื้นที่ในการแสดงอัตลักษณ์ของตัวตน พร้อมทั้งยืนยันต่อสาธารณะต่อการมีอยู่ของกลุ่ม “เพศภาวะลักษณะ” อย่างที่ปรากฏ นอกจากนี้การที่วัฒนธรรมทางกฎหมายระหว่างประเทศของต่างชาติ กรณีของศาลฎีกาแคนาดา ตัดสินให้เกย์ทั่วประเทศแต่งงานกันได้ ขอบด้วยรัฐธรรมนูญ ที่ปรากฏ มีมาก่อนแล้วอย่างกรณีของเบลเยียม & เนเธอร์แลนด์ รวมไปถึงการที่รัฐสภาสหรัฐให้บาทหลวงเป็น “กลุ่มรักร่วมเพศ” ได้ จึงอาจเป็นกรณีศึกษาเทียบเคียงของ กลุ่มเพศที่สามต่อการแสวงหาแนวร่วมและกรณีตัวอย่างต่อการแสดงออกต่อ สาธารณะ อย่างที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนี้พฤติกรรมเลียนแบบทำให้เกิดการสร้างเงื่อนไขเพื่อแสวงหา “สิทธิ” ทางกฎหมายและสิทธิทาง “ศาสนาต่อการยอมรับนับถือและถือปฏิบัติ” ซึ่ง

^{๔๗}ดร.วิชัย สังข์ประไพ.เล่มเดิม. หน้า ๒๖๐

อาจจะโดยเจตนาดี โดยมีเป้าหมายปลายทางเพื่อการปฏิบัติในทางศาสนาจริงก็ตาม แต่บางครั้งเงื่อนไข หรือคุณสมบัติเฉพาะก็เป็นตัวกำกับบทบาทในตัวอยู่ จึงต้องย้อนกลับไปที่ว่าประเด็นของสิทธิ กับคุณสมบัติของการคัดสรรเฉพาะในกลุ่มองค์กรนั้น ๆ โดยเฉพาะ “สังฆะ” กับการบวชจะได้รับการตีความหรือปฏิบัติอย่างไร ผู้เขียนคิดว่าน่าจะยังคงเป็นประเด็นถกเถียงกันในวงกว้างต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติและบรรลุลุทธิธรรมในพระพุทธศาสนาของ “บัณฑิตไทย-เกย์”

เมื่อมุ่งไปที่สิทธิตามกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญ มุ่งมองไปที่เรื่องของสิทธิมนุษยชนต่อการแสดงออก ในเชิง “สิทธิ” เมื่อพิจารณาความหมายของสิทธิ ก็ย่อมหมายถึงสิทธิอันชอบธรรม ไม่ว่าจะเป็นเพศใด หญิงชาย ซึ่งอาจรวมไปถึงภาวะของผู้ที่เป็นสับเซ็ทของเพศชาย “ซึ่งหมายถึงชาวสีม่วง” ก็ย่อมมีสิทธิที่จะแสดงในทางศาสนา

ดังทัศนะที่เกี่ยวกับภาวะเพศนิยมในเรื่อง “สตรีในพระพุทธศาสนา” ที่ว่า “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เปิดกว้างสำหรับคนทุกเพศทุกวัยอยู่แล้ว และก็เป็นอำนาจอันชอบธรรมอีกอย่างหนึ่งที่หญิงหรือชายจะเข้ามา (ซึ่งอาจหมายถึงเพศอื่นใดที่นอกเหนือจากเพศหญิงและเพศชาย-ผู้วิจัย) มีส่วนร่วมกิจกรรมด้วยศรัทธาสาทะภายใต้คำสอนของพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาที่ไม่เคยกีดกัน หรือห้ามใคร ๆ ที่เข้าสู่ร่มเงาของพุทธศาสนา”⁴⁸

พระพุทธศาสนาสอนว่า คนเราเกิดมามีเกิด มีแก่ มีเจ็บ มีตาย นี่เป็นเรื่องธรรมดา ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นความทุกข์ทั้งสิ้น อันนับเป็นสภาวะทุกข์ คือ

⁴⁸ พระศรีปริยัติโมลี(สมชัย กุศลจิตโต) และคณะ, สตรีในพระพุทธศาสนา. หน้า ๑-๒ (กรุงเทพ ฯ : สุขภาพใจ, ๒๕๔๔)

ทุกข์ประจำ ไม่ว่าคนเราจะยากดีมีจนอย่างไรก็ตาม จะต้องประสบกับทุกข์เหล่านี้เหมือนกันหมด เมื่อพุทธศาสนาสอนอย่างนี้แล้ว ทุก ๆ คนไม่ว่าจะเป็นบุรุษหรือสตรีผู้มีปัญญา ซึ่งอาจรวมไปถึงเพศสภาพอื่นใดที่นอกเหนือจากหญิงและชาย ก็ย่อมต้องการที่จะหลุดพ้นจากทุกข์เหมือนกัน และไม่เคยปรากฏแห่งไหนเลยที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ผู้ที่จะหลุดพ้นได้จะต้องเป็นบุรุษเท่านั้น (อาจรวมไปเพศที่สาม?) หากแต่สตรีถ้ามีการพัฒนากายและจิตให้ถึงพร้อมก็สามารถเข้าถึงความดับทุกข์ได้เช่นเดียวกันกับบุรุษ⁴⁹

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ให้อิสรภาพสำหรับทุกคน ทุกชนชั้นวรรณะ ทุกเพศ ทุกวัยโดยเฉพาะเรื่องศักยภาพทางจิตวิญญาณแล้ว พระองค์ถือว่าบุรุษและสตรีมีความสามารถในการพัฒนาตนไปสู่ความหลุดพ้นได้เหมือนกัน อีกทั้งทรงให้ความสำคัญระหว่างบุรุษและสตรีเท่า ๆ กันอีกด้วย ดังที่พระองค์ได้เคยตรัสแก่พระอานนท์ว่า “พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ได้อุบัติขึ้นในโลก เพื่อประโยชน์แก่ผู้ชายเท่านั้นหรือ ? มิใช่เลย พระองค์ทรงยังประโยชน์เช่นเดียวกันวิธีแห่งความหลุดพ้นนั้นเปิดรับทั้งผู้หญิงและผู้ชาย⁵⁰

ดังนั้นกระบวนการทางสิทธิ์ต่อการแสดงออกทางศาสนาไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติธรรม หรือการถือศีล ถือบวช หรือปฏิบัติอื่นใดที่ไม่ใช่การบวชเป็นพระกลุ่มคนที่ได้ชื่อว่าเพศที่สาม สามารถแสดงออกได้โดยประการทั้งปวง มีกรณีที่ยูเพยามโยงเอาแนวคิดทางกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา ฉบับพุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งเป่าหมายก็เพื่อเอาแนวคิดจากกฎหมายนั้นมาเป็นแนวทางเพื่อสร้างเงื่อนไขต่อการ และปฏิบัติในเชิงศาสนา ซึ่งคงไม่ผิดต่อการแสดงออกเช่นนั้น แต่บางอย่างถ้าเว้นไว้กับคำว่าคุณสมบัติเฉพาะก็อาจจะเหมาะสมกว่า หรือไม่ ?

⁴⁹ เฟ้งอ้าง. หน้า ๒

⁵⁰ เฟ้งอ้าง หน้า ๓ (อ้างใน Spence Hardy, A Manual of Buddhism. ๑๙๓๖, p. ๓๑๑ อ้างใน รศ.ดร. นัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. มาดสตรีในพุทธศาสนา. (กรุงเทพ : บริษัท สารมวลชน จำกัด, ๒๕๒๘ หน้า ๑๗)

ท่าทีของชาวพุทธต่อ “พระกะเทย และการบวช ?”

จากหลักฐานในประวัติศาสตร์ไทย มีตรึงไหนดั้งที่ปรากฏว่าพระเป็นกะเทย เกย์ บัณเฑาะย์ แล้วคนในช่วงเวลานั้นมีท่าทีอย่างไรต่อเหตุการณ์ หรือพฤติกรรมที่สะท้อนถึงปรากฏการณ์รักร่วมเพศ ซึ่งหลักฐานเท่าที่พบคือ ในสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้นมีหลักฐานว่า พระสงฆ์มีพฤติกรรมสื่อบุไปในทางของความเป็น “เพศที่สาม” โดยปรากฏในสมัยรัชกาลที่ ๒ จนถูกออกจากสมณศักดิ์ในระดับพระสังฆราช และเนรเทศออกจากวัดมหาธาตุ ดังมีข้อความว่า

“...ในเดือนสิบเอ็ดนั้นพระพนรัตน์อาดที่แห่มา
แต่วัดสระเกษ มาอยู่วัดมหาธาตุ ได้รับที่ตั้งเป็น
สมเด็จพระสังฆราชนั้นต้องอธิกรณ์ พอใจลูกปล้ำ
เล่นของที่ลับพวกศิษย์ที่รุ่นหนุ่มสวย ๆ โปรดให้
ตระลาการชำระได้ความจริง แต่เพียงนั้นไม่ถึง
ปาราชิก ทรงเห็นว่ามัวหมองอยู่ ให้ถอดเสียจากที่
พระพนรัตน์ ให้เนรเทศเสียจากวัดมหาธาตุ”⁵¹

เหตุการณ์ในอดีตรัฐเข้ามาเป็นผู้จัดการ และในเวลาเดียวสภาพสังคมก็ไม่รับ-
รับกับลักษณะของกลุ่มเพศที่สาม “บัณเฑาะย์-กะเทย” ที่เข้ามาบวชใน
พระพุทธศาสนา โดยยอมรับว่าถึงพฤติกรรมต่อการเป็นว่าไม่ถึงขั้นปาราชิก แต่ไม่
ขาดจากพระจะเป็นการตีความของผู้ปกครองในสมัยนั้นหรือไม่ว่านั่นไม่ใช่บัณเฑาะย์-
กะเทยเป็นเพียงผู้มีรสนิยมซึ่งชมทางเพศไปอีกแบบหนึ่ง ? เพราะยังให้บวชเป็นพระ

⁵¹ เจ้าพระยาทิพากรวงศ์, พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ร.๒ (พระนคร : คุรุสภา, ๒๕๐๔), หน้า ๑๒๑

อยู่ แต่ถอดยศที่เคยสถาปนาไว้ ซึ่งผู้เขียนจะตีความว่ายอมรับต่อการเป็นผู้มีพฤติกรรมแบบนั้น แต่ไม่ยอมรับต่อการให้มีอำนาจในเชิงการปกครอง ตรงนี้ไม่ปรากฏหลักฐานยืนยันแนวคิดนี้ของผู้เขียน แต่หากย้อนกลับมาพิจารณา ประเด็นเหล่านี้จะมีแนวทางอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีปัจจุบัน โดยเฉพาะในกรณีของประเด็นที่เกิดขึ้นในช่วงก่อนหน้านี้ที่มีข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์และกลายเป็นประเด็นวิพากษ์วิจารณ์ต่อกลุ่มรักร่วมเพศเข้ามาบวชอยู่เป็นจำนวนมาก (ดูรายละเอียดในภาคผนวกเสริมท้ายเล่ม)

ผู้เขียนได้พยายามตรวจสอบข้อมูลจากความเห็นของ “ชาวพุทธ ที่ไปโพสต์ข้อความใน www.prathai.net เพื่อแสดงทัศนคติของตนเองกับวาทีกรรมในเรื่อง “พระตุ๊ด-เณรตัว” ที่เข้ามาบวช ซึ่งถือว่าเป็นประเด็น วิวาทกรรมทางสื่อในช่วงเวลาหนึ่ง แนวคิดส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย

“มส.น่าจะห้ามมิให้กระเทยเข้ามาบวช เพราะแสดงกิริยาทำทางไม่เหมาะสม สมณสาธูป แม้แต่พระพุทธเจ้าพระองค์ก็ทรงห้าม ซึ่งก็บัญญัติไว้ในพระวินัย ชัดเจน วินัยปิฎก ซึ่งทุกวันนี้ก็พบเห็นอยู่มาก พระตุ๊ด พระเกย์ เป็นต้น ซึ่งปัญหานี้หน้าจะมีการแก้ไข แต่ส่วนมากเท่าที่พบแม้แต่พระผู้ใหญ่ยังเป็นกระเทย”⁵²

บางกรณีไม่เห็นด้วยแต่ยังข้ามเลยไปถึงการบริหารงานคณะสงฆ์ และระบบคณะสงฆ์บางกรณีต่อระบบการบวชเสียด้วย

“น่าจะห้ามมิให้กระเทยเข้ามาบวช มส.น่าจะให้พระอุปัชฌาย์เข้มงวดในส่วนนี้ด้วย เพราะปัจจุบันวงการคณะสงฆ์มีพระกระเทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งก็มีการแสดงกิริยาทำทางไม่เหมาะสมกับเพศสมณะเลย ทำเหมือนกับ

⁵² ชาวพุทธ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๘ ๒๒:๔๑ น. IP.[๒๐๓.๑๕๑.๑๔๐.๑๑๗] ที่มาสื่อออนไลน์ www.prathai.net

พวกกะเทยโยม ซึ่งตามพระบัญญัติพระวินัย ก็ห้ามบุคคล
เหล่านี้บวช แต่ปัจจุบันพระอุปัชฌาย์ เห็นแก่รายได้เสีย
มากกว่า”⁵³

ในบางกรณีถึงจะไม่เห็นด้วยกลาย ๆ แต่ก็พยายามให้มององศาของการ
บวช โดยมองที่พฤติกรรมและเป้าประสงค์ของการบวช

“กะเทยที่มาบวชบางรูป หรือส่วนใหญ่เลย
แหละคุณ เขาก็รู้ของเขาดี จะสำรวจไม่เป็นหรือไง ต่อหน้า
เพื่อนอีกอย่าง ต่อหน้าศรัทธาก็อีกอย่างดี จะบอกให้ พระ
เณรที่เป็นตุ๊ด อาการน่าเคารพมากนุ่งห่มเรียบร้อย แต่
ตรงกันข้าม ผู้ชายเต็ม ๑๐๐ มาบวช ส่วนใหญ่ดูแลไม่ได้
เลย เดินกิริยาเหมือนนักแสดง นุ่งห่มรัดอกไม่เป็นหรือใจ รัด
ตุตตุ้น บางรูป ชี้อารมณ์รับส่ง นักเรียนก็แซวสาว เวลาได้เดิน
เป็นกลุ่ม ท่าทางเหมือนนักแสดง บางทีไปเที่ยววัดพระเณร
กำลังเล่นบอลลูกมี เสียงดังด้วย เลยคงไม่ต้องว่า ก.ท.ม.
เป็นแชมป์ หลอก แถวพะเยาก็มีถมไป”⁵⁴

จากคำสัมภาษณ์อันเป็นทัศนะของบุคคลที่เป็นพระสงฆ์เองก็สนับสนุนกลาย
ๆ แต่ก็มีเงื่อนไขอันเป็นปลายทางเพื่อการปฏิบัติมองว่า

⁵³ เอกบุรุษ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๘ ๑๑:๐๔ น. [๒๐๓.๑๕๑.๑๔๐.๑๑๓] ที่มาสื่อออนไลน์ www.prathai.net

⁵⁴ โยมผู้หวังดี ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๘ ๑๕:๐๓ น. IP.[๒๐๓.๑๕๑.๑๔๐.๑๑๕] ที่มาสื่อออนไลน์

“ถ้าเป็นเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งไม่อยู่รวมกลุ่ม แล้วมุ่งปฏิบัติพอได้ แต่ถ้ามีอะไรแอบแฝง ไม่เห็นด้วย แบบนี้เสียเยอะ แม้จะบอกว่าปฏิบัติไม่จำกัดเพศ ไม่ได้ขัดขวางต่อการบรรลุ ถ้า (กะเทยที่บวชมา-ผู้เขียน) แสดงออกจนเกิดความเสียหาย ต้องมีการว่ากัน ถ้าบวชแล้วยังกระตุงกระต้าง เสียจนโลกวัชชะ รับไม่ไหวนั่นแหละแย่น้อย...ความมัวหมองในทางศาสนาอาจเกิดขึ้นได้ โดยสรุปเห็นด้วยถ้าจะให้บวช แต่ต้องมีเงื่อนไข”⁵⁵

จากหลักฐานเป็นหลักที่ในทางวิธีวิทยาเชิงวิชาการอาจนำไปอ้างอิงไม่ได้ และมีความน่าเชื่อถือน้อย แต่ถ้าเราไม่ละเลยเสียงวิพากษ์และนำองค์ความคิดเหล่านี้มาเพื่อหาเหตุผลต่อการนำชุดเหล่านี้มาอธิบายชุดความรู้เหล่านี้เราจะมองว่าทฤษฎีนี้อย่างไร และนำไปสู่การแสวงหาทางออกจากสภาวะของประเด็นปัญหาไม่เจอดังนั้นการนำเสนอประเด็นของความเห็นต่างและเห็นด้วยมาเสนอเพื่อมองว่านี่ “วิวาทะ” แล้วเราในฐานะคณะสงฆ์กระแสหลักจะหาทางออกอย่างไรร่วมกัน การนำเสนอไม่ได้ต้องการคำตอบ แต่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยกันหาคำตอบต่อไปเพื่อยืนยันถึงการมีอยู่และมีอยู่จริงในองค์กรทางศาสนาของเรา และในเวลาเดียวกันเราจะทำอย่างไรจึงจะช่วยกันปกป้องพระพุทธศาสนา มิใช่เรามองเป็น “ตุระไม่ใช่” จนกลายเป็นว่าองค์กรสงฆ์จะเจอทางตันของปัญหาทุกครั้งหาทางออกไม่เจอ ต้องใช้วิธีการจนกระทั่งรอเวลาให้มันผ่านไป เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น แต่ปัญหาไม่ได้ลดทอนหายไป กลับสะสมกลบทับไว้หนักยิ่งกว่าเก่าเหมือนที่ปรากฏการณ์นั้นหรือ ?

⁵⁵ศุภกมลโม ภิภุ (อายุ ๓๖, พธ.ม.) ผู้ให้สัมภาษณ์. ๒๑ กันยายน ๒๕๔๙.

ในส่วนชาวพุทธมอง “วิวาทกรรม” นี้อย่างไร ? มองว่าเป็นเรื่องธรรมดา ? รอเวลาผ่านไป ? หรือมุ่งมองหาประเด็นเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา และออกแบบพระพุทธรูปศาสนาร่วมกันว่าจะไปในทิศทางไหนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของความเป็นจริงให้มากที่สุด และตอบสนองความหลากหลายอย่างเพียงพอ หรือว่าทุกอย่างที่เกิดขึ้นนั้นดีอยู่แล้ว ?

ในการทำวิจัยครั้งนี้ได้พยายามขอสัมภาษณ์กลุ่มพระภิกษุสงฆ์ นักวิชาการ กลุ่มรักร่วมเพศ เพื่อดูแนวคิดและทัศนะบางกรณี ที่มีความเหมาะสมเพื่อตรวจสอบทางเดินของทัศนะเพื่อประโยชน์ต่อการแสวงหามุมมองในเชิงปัจเจกต่อการมีส่วนร่วมต่อสังคม ซึ่งอาจไม่มีนัยยะทางสังคมโดยตรง แต่ในเวลาเดียวกันก็จะมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ต่อการ แสวงหาความเคลื่อนไหวของพระพุทธรูปศาสนาในเชิงทัศนะ เพื่อแสวงหาคำถาม และคำตอบบางประการว่า การจะเปลี่ยนแปลงใด ๆ อย่างมีกฎ และมีเงื่อนไข กับการยอมรับกลาย ๆ จนหาทางออกอะไรไม่เจอ อันไหน สิ่งใดควร จะมีต้องมีการปรับปรุง หรือบอกว่ามีหลักว่าไม่อนุญาต แต่ก็ยอมรับกลาย ๆ จนกลายเป็นความบกพร่อง และเสียหาย อันไหนควรจะดีกว่ากัน หรือจะใช้หลัก “ปากว่าตาขยิบ” เหมือนอย่างที่เราเคยอยู่อย่างนั้นหรือไม่ การนำเสนอตรงนี้เพื่อตรวจสอบ ถึงความน่าจะเป็นว่าจะหาทางออกอย่างไร ถ้าในกรณีตั้งประเด็นว่า “กะเทย ที่จะบวช และบวชเข้ามาแล้วในปัจจุบัน เป็นปัญหาต่อคณะสงฆ์ แล้วเราในฐานะชาวพุทธ จะมีทางออกร่วมกันอย่างไรเพื่อประโยชน์ต่อการปกป้องหลักคำสอน ปกป้องพระพุทธรูปศาสนาในเชิงองค์กร หรือปกป้องการมีอยู่ของพระพุทธรูปศาสนาเพื่อประโยชน์ต่อการเดินของปัญหาต่าง ๆ

ย้อนกลับมาที่การแสวงหาคำตอบในเชิงทัศนะของนักบวชเองมองว่า ถ้ากระเทยมาบวชเป็นอย่างไร และถ้ามาบวชแล้วอย่างที่ปรากฏเป็นข่าว เป็นวิวาทกรรม อาจรวมไปถึงเป็น “วิวาทะ” ทางสังคมไปด้วย และคณะสงฆ์กระแสหลักไม่สามารถ

ควบคุม หรือตรวจสอบอะไรได้ จนเหมือนกับเป็นการยอมรับกลาย ๆ อย่างที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

สรุปเสนอแนะ

ในฐานะผู้เขียนเองอาจจำกัดด้วยการหาข้อมูลที่มีความหลากหลายอย่างเพียงพอ อาจจะต้องเจียดเงินจำกัดของเวลา และสถานภาพบางอย่างต้องปกปิดจึงอยากที่จะเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่จะให้เกิดความหลากหลายในทางวิธีวิทยาได้ แต่ในงานการศึกษานี้จึงอาจจะเป็นคำถามที่มีคำตอบ ในระดับหนึ่งและจะกลายเป็น “วิวาทกรรม” ในการออกแบบพระพุทธศาสนาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของความเป็นจริงให้มากที่สุด และรักษาความเนื้อแท้ของพระพุทธศาสนาไว้ มิใช่รักษาไว้ก็ยาก จะปรับก็หาทางปรับจนไม่เจออะไร จนกลายเป็นว่า “ติดอยู่แล้ว” จนไม่เกิด ปฏิบัติการต่อสังคมจนกลายเป็นความล้มเหลวมากกว่าที่จะเป็นความสดใสใสเใส อย่างที่ควรจะเป็นได้

การวิพากษ์บางประเด็นบางกรณีเป็นไปเพื่อมองหา “สารัตถะ” ซึ่งสังคมไม่ได้มองว่าต้องการเปลี่ยนแปลงอันใด แต่ที่ต้องการก็คือพยายามมองว่าเป็นการหาสารัตถะเชิงประเด็นสาธารณะ เป็นการตอบคำถามต่อสาธารณะให้ได้ทันทั่วที่ไม่ใช่อะไรเกิดขึ้นก็ผ่านเลย จนกลายเป็นว่าสิ่งที่ควรหาคำตอบก็ไม่ยอมหาคำตอบจนกลายเป็นภาวะ “หมักหมม” จนกลายเป็นกลายเป็นความพร่องพลาดที่สะสมมาแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน และไม่ได้นำไปสู่การแก้ปัญหาและกลายเป็นว่าสั่งสมปัญหายิ่งกว่าเก่าเดินหน้าก็ไม่ได้ ถอยหลังก็หาทางไม่เจอ แล้วจะทำอย่างไรกับประเด็นสาธารณะเหล่านี้กันเล่า ?

ประเด็นแนะนำ อาจมีผู้สนใจในประเด็นเรื่องเพศ เพศสภาพ และระบบความหมายเรื่องเพศในฐานะประเด็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และโครงสร้างในการจัดระบบความสัมพันธ์ของคน มีบางท่านเสนอให้ข้ามเว้นเพศสภาพ หรือวิถีชีวิตทาง

เพศ โดยให้มุ่งมองไปที่สาระสำคัญของความสัมพันธ์อื่นใด ที่จะได้รับผลกระทบจากประเด็นทางสังคมต่าง ๆ เพื่อหาข้อสรุปและทางออกโดยมีเป้าประสงค์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สำหรับประเด็นนี้คงยังไม่มีบทสรุปเสียทีเดียว จะยังคงเป็นประเด็นถกเถียงเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในสาระนี้ได้ต่อไป

บรรณานุกรม

เอกสารประกอบการเรียบเรียง

(ก) หนังสือฐานคิดแบบสตรีนิยม

พระศรีปริยัติโมลี(สมชัย กุศลจิตโต) และคณะ, สตรีในพระพุทธศาสนา.หน้า ๑-๒. กรุงเทพฯ ฯ : สุขภาพใจ, ๒๕๔๔.

สุภาภรณ์ บรรณาธิการ. ผู้หญิงกับพระธาตุ. เชียงใหม่ : มุสิกนิธิตถาบันพัฒนาเมือง. ๒๕๔๗.

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. การศึกษาพระไตรปิฎกเพื่อจัดทำคู่มือการฝึกอบรมสตรีผู้นำชาวพุทธ. กรุงเทพฯ ฯ : ธรรมศาสตร์.๒๕๓๘.

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ษ์ภูเสน. การพัฒนาสตรีในพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ ฯ : ส่องสยาม,๒๕๓๙.

ลักษณะวัต ปาละรัตน์. สตรีในมุมมองของพุทธปรัชญา. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ษ์ภูเสน. สตรีในพุทธกาล. กรุงเทพฯ ฯ : ศูนย์ไทยธิเบต, ๒๕๓๙.

ภิกษุณีธัมมฉันทา ผู้เขียน ; วิระดา สมสวัสดิ์ บรรณาธิการ, ภิกษุณีกับบทบาทเรื่องเพศสภาพใน สังคมไทย.เชียงใหม่ : ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๗

(ข) พุทธศาสนากับสังคม

คุณ โทษณ์. พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ ฯ โอ.เอส.พริ้นติ้ง
เฮาส์. ๒๕๔๕

(ค) หนังสือฐานคิดเกี่ยวกับเพศที่สาม

สมฤดี สงวนแก้ว. กะเทย มุสลิม : ความรุนแรงในเพศที่สามกรุงเทพฯ : ศูนย์
มานุษยวิทยาสิรินธร,

๒๕๔๘.

เปรม สอนสมุทร ถ้าเกย์ไม่อยู่กับเกย์แล้วเกย์จะอยู่กับใคร : การศึกษาภาพลักษณ์
ของตัวละครที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศและตัวละครแวดล้อมในนวนิยายของ
ชายชาวดอกไม้ยุคปัจจุบันกรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, ๒๕๔๘.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. การประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยา เรื่อง วัฒนธรรม
ไร้คติ ชีวิตไร้ความรุนแรง (ครั้งที่ ๔ : ๒๕๔๘, ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
, กรุงเทพฯ ฯ) ปนัดดา บุญสาระน้อย เพศที่สามในสังคมอาชญากรุงเทพฯ : ศูนย์
มานุษยวิทยาสิรินธร, ๒๕๔๘

อุษา ศรีพานิช ประวัติชีวิตของชายแปลงเพศ / = Life histories of male
transsexuals วิทยานิพนธ์ (มน.ม.)—จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑

เอกศาสตร์ สรรพช่าง. คาราโอเกะคลับ...พื้นที่และตัวตนของเกย์อ้วน.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
, ๒๕๔๖.

เปรม สอนสมุทร. ถ้าเกย์ไม่อยู่กับเกย์แล้วเกย์จะอยู่กับใคร : การศึกษาภาพลักษณ์
ของตัวละครที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศและตัวละครแวดล้อมในนวนิยายของ
ชายชาวดอกไม้ยุคปัจจุบันกรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, ๒๕๔๘

สุด แสงวิเชียร. ความรู้บางประการเกี่ยวกับกระเทยและลักเพศ พระนคร :
แผนกกายวิภาคศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล, ๒๕๑๐.

วิทยานิพนธ์

เอกศาสตร์ สรรพช่าง. คาราโอเกะคลับ : พื้นที่และตัวตนของเกย์อ้วน = Karaoke club : space and identities for chur gay}, วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (มานุษยวิทยา)), กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๖.

วารุณี แสงกาญจนวนิช. ชีวิตไร้ตัวตนของกะเทยเปลี่ยนเพศ = An Invisible life : Post-Operative Male to Female Transsexual / วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (รัฐศาสตร์))--กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๖.

อุษา ศรีพานิช. ประวัติชีวิตของชายแปลงเพศ = Life histories of male transsexuals / วิทยานิพนธ์ (ม.ม. (มานุษยวิทยา))--กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

สมฤดี สงวนแก้ว. กระบวนการพัฒนาและดำรงเอกลักษณ์ "กระเทย" ในสังคมมุสลิม = The development and maintenance process of "Trangender" in muslim Society วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล (สังคมวิทยา)--มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖

เปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา. การช่วงชิงอัตลักษณ์ "กระเทย" ในงานคาบาเรต์โชว์ = Contesting identities of "Kathoei" in Cabaret show, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๖

ไชโย นิธิอุบัติ.การสื่อสารเพื่อการเปิดเผยตนเองของกลุ่มชายรักชาย =
Communication for self disclosure of male homosexuals. วิทยานิพนธ์
(นศ.ม.) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖

สื่อออนไลน์

<http://www.rvsd.ac.th/jobs/law/article/article.html> (ศีลธรรมกับกฎหมาย
สิทธิมนุษยชน)

<http://www.rvsd.ac.th/jobs/law/constitu/constitno.html>

<http://www.prathai.net>

ภาคผนวก ๑

ชาวคริสต์ซ็อก สกามะกันไฟเขียวเลื่อนชั้น “พระเกย์” ขึ้น “บาทหลวง”

พระไทยเน็ต : รายละเอียดข่าว - ILLUSION

File Edit View Favorites Tools Help

Address <http://www.prathai.net/news/detail.php?catid=5&groupid=0&ID=1897>

พระไทยเน็ต
www.prathai.net

ศูนย์ข่าวพระพุทธศาสนา

ข่าว > ศาสนาวัฒนธรรม > ::

ชาวคริสต์ซ็อก! สกามะกันไฟเขียวเลื่อนชั้น 'พระเกย์' ขึ้น 'บาทหลวง'

เสนอแนะ ส่งต่อ พิมพ์/พิมพ์ตามใจชอบ

ชาวคริสต์ซ็อก! สกามะกันไฟเขียวเลื่อนชั้น 'พระเกย์' ขึ้น 'บาทหลวง' ศูนย์ข่าวพระพุทธศาสนา

คณิน ต่างประเทศ

เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม สำนักข่าวต่างประเทศรายงานว่า ประเด็นสิทธิชาวเกย์ และพวกกรักร่วมเพศเป็นที่น่าสนใจตามอีกครั้ง หลังจากทีสาคูคุณเ็น โรบินสัน จากแขวงปกครองนิวแฮมเชียร์ ในสหรัฐอเมริกา วัย 54 ปี ซึ่งได้ยอมรับต่อสาธารณชนว่าเป็นพวกกรักร่วมเพศเมื่อปี 2533 และอุปการะเพื่อนชายมานานถึง 13 ปีเต็ม "ได้รับเลือกตั้งจากสภาผู้แทนคณะปกครองมิชชั่น สหรัฐ-แองกลิกัน ให้เป็นมิชชั่นได้ด้วยคะแนนเสียง 118 ต่อ 63 เสียง ซึ่งเกินกึ่งหนึ่งตามข้อบังคับกำหนดและนับเป็นครั้งแรก ในประวัติศาสตร์คริสตจักรที่มีการเลือกมิชชั่น ที่แสดงตนเป็นเกย์อย่างเปิดเผยเข้าสู่คณะปกครอง ซึ่งเป็นคณะทำงานให้ความคุมกฎระเบียบของพระในคริสตจักร

อย่างไรก็ตาม มติรับรองตามข้อเสนอนี้ให้สภาคุณโรบินสัน ขึ้นเป็นมิชชั่นนั้น จะต้องผ่านการเห็นชอบจากสภามิชชั่นแห่งคณะปกครองสหรัฐอเมริกา อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจะมีการลงมติกันในต้นปีข้างหน้า แต่ก็มีคาดการณ์ว่ามติดังกล่าวจะผ่านความเห็นชอบเช่นเดียวกัน แม้ว่าจะมีกระแสความหัวเกรงลบอบอวลไปทั่วว่าการตัดสินใจ เปิดรับมิชชั่นที่เป็นพวกกรักร่วมเพศ จะนำมาซึ่งความแตกแยกในคริสตจักรชั้นตามมาก็ตาม

ทางด้านสภาคริสตจักรอเมริกัน-แองกลิกัน กลุ่มหัวอนุรักษนิยมในพื้นที่ยังไม่เห็นด้วยกับเรื่องนี้ ระบุว่า นับเป็นการตัดสินใจที่ป่าเถื่อนที่สุดของสภาผู้แทนคณะปกครองอเมริกัน จะนำไปสู่ความถดถอยของศาสนิกชนแองกลิกันและอาจนำไปสู่ความแตกแยกในคณะปกครองสหรัฐอเมริกา หรืออาจกระทบถึงคริสตศาสนิกชนในภายแองกลิกันทั่วโลกด้วย

ที่มา : นสพ.มติชน 5 ส.ค. 47

ข่าวนี้มีผู้อ่านแล้ว 154 คน

ข่าวอื่นๆ อีกมาก

ภาคผนวก ๒

พระตู่- เกย์ที่ดี ควรให้มีในพระพุทธศาสนาหรือไม่ ?

พระตู่- เกย์ที่ดี ควรให้มีในพระพุทธศาสนาหรือไม่ - iLLUSION

File Edit View Favorites Tools Help

Back Forward Stop Home Search Favorites Print Mail New Window

Address http://www.asoke.info/09Communication/DharmaPublicize/Kid/k158/042.htm Go Links

Asoke.info เครือข่ายอโศก network

>เรากำลังจะ

พระตู่- เกย์ที่ดี ควรให้มีในพระพุทธศาสนาหรือไม่ ?

จากข่าวที่เกย์ ตู่ดี เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนามากขึ้น ทำให้เป็นที่ล้าปากใจของฝ่ายปกครองสงฆ์ เพราะพระตู่ดี พระเกย์ ที่เข้ามาบวชแล้ว ประพฤติดีก็มีอยู่ จนทำให้ต้องมีการหาข้อมูล เพื่อกำหนด กรอบความประพฤติของพระ ที่มีพฤติกรรม เบี่ยงเบนทางเพศเหล่านี้

จะหากขอบอย่างไร? หรือน่าจะยกออกนอกกรอบไปเลย! จึงจะถูกต้องตามพระธรรมวินัยมากกว่า คงต้อง มาพิจารณาเนื้อหา จากข่าวของ หนังสือพิมพ์ "คม ชัด ลึก" ฉบับวันที่ ๑๓ ก.ค. ๔๖ ซึ่งได้พาดหัวข่าว และมีเนื้อหาดังนี้

เกย์ลามถึงจำวัด ตั้งคู่ชู้เป็นเลขฯ

"พระเกย์" ในลือ! ชาวเมืองเชียงใหม่ร้องพฤติกรรมอ่าว แอเป็นระดับพระชั้นผู้ใหญ่ตั้งแต่พระครูเจ้าอาวาส ยันพระหนุ่ม เหยบบางรายตั้ง "คู่ชู้" เป็นเลขฯ คนขับรถ เพื่อบังหน้า ตกตึกแอบย่องเข้าไปดูกันในกุฏิ จนติดเชดส์ตาย

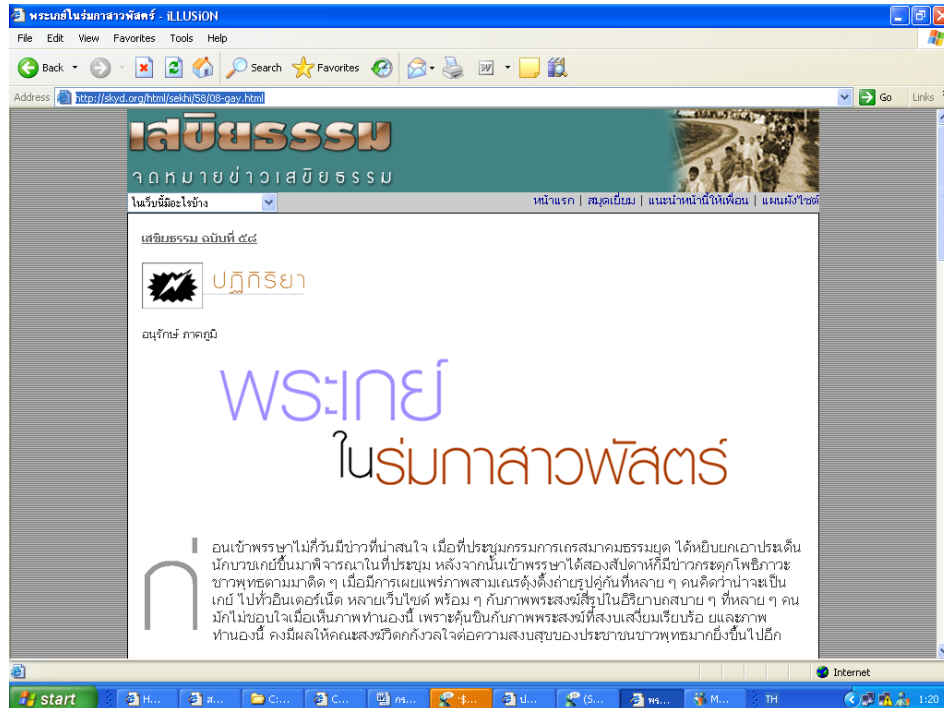
หลังจาก "คม ชัด ลึก" ได้รับการร้องเรียนถึงพฤติกรรมพระเกย์ในวัดต่างๆ ทั้งจังหวัดลำพูน และจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนมาก ซึ่งพระดังกล่าว มีพฤติกรรม เบี่ยงเบนทางเพศ และสร้างความเสื่อมเสีย ให้แก่พุทธศาสนา จนกระทั่ง คณะกรรมการปกครองสงฆ์ จังหวัดเชียงใหม่ ได้หามาตรการป้องกัน โดยเตรียม จัดระเบียบพระสงฆ์ ให้มีความประพฤติ เหมาะสมกับสมณวิสัย แต่ยังไม่ทันที่จะกำหนด มาตรการ เพื่อแก้ปัญหา ดังกล่าว ล่าสุด ได้มีผู้ร้องเรียน เกี่ยวกับพฤติกรรม ที่ไม่เหมาะสม ของพระ-ภิกษุที่มีพฤติกรรมเป็นพระเกย์อีกแล้ว

Done Internet

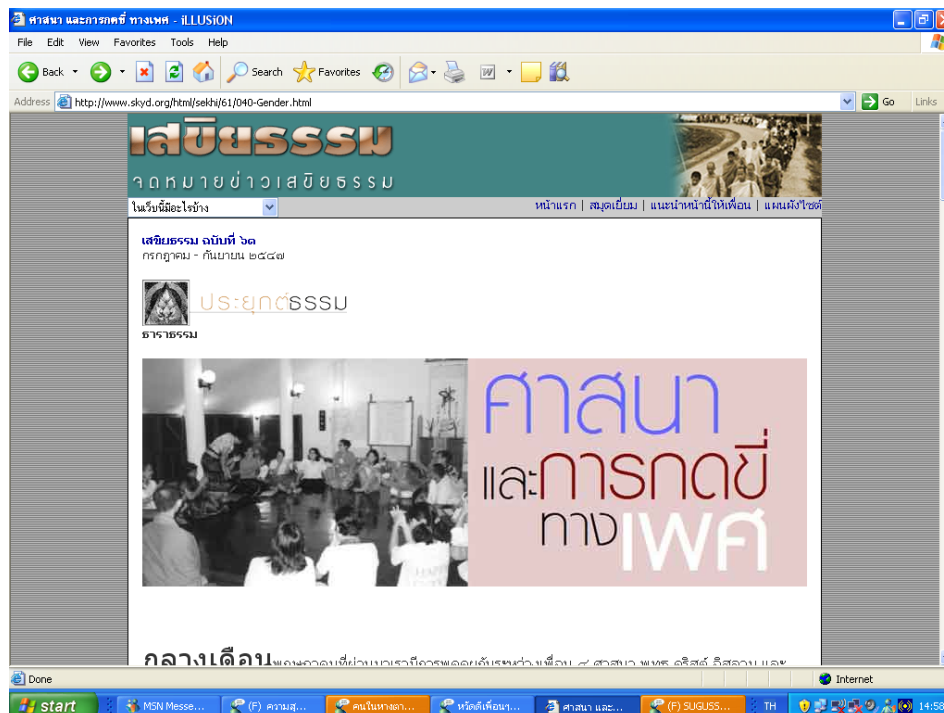
start Ho... สม... C:\... Can... กระ... \$5... ปู่... (S)... พระ... TH 1:15

ภาคผนวก ๓
พระเกยในร่มกาสาฟัสตร์

ภาคผนวก ๔
ศาสนาและการกดขี่ทางเพศ

"การตกแต่งโรงแรมด้วยพุทธศิลป์"

โดย...อนันต์ตรีชัย

ในอดีตกาลพุทธศิลป์ถูกสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อเป็นการสักการะและบูชา พระพุทธศาสนา พระพุทธรูปถูกก่อกำเนิดขึ้นเพื่อเป็นการระลึกถึงองค์พระศาสดา วัดถูกออกแบบและตกแต่งอย่างวิจิตรอลังการด้วยร่างกาย และแรงใจของเหล่าศิลปิน เพื่อเทิดทูนพระรัตนตรัยจิตรกรรมฝาผนังแต่ละภาพถูกวาดด้วยจิตวิญญาณของจิตรกรเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวอันทรงค่าในพระไตรปิฎก ธรรมมาสน์ถูกสร้างขึ้นอย่างบรรจงเพื่อให้พระสงฆ์ใช้เป็นที่พักพิงพระธรรม ตูพระไตรปิฎกถูกแกะขึ้นจากเนื้อไม้ชั้นเยี่ยมด้วยความประณีตเพื่อเป็นที่บรรจุคัมภีร์อันล้ำค่าของศาสนา ดังนั้น พุทธศิลป์ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของพระพุทธรูป ช่อฟ้าใบระกา บานประตู หรือตู้พระไตรปิฎกจึงมีคุณค่าหาประมาณมิได้ เปรียบเสมือนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของคนไทย เป็นที่เคารพที่ไม่สามารถลบหลู่ได้

ครั้นเมื่อสังคมไทยพัฒนาไปตามกาลเวลาเมื่อวิถีชีวิตสมัยใหม่เริ่มเข้ามามีบทบาทในสังคมและเมื่อศิลปะเริ่มเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทยมากขึ้น พุทธศิลป์จึงไม่ถูกจำกัดอยู่แต่ในวัดและศาสนสถานอีกต่อไปการนำพุทธศิลป์เข้ามาสู่ชีวิตประจำวันในรูปแบบของพุทธศิลป์เชิงพาณิชย์ อันได้แก่ภาพวาด งานแกะสลัก และผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านเรือนจึงเป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติที่แปรผันตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีสุนทรีย์ในการใช้ชีวิตมากยิ่งขึ้นเมื่อพุทธศิลป์เริ่มเป็นที่นิยมและสรรหาได้ง่ายขึ้นจึงเห็นงานพุทธศิลป์ถูกนำมาประกอบการตกแต่งอาคารและสำนักงานอยู่เสมอๆแต่เมื่อเร็วๆนี้นักธุรกิจใฝ่ในภาคเหนือได้นำพุทธศิลป์มาประกอบการตกแต่งโรงแรมได้เกิดการคัดค้านอย่างสูงจากพุทธศาสนิกชนกลุ่มหนึ่ง ด้วยเหตุผลที่ว่า การนำวัดและศาสนวัตถุซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่เคารพไปใช้ตกแต่งโรงแรม ซึ่งเป็นโลกียะสถานที่และเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางการบันเทิงต่างๆเป็นการลบ

กลุ่มพระพุทธรูปศาสนาและเป็นการใช้พระพุทธรูปศาสนาในเชิงพาณิชย์เป็นการกระทำที่ไม่สมควรอย่างยิ่งจำเป็นต้องมีการห้ามการกระทำความผิดดังกล่าวอย่างเร่งด่วน การเร่งสรุปห้ามการตกแต่งโรงแรมด้วยงานพุทธศิลป์หรือการประណามการกระทำความผิดดังกล่าวคงจะไม่ใช่วิธีลัษณ์พุทธศาสนิกชนพระพุทธรูปองค์ทรงตรัสสอนไว้ในกา-ลามสูตรว่าไม่ให้หลงเชื่อสิ่งใดง่ายๆ แม้แต่คำสั่งสอนของพระพุทธรูปองค์เองการตัด สิ้นใจห้ามการตกแต่งโรงแรมเพียงเพราะเกิดกระแสคัดค้านจากพุทธศาสนิกชนกลุ่มอนุรักษ์กลุ่มหนึ่ง และจากการเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่ไม่สมบูรณ์ นำเสนอแต่ภาพและเรื่องราวที่ไม่เป็นกลางโดยยังไม่ได้พิจารณาในด้านอื่นๆ ให้ครบถ้วนประกอบกับการไม่ได้เห็นการตกแต่งในสถานที่จริงอาจจะเป็นการตัดสินใจที่เร็วเกินไป

ในทางพุทธจริยศาสตร์เกณฑ์การตัดสินว่าการตกแต่งโรงแรมด้วยพุทธศิลป์เป็นสิ่งที่สมควรหรือต้องห้ามหรือไม่สมควรพิจารณาจากหลักแห่งกรรมอันประกอบด้วยเจตนาการกระทำและผลแห่งการกระทำนั้นในแง่ของเจตนาการตกแต่งโรงแรมอาจจะมีสาเหตุจากการต้องการส่งเสริมงานพุทธศิลป์ของผู้ประกอบการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวซึ่งส่วนมากเป็นชาวต่างชาติที่ไม่ใช่พุทธศาสนิกชนและไม่ประสงค์ เยี่ยมชมวัดวาอารามรู้จักพระพุทธรูปศาสนามากยิ่งขึ้น เปรียบเหมือนการเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนาในชั้นต้น ส่วนนักท่องเที่ยวที่เป็นพุทธศาสนิกชน เมื่อได้เห็นพระพุทธรูป หรือสัญลักษณ์ของพระพุทธรูปศาสนาในสถานที่พักผ่อน เป็นเสมือนการเตือนให้ระลึกถึงพระพุทธรูปศาสนาอยู่ตลอดเวลา เป็นการนำพุทธรูปศาสนาให้ใกล้ชิดกับชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น จุดประสงค์ในการประกอบธุรกิจใดๆ คือผลกำไร ซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุที่กลุ่มคัดค้านการตกแต่งโรงแรมด้วยงานพุทธศิลป์เห็นว่าผู้ประกอบการใช้พุทธรูปศาสนาในเชิงพาณิชย์ แต่เมื่อพิจารณาให้ถี่ถ้วน พุทธศิลป์ในตัวเองสามารถทำผลกำไรได้เพียงพอหรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบความนิยมของงานพุทธศิลป์กับงานศิลปะสมัยใหม่ คงจะไม่มีใครปฏิเสธได้ว่างานศิลปะสมัยใหม่เป็นที่นิยมและเป็นที่ต้องการมากกว่า โดยเฉพาะในเชิงพาณิชย์ พุทธศิลป์คงไม่สามารถทำผลกำไรให้กับ

ผู้ประกอบการได้มาก เจตนาในการนำพุทธศิลป์มาใช้ในเชิงพาณิชย์จึงอาจจะไม่ใช่เจตนาหลักของผู้ประกอบการ ท้ายที่สุด ชนชาวเหนือมีวิถีชีวิตอยู่กับพระพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้นกว่าชนภาคใดในประเทศไทย เห็นได้จากงานพุทธศิลป์ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นประติมากรรม จิตรกรรม และวรรณกรรมล้วนมาจากภาคเหนือเป็นส่วนมาก เจตนาในการลบหลู่พระพุทธศาสนาด้วยการตกแต่งโรงแรมด้วยพุทธศิลป์จึงมีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อยในวัฒนธรรมที่เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนามาตั้งแต่อดีตกาล อีกทั้งคงไม่มีผู้ประกอบการธุรกิจคนใดในประเทศไทยมีเจตนาลบหลู่ศาสนาประจำชาติ เพราะเท่ากับเป็นการทำลายธุรกิจของตนเอง การกระทำน่าจะเกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์มากกว่ามีเจตนาในการลบหลู่ หรือกระบวนทัศน์ที่แตกต่างจากกลุ่มอนุรักษ์นิยม

เกณฑ์ในการพิจารณาต่อไปคือการกระทำ หมายถึง รูปแบบการตกแต่ง ซึ่งอาจจะย้อนเจตนาของผู้ประกอบการได้เป็นอย่างดี การสร้างวัดจำลองในอาณาเขตของโรงแรมหากทำด้วยความเคารพ และกระทำอย่างถูกต้อง แยกเป็นสัดส่วนก็เปรียบเสมือนการสร้างหอพระที่ผู้พักผ่อนสามารถไปกราบไหว้ สวดมนต์ และทำสมาธิ จัดเป็นการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ซึ่งในประเทศอิสลามได้มีการกระทำในลักษณะนี้อยู่เสมอๆ เช่น ตามสถานที่พักผ่อนต่างๆจะมีสถานที่ทำละหมาดให้กับศาสนิกชนของตน นับเป็นการกระทำที่บ่งถึงเจตนาอันบริสุทธิ์ เช่นเดียวกับการจัดวางพระพุทธรูป และศาสนวัตถุไว้อย่างถูกต้อง ในสถานที่อันสมควร ไม่ได้วางบนพื้นหรือตามทางเดิน คือจัดวางในรูปแบบที่ส่งเสริมความศรัทธาในพระพุทธศาสนาต่อผู้พบเห็น การตกแต่งที่บ่งถึงเจตนาอันไม่บริสุทธิ์คือการนำพระพุทธรูปหรือศาสนวัตถุไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ หรือการจัดวางในตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม อย่างเช่นการนำพระพุทธรูปไปตกแต่งในห้องน้ำ และในอ่างล้างหน้า การนำตู้พระไตรปิฎกไปใช้แทนตู้วางทีวี หรือการนำธรรมมาสน์เป็นเพียงเฟอร์นิเจอร์ประดับห้อง เหล่านี้ถือเป็นสิ่งไม่สมควรสนับสนุน

เกณฑ์พิจารณาประการสุดท้ายคือผลแห่งการกระทำเพื่อเป็นการง่ายในการพิจารณาผู้เขียนจะยกสถานการณ์ในสองกรณีกรณีแรกคือการห้ามการตกแต่งโรงแรมด้วยพุทธศิลป์คือทำตามการเรียกร้องของกลุ่มอนุรักษ์นิยม ประการที่สองคือการไม่ห้ามการตกแต่งคือทำตามความตั้งใจเดิมของผู้ประกอบการ ในกรณีแรก การห้ามการตกแต่งโรงแรมด้วยพุทธศิลป์จะไม่เป็นการละเมิดความศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธศาสนาและไม่กระทบต่อจิตใจของพุทธศาสนิกชนในกลุ่มอนุรักษ์นิยม คือเป็นการถือตามปฏิบัติกันมาอย่างปกติ แต่การห้ามนี้เปรียบเสมือนการละเมิดเสรีภาพในการประกอบธุรกิจ ในทุกๆ ประเทศไทยเป็นประเทศเสรีนิยมและการห้ามนี้ทำให้ขาดโอกาสในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาในกลุ่มคนต่างชาติประเทศไทยคือประเทศแห่งพระพุทธศาสนาการนำพระพุทธศาสนาเข้าไปในที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยวจัดเป็นการส่งเสริมศาสนาประจำชาติให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้น สุดท้าย เป็นการส่งเสริมพุทธศิลป์ ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติให้กับนักท่องเที่ยว เมื่อพวกเขาชื่นชอบงานพุทธศิลป์เหล่านี้ เท่ากับเป็นการส่งเสริมอาชีพศิลปะเชิงพุทธที่จำเป็นต้องอาศัยตลาดต่างประเทศมากกว่าตลาดในประเทศ เป็นการส่งเสริมอาชีพและส่งเสริมธุรกิจของประเทศอีกทางหนึ่ง ในกรณีที่สอง การไม่ห้ามคือปล่อยตามความประสงค์ของผู้ประกอบการโรงแรมส่งผลดีตามที่บรรยายไว้ข้างต้น แต่อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจของพุทธศาสนิกชน และที่สำคัญคืออาจจะเป็นการสนับสนุนการลบหลู่พระพุทธศาสนาจะเห็นว่าการตัดสินใจไปในด้านใดด้านหนึ่งคือคัดค้านหรือสนับสนุนล้วนก่อผลเสีย ทางออกที่ดีที่สุดในสถานการณ์ขัดแย้งนี้ (dilemma) คือการรวมผลดีของทั้งสองกรณีเข้าไว้ด้วยกันและจัดผลเสียต่างๆ ที่ได้กล่าวไว้ในแต่ละกรณีออกไปให้มากที่สุด หรือพูดอีกนัยหนึ่งคือ การไม่ห้ามการตกแต่งแต่ให้มีการปรับเปลี่ยนการตกแต่งให้สอดคล้องต่อค่านิยมและความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน

ในฐานะที่ผู้เขียนเป็นพุทธศาสนิกชนสมัยใหม่ที่ชื่นชอบงานพุทธศิลป์เป็นอย่างมาก ผู้มีทัศนะว่าสมควรจะนำพระพุทธศาสนาออกมาจากวัดและนำเข้ามาสู่วิถีชีวิต

ของศาสนิกชนในทุกๆด้านอย่างเช่นพระพุทธศาสนาแบบเซ็นที่แนบแน่นกับชีวิตประจำวันของศาสนิกชนเช่นตั้งแต่เรื่องของอาหารการดื่มชาแพชชั่น บทกวี ศิลปะที่กำลังได้รับความนิยมอย่างสูงในโลกในปัจจุบันนี้หรือแม้กระทั่งการจัดดอกไม้และในฐานะที่ผู้เขียนได้เยี่ยมเยือนโรงแรมดาราเทวีที่ตกเป็นที่โหมติมากที่สุดมาแล้ว ในทางสถาปัตยกรรมและการตกแต่งโดยภาพรวม ผู้เขียนไม่รู้สึถึงเจตนาแห่งการลบหลู่พระพุทธศาสนาของผู้ประกอบการ ในทางกลับกัน กลับรู้สึกถึงเจตนาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนามากกว่าการแสวงหาผลกำไรทางธุรกิจ และสามารถสัมผัสถึงความสงบมากกว่าวัดบางแห่งเสียอีกมากไปกว่านั้นกลุ่มลูกค้าหลักของโรงแรมดาราเทวีคือผู้นำประเทศ ผู้นำธุรกิจ และบุคคลที่มีอิทธิพลต่อโลก เพราะค่าใช้จ่ายในการเข้าพักอาศัยพร้อมการบริการสปาในหนึ่งคืนคือ \$8,000 กิจกรรมต่างๆที่อยู่ในโรงแรมแห่งนี้จะไม่เหมือนกิจกรรมในโรงแรมทั่วไปเป็นในรูปแบบของสปาและ retreat มากกว่ากิจกรรมบันเทิงต่างๆที่ดูไม่เหมาะสมและเป็นที่ระแวงในกลุ่มอนุรักษ์นิยมจะไม่เป็นที่พบเห็นและถ้าหากสามารถโน้มน้าวบุคคลเหล่านี้ให้สนใจในพระพุทธศาสนาได้จะเป็นการส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่างมากเพราะบุคคลเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างสูงต่อประชาชนจำนวนมากนอกจากนั้นบุคคลเหล่านี้สามารถช่วยส่งเสริมพุทธศิลป์ได้เป็นอย่างดีทั้งในแง่ของกำลังซื้อและในการหาตลาด ในทัศนะส่วนตัวการตกแต่งโรงแรมด้วยพุทธศิลป์คือความพยายามก้าวแรกของภาคเอกชนที่ต้องการผสมผสานพระพุทธศาสนาเข้าสู่การดำเนินธุรกิจและวิถีชีวิตการพัก ผ่อนของผู้คนโดยไม่ได้มีจุดประสงค์แห่งการแสวงหากำไรเป็นหลักแต่ถึงอย่างไรก็ตามอาจจะเป็นเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์จึงมีการตกแต่งในบางจุดที่อาจดูไม่เหมาะสมดังที่บรรยายไว้เบื้องต้นและจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง ทางออกที่ดีที่สุดคือการให้องค์กรที่รับผิดชอบงานพระพุทธศาสนาไปทำงานร่วมกับผู้ประกอบการ เพื่อปรับเปลี่ยนการจัดวางหรือการออกแบบ แต่ไม่ใช่การห้ามการตกแต่งด้วยพุทธศิลป์ จะเป็นการส่งเสริมพระพุทธศาสนาที่แท้จริง

พุทธพจน์บทกลาง

อธิปหานียสูตร ว่าด้วยอธิปหานียธรรม

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๔ ประการ ไม่อาจเสื่อม
ชื่อว่าอยู่ใกล้นิพพานแน่แท้ ธรรม ๔ ประการ อะไรบ้าง คือ
ภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑. สมบูรณ์ด้วยศีล
๒. ค้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลาย
๓. รู้จักประมาณในการบริโภค
๔. ประกอบความเพียรเครื่องตื่นอยู่เนื่อง ๆ

ภิกษุสมบูรณ์ด้วยศีล เป็นอย่างไร

คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้มีศีล สำรวมด้วยการสังวรในปาติโมกข์
เพียบพร้อมด้วยอาจารย์และโคจรอยู่ มีปกติเห็นภัยในโทษแม้เล็กน้อย สมาทานศึกษา
อยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ภิกษุสมบูรณ์ด้วยศีล เป็นอย่างนี้แล

ภิกษुक้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลาย เป็นอย่างไร

คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เห็นรูปทางตาแล้ว ไม่รวบถือ ไม่แยกถือ
ยอมปฏิบัติเพื่อสำรวมจักขุนทรีย์ซึ่งเมื่อไม่สำรวมแล้วจะเป็นเหตุให้บาปอกุศลธรรมคืออกิขณา
และโหมนัสครอบงำได้ จึงรักษาจักขุนทรีย์ ถึงความสำรวมในจักขุนทรีย์ฟังเสียงทางหู
... ดมกลิ่นทางจมูก ... ลิ้มรสทางลิ้น ... ถูกต้องโณภูมิจึงพะทางกาย ... รู้ธรรมารมณ
ทางใจแล้ว ไม่รวบถือ ไม่แยกถือ ยอมปฏิบัติเพื่อสำรวมมโนทวารซึ่งเมื่อไม่สำรวม
แล้วจะเป็นเหตุให้บาปอกุศลธรรมคืออกิขณาและโหมนัสครอบงำได้ จึงรักษามโนทวาร ถึง
ความสำรวมในมโนทวาร ภิกษुक้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลายเป็นอย่างนี้แล

ภิกษุรู้จักประมาณในการบริโภค เป็นอย่างไร

คือภิกษุในธรรมวินัยนี้พิจารณาโดยแยบคายแล้วจึงฉันอาหาร ไม่ใช่เพื่อเล่น
ไม่ใช่เพื่อมัวเมา ไม่ใช่เพื่อประดับ ไม่ใช่เพื่อตกแต่ง แต่เพียงเพื่อความดำรงอยู่ได้แห่ง
กายนี้ เพื่อให้กายนี้เป็นไปได้ เพื่อกำจัดความเบียดเบียน เพื่อบำรุงพระพรหมจรรย์ ด้วย
คิดเห็นว่า “เราจักกำจัดเวทนาเก่าและจักไม่ให้เวทนาใหม่เกิดขึ้นความดำเนินไปแห่งกาย

ความไม่มีโทษ และการอยู่ผาสุกจักมีแก่เรา” ภาสิรู้จักประมาณในการบริโภค เป็นอย่างนี้
แล

ภาสิประกอบความเพียรเครื่องตื่นอยู่เนื่อง ๆ เป็นอย่างไร

คือ ภาสิในธรรมวินัยนี้ชำระจิตให้บริสุทธิ์จากธรรมที่เป็นเหตุขัดขวางด้วยการ
จงกรม ด้วยการนั่งตลอดวัน ชำระจิตให้บริสุทธิ์จากธรรมที่เป็นเหตุขัดขวางด้วยการจงกรม
ด้วยการนั่งตลอดปฐมยามแห่งราตรี นอนดุจราชสีห์โดยข้างเบื้องขวาซ้อนเท้าเหลื่อมเท้า มี
สติสัมปชัญญะ หมายถึงว่าจะลุกขึ้นตลอดดมัชฌิมยามแห่งราตรีลุกขึ้นชำระจิตให้บริสุทธิ์จาก
ธรรมที่เป็นเหตุขัดขวางด้วยการจงกรมด้วยการนั่งตลอดปัจฌิมยามแห่งราตรีภาสิประกอบ
ความเพียรเครื่องตื่นอยู่เนื่องๆเป็นอย่างนี้แล

ภาสิทั้งหลาย ภาสิประกอบด้วยธรรม ๔ ประการนี้แล ไม่อาจเสื่อม ชื่อว่า
อยู่ใกล้นิพพานแน่แท้

ภาสิตั้งอยู่ในศีลสำรวมอินทรีย์
รู้จักประมาณในการบริโภค
ประกอบความเพียรเครื่องตื่นอยู่เนื่อง ๆ
มีความเพียรอยู่อย่างนี้
ไม่เกียจคร้านตลอดคืนและวัน
ชื่อว่าบำเพ็ญกุศลธรรม
เพื่อบรรลุสภาวะอันเป็นแดนเกษมจากโยคะ
ภาสิผู้ยินดีในความไม่ประมาท
หรือมีปกติเห็นภัยในความประมาท
ไม่อาจเสื่อม ชื่อว่าอยู่ใกล้นิพพานแน่แท้

ที่มา: พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ๑.ปฐมปิณฑสก์

๔. จักกวรรค ๗. อปริหานิยสูตร หน้า 21/37/60-62

สมณพราหมณ์สมัยพุทธกาล

โดย...สนุดจิตโต

**แนวคิด ความเชื่อ ข้อปฏิบัติ และจุดหมายสูงสุด ของสมณพราหมณ์ ใน
พระไตรปิฎก**

ความเชื่อ ของสมณพราหมณ์

ความเชื่อของสมณพราหมณ์ในยุคนี้มีมากมาย แต่ที่เป็นความเชื่อหลักๆ สำคัญ เกี่ยวกับลักษณะอาการเป็นสภาพแบ่งเป็น ๒ คือ สัสตทิกิฏฐิ และอุจเจตทิกิฏฐิ นอกจากนั้นยังมีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ เรื่องที่เป็นเดรัจฉานวิชา-ความเชื่อ เรื่อง อัตตา (อาตมัน) วิญญานอมตะ / โลก (World/Self/ Soul) -ความเชื่อเรื่อง โลกียัต -ความเชื่อเรื่องพระเจ้า พระพรหม -ความเชื่อเรื่องกรรม ความเชื่อเรื่องความบริสุทธิ์ -ความเชื่อเรื่อง โมกษะ -ความเชื่อเรื่อง เป็นมงคล ไม่ เป็นมงคล / เรื่องความหมดจดด้วยศีลและวัตร -เรื่องน้ำบริสุทธิ์

ความเชื่อหลัก

ความเชื่อหลัก เป็นเรื่องระบบบรรณะ เรื่องเทพเจ้าบันดาลและเรื่องแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ และเรื่องโลกและชีวิต ส่วนความเชื่ออื่นๆเป็นความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์

ความเชื่อเรื่องระบบบรรณะ

ความเชื่อเรื่องระบบบรรณะ เป็นความเชื่อที่รุนแรงมากในสังคมยุคร่วม สมัยพุทธกาล เป็นตัวกำหนดสถานภาพทางสังคมและความเชื่อเรื่องปรัชญา ความเชื่อที่มีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม มีบทบาททางเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง

การศึกษา และทางศาสนา ตามมา โดยมากจะมีบทบาทต่อพราหมณ์ ในยุคนั้นที่เชื่อว่ามาจากพรหม พราหมณ์ถือว่ามีความสำคัญที่สุด เป็นที่สังเกตว่า กษัตริย์มักขึ้นก่อนเสมอ มีใช้พราหมณ์ ในพระไตรปิฎก ยกเว้นวรรณกรรมอินเดียที่มีใช้พุทธศาสนา กษัตริย์และพราหมณ์มีชาติกำเนิดที่สูง (อุกกุฏฐ ชาติ) สังคมในสมัยนั้นแบ่งเป็น ๔ วรรณะตามหลักคำสอนพราหมณ์มีสิทธิเกียรติฐานะทางสังคมและอาชีพการงานแตกต่างกันไปตามวรรณะของตนๆแม้ นักประวัติศาสตร์ฝ่ายอินเดียจะว่าการถือวรรณะในยุคนั้นยังไม่เคร่งครัดนักแต่อย่างน้อยคนวรรณะศุทฺรก็ไม่มีสิทธิที่จะฟังหรือกล่าวความในพระเวทอันเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของพราหมณ์ได้ทั้งมีกำหนดโทษไว้อย่างรุนแรงถึงฟาร่างกายเป็น ๒ คีດด้วยและคนจัณฑาลหรือพวกนอกวรรณะก็ไม่มีสิทธิได้รับการศึกษาเลยการกำหนดวรรณะก็ใช้ชาติกำเนิดเป็นเครื่องแบ่งแยกโดยเฉพาะพวกพราหมณ์กำลังพยายามยกตนขึ้น ถือตนเป็นวรรณะสูงสุด ดังนั้นชาติกำเนิดจึงมีบทบาทสำคัญที่สุดในสถาบันวรรณะ และนี่เองทำให้ วรรณะทั้ง ๔ เป็นพื้นฐาน มักต้องจำกัดตามด้วยชาติกำเนิด แต่การแบ่งชนชั้นทางสังคม มีอยู่แน่นอนในมัชฌิมประเทศ แต่ที่ภายนอก ที่โยนและ กัมพูชา มีแค่ ๒ วรรณะ เท่านั้น คือ นาย (ออย) และ คนรับใช้(ทาส/ทาสี) บางครั้งมีการสลับเปลี่ยนจากนายเป็นคนใช้หรือคนใช้เป็นนาย พราหมณ์มักอ้างความชอบธรรมว่า ‘วรรณะที่ประเสริฐที่สุดคือพราหมณ์เท่านั้น วรรณะอื่นแล้ว วรรณะที่ขาวคือพราหมณ์เท่านั้น วรรณะอื่นดำพราหมณ์เท่านั้นบริสุทธิ์ ผู้ที่ไม่ใช่พราหมณ์ไม่บริสุทธิ์ พราหมณ์เท่านั้นเป็นบุตรเป็นโอรสเกิดจากโอษฐ์ของพระพรหม เกิดจากพระพรหม เป็นผู้ที่พระพรหมสร้างขึ้น เป็นทายาทของพระพรหม เจ้าทั้งสองมาละวรรณะที่ประเสริฐที่สุด เข้าไปอยู่ในวรรณะที่เลวทราม คือ สมณะโสน^๑ เป็นคนรับใช้ เป็นคนวรรณะต่ำ (กัณห์โคตร)เป็นเฝ้าของมาร เกิดจากพระบาทของพระพรหม เธอทั้งสองมาละวรรณะที่ประเสริฐที่สุด

^๑ สมณโสน เป็นคำที่ถูกดูถูกเหยียดหยามจากพราหมณ์

เข้าไปอยู่ในวาระที่เลวทราม คือ สมณะโหล่น เป็นคนรับใช้ เป็นคนวาระต่ำ เป็นเฝ้าของมาร เกิดจากพระบาทของพระพรหมนี้ ไม่เป็นความดี ไม่เป็นการสมควรเลย' และอ้างว่า พระพรหมเป็นญาติ และ ถือวาระอื่นๆว่าต่ำด้อย ดำ และเกิดแต่เท้าของพระพรหม นี้กล่าวไว้ใน ปुरुช สุกตฤทธเวทย์ พราหมณ์ถือว่าตนเองดีที่สุด ในบรรดาวาระทั้งหลาย เป็นชั้นที่ดีที่สุด และชั้นอื่นๆต่ำ พราหมณ์เป็นสีขาว ส่วนวาระอื่นๆ เป็นคนรับใช้ มีสีดำ (กัณหา) พราหมณ์เท่านั้นบริสุทธิ์ (สุชนนติ) วาระอื่นๆหาบริสุทธิ์ไม่ และคุณสมบัติที่ดีของพราหมณ์ ต้องเกิดดีทั้ง ๒ ฝ่าย มารดาบิดา บริสุทธิ์ ๗ ชั่วโคตรไม่แทรกแซงและ ไม่มีการตำหนิเรื่องชาติพันธุ์ ต้องในอัมพัณฐสูตร กล่าวว่ อัมพัณฐมานพผู้เป็นศิษย์ของพราหมณ์ไปกษรชาติ เป็นผู้คงแก่เรียน ทรงจำมนตร์² จบไตรเพทพร้อมทั้งนิษัณธุศาสตร์ เกณูศาสตร์ อักษรศาสตร์ และประวัติศาสตร์³ รู้ตัวบทและไวยากรณ์ ชำนาญโลกายตศาสตร์ และการทำนายลักษณะมหาบุรุษ⁴ อาจารย์ยกย่องและตัวเขาก็ออมรับในวิชา ๓

² ที.สิ.อ. ๒๕๖/๒๒๒ บทสวด (มนตร์) ในคัมภีร์พระเวท หมายถึงบทสวดสรรเสริญเทพเจ้า ซึ่งรวบรวมเป็นหมวด ๆ เรียก ชื่อว่า ฤคเวท ยชุรเวท สามเวท และอาถรรพเวท

³ ไตรเพท หมายถึงคัมภีร์ ๓ ข้างต้น คือ ฤคเวท (อิรุเวท) ยชุรเวท และสามเวท (ส่วนอาถรรพเวท ปรากฏภายหลังจากการปรากฏของพระสูตรนี้)

นิษัณธุศาสตร์ คัมภีร์ประเภทศัพทมูลวิทยา (Etymology) คลังศัพท์ (Lexicon) หรืออภิธานศัพท์ (Glossary) ที่รวบรวมคำศัพท์ในพระเวทซึ่งเป็นคำยาก หรือคำที่เลิกใช้แล้ว นำมาอธิบายความหมายเป็นส่วนหนึ่งของนิรุกติ ซึ่งเป็น ๑ ในแนวทางศาสตร์ ๖ ของศาสนาพราหมณ์ ภาษาสันสกฤตเรียกว่า นิษัณฐ

เกณูศาสตร์ คัมภีร์ที่ว่าด้วยกฎเกณฑ์การใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมแก่การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นส่วนหนึ่งของกัลปะ ซึ่งเป็น ๑ ในแนวทางศาสตร์ ๖ ของศาสนาพราหมณ์ ภาษาสันสกฤตเรียกว่า ไกณู

อักษรศาสตร์ คือ คัมภีร์ว่าด้วยสิกขา (การเปล่งเสียง, การออกเสียง) และนิรุติ (การอธิบายคำศัพท์ โดยอาศัยประวัติและกำเนิดของคำ)

ประวัติศาสตร์ คือพงสาวดารเล่าเรื่องเก่า ๆ มักจะมีคำว่า สิ่งนี้ได้เป็นมาอย่างนี้ ดู Dawson, John. A Classical Dictionary of Hindu Mythology (London: Routledge and Kegan Paul, 1957) p. ๒๒๒

⁴ ที.สิ.อ. ๒๕๖/๒๒๓ ศาสตร์ว่าด้วยลักษณะของบุคคลสำคัญมีพระพุทธเจ้าเป็นต้น อันมีอยู่ในคัมภีร์พราหมณ์ ซึ่งเรียกว่า มนตร์ เฉพาะส่วนที่ว่าด้วยผู้เป็นพระพุทธเจ้า เรียกว่าพุทธมนตร์ มีอยู่ ๑๖,๐๐๐ คาถา

ประการอันเป็นของอาจารย์ของตนว่ารู้เท่าทันกับที่อาจารย์รู้^๕ โคตร เฝ่าพันธ์ หรือ วงศ์ตระกูล วรรณะ เป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับพราหมณ์ โคตร มีในเฉพาะ พราหมณ์ และกษัตริย์เท่านั้น ดังนั้นจึงมี หลายโคตร อุปมัญญา กัณหายาน กัสสปะ ภารทวาช วัจฉยาน (วาทสยายาน) กุสิก กัณทรายาน หรือ (กัณทรายาน) เวรหัจจานิ หรือ พาวรี เป็นต้นนับเป็นโคตร พราหมณ์ที่สำคัญ โกณฑัญญะ เป็นโคตรมีทั่วไปทั้งแก่ พราหมณ์และกษัตริย์ โกสิยัน หรือ คักยัน เป็นเฝ่าพันธ์ กษัตริย์ รู้จักกันว่า ดินหรือ ห้ำเสื่อ (พยัคฆปัชช) ปันทรสโคตรไม่ได้ระบุ วรรณะหรือ ชาติกำเนิดไว้ โคตรนั้นมีความแตกต่างเพิ่มเติม วิมังคะ โกสิย และ ภารทวาช ถือเป็นโคตรต่ำ แต่ โคตม โมคคัลลานะ กัจจายนะ และ วาสสิสฏฐะ ถือเป็น ชาติกำเนิดที่สูง ราชวงศ์ พระอาทิตย์ มีกล่าวไว้ในพระไตรปิฎก ดังนั้น พระพุทธเจ้าและเจ้าศากยะ มักกล่าวว่าเป็น เฝ่าพันธ์ พระอาทิตย์ (อาทิจจ-พนฺธุ) พระพุทธเจ้าตรัสเรียก อังคีรส ว่าเช่นพระองค์ กล่าวกันว่าลงมาจาก โอกกาก (อิกชวาก) บางครั้ง คำว่า ชัตติยะ เป็นโคตร ระบุ คำว่า โคตรและวรรณะ

เรื่องเทพเจ้าบันดาลและเรื่องแม่น้ำคักดีสิทธี

ความเชื่อเรื่องพระเจ้า พระพรหม ความเชื่อเรื่องพระเจ้าหรือพระพรหม ผู้สร้างโลก ว่าเป็นผู้ที่สร้างสรรพสิ่ง เป็นผู้ลิขิตมนุษย์ บุคคลนี้เสวยสุขบ้าง เสวยทุกข์บ้าง เสวยอทุกข์ขมสุขบ้าง ทั้งหมดนั้นเพราะเหตุแห่งการดลบันดาลของพระเจ้า (อิสสรนิมมานเหตุ) ^๖ จึงเกิดมีเจ้าลัทธิมากมายที่คิดค้นและสั่งสอนวิธีการในการเข้าถึงความเป็นอันเดียวกับพรหม เช่นใน โลหิจจสูตร พระพุทธเจ้าถามว่า พราหมณ์ผู้ใดได้ไตรเพท มีพราหมณ์แม่สักคนหนึ่งใหม่ที่เคยเห็นพรหมพอจะอ้างเป็น

^๕ ที.ที. (แปล) ๕/๒๕๖/๘๘

^๖ อ.พุทธ.(แปล) ๒๐/๖๒/๒๓๘

พยานได้ มีอาจารย์ของพราหมณ์ผู้ได้ไตรเพทแม้สักคนหนึ่งใหม่ที่เคยเห็นพรหมพอจะอ้างเป็นพยานได้ มีอาจารย์ของอาจารย์ของพราหมณ์ผู้ ได้ไตรเพทแม้สักคนหนึ่งใหม่ที่เคยเห็นพรหมพอจะอ้างเป็นพยานได้ มีอาจารย์ของพราหมณ์ผู้ได้ไตรเพท สักคนหนึ่งใหม่ที่เป็นอาจารย์สืบทอดกันมาเจ็ดชั่วคนซึ่งเคยเห็นพรหมพอจะอ้างเป็นพยานได้ แต่หลังเริ่มด้วยพระเวทย์ พราหมณ์ไม่แน่ว่ายาวมาก เมื่อพระไตรปิฎกเป็นรูปร่าง ความเชื่อและข้อปฏิบัติจำนวนมากมีอยู่ ปรัชญาหลายสำนักและทางหลุดพ้น วิวัฒนาการ บ่อยครั้งไม่มีเส้นแบ่งเขต ที่มีการอ้างความน่าจะเป็น มีการพยายาม ตรวจสอบ จนกระทั่ง เรื่อง แนวคิดพระเจ้า ผู้สร้าง วิญญาณและโลก มีครูทั้ง ๖ ปุรณกัสสปะและ มัคชลิโคศล พู่อธิเรื่องโลก เป็นบางอย่างผสมกับส่วนน้ำรั่วได้ โยนิ ท่านไม่พูดถึงพระเจ้าแม้แต่บ่อย ทั้ง เป็นผู้สร้างหรือเป็นผู้ที่ต้องอ่อนน้อมหรือบรรลु ไม่ยอมรับไม่ปฏิเสธพระเจ้า แต่ ท่าน อชิตเกสสัมพลี เป็นผู้ปฏิเสธพระเจ้าและไม่เชื่อในอาตมันและ พระเจ้าแต่ท่านปฏิเสธ กัจจายนไม่พูดถึงพระเจ้า สันุชยเป็นไญญนิยม ไม่เชื่อเรื่องพระเจ้าและนรกสวรรค์ และ นิครณานบุตรไม่พูดไม่แสดงความเห็นกับพระเจ้าเลยเช่นกัน

เรื่องโลกและชีวิต

ความเชื่อ ๒ อย่าง คือ สัสตทิฏฐิ และอุจเจตทิฏฐิ ๑. สัสตทิฏฐิ คือสัสตทิฏฐิ ความเห็นว่าเที่ยง คือเห็นว่า อัตตา(ชีวาตมัน)และโลก เป็นสิ่งเที่ยงแท้ ยั่งยืน คงอยู่ ตลอดไป เช่นเห็นว่า คน และสัตว์ตายไปแล้ว ร่างกายเท่านั้นทรุดโทรมไป ส่วนดวงชีพหรือมโนส เป็นธรรมชาติไม่สูญ ย่อมถือปฏิสนธิในกำเนิดอื่นต่อไป จัดเป็นมิจจาทิฏฐิอย่างหนึ่ง^๗ ๒. อุจเจตทิฏฐิ คือเห็นว่า อัตตาและโลกขาดสูญ^๘ รวมถึงความเชื่อ เรื่องอัตตา (อาตมัน) วิญญาณอมตะ /

^๗ อ.ญ.ก.อ. ๓/๑๑๒/๑๕๗

^๘ ที.ปา.อ. ๓๐๔/๑๗๑วิชาที่ขวางทางไปสู่สวรรค์ นิพพาน

โลก (World/Self/ Soul) ในพรหมชาลสูตร : สัสตวาทะ ๔ เห็นว่าอัตตาและโลก เทียง อัตตาในที่นี้หมายถึง วิญญาณอมตะหรืออาตมัน และคำว่า ตถาคต ในที่นี้เป็น คำที่ลัทธิอื่น ๆ ใช้กันมาก่อนพุทธกาล หมายถึง อัตตา (อาตมัน) ไม่ได้หมายถึงพระ พุทธเจ้า อรรถกถาอธิบายว่า หมายถึง สัตตะ (ที.สี.อ. ๖๕/๑๐๘) ชีวะ ในที่นี้หมายถึง วิญญาณอมตะหรือ อาตมัน (Soul) [อภิ.ปญจ.อ.๑/๑/๑๒๙]

สมณพราหมณ์มีจำนวนหลายกลุ่ม ในพรหมชาลสูตร แบ่งเป็น ๖๒ กลุ่ม นอกจากนั้น ยังตรัสไว้ในพระสูตรอื่นๆ เช่น ชาลยสูตร โปฏฐปาทสูตร เทววิชชสูตร มหาปรินิพพาน สูตร และปายาสีราชัญญสูตร กลุ่มที่เชื่อเรื่อง อัตตา และโลก แบ่งได้โดยสรุปเป็น ๑๐ กลุ่ม คือพวกสัสตวาท เห็นว่า ตัวตนและโลกเทียง เพราะความรู้พื้นฐาน (ประสบการณ์) ของตนได้มาจากการระลึกชาติได้และเพราะการคาดคะเน (เดา) พวก เอกัจจสัสตติกะและพวกเอกัจจอัสตติกะ เห็นว่าบางอย่างเทียง บางอย่างไม่เทียง เช่นพระพรหมเทียง แต่มนุษย์ไม่เทียง คนพวกนี้ยังรวมไปถึงพวกที่คิดว่า กายไม่เทียง แต่จิตเทียง เป็นพวกที่เชื่อตามคัมภีร์พวกอันตานันทิกวาท เห็นว่าโลกมีที่ สุดและไม่มี ที่สุด เห็นว่าโลกที่มีที่สุดเฉพาะด้านบนกับด้านล่าง ด้านกว้างไม่มีที่สุด พวกอมราวา เชปวาท พวกพูดแบบขัดสายไม่ตายตัว สิ้นแบบปลาไหล เพราะเกรงว่า จะพูดปด เกรงว่าจะยัดถ้อ เกรงจะมีผู้ซักถาม เพราะความไม่รู้ จึงกล่าวในเชิงปฏิเสธอยู่รำไปว่า อย่างนี้ไม่ใช่ อย่างนั้นก็ไม่ใช่ อย่างอื่นก็ไม่ใช่ มิใช่ก็ไม่ใช่ ไม่ยอมรับและไม่ยืนยันอะไร เลยพวกอริจสมุปป็นวาท เห็นว่าสิ่งต่างๆมีขึ้นเองเป็นเอง คล้ายนักวัตถุนิยม คนที่ เห็นอย่างนี้มี ๒ พวก คือพวกเกิดเป็นอัสสนุญีสัตว์ กับพวกตรรกิพวกสัสสนุญีวาท เห็น ว่ามีสัญญา คือแม้ตายไปแล้วก็มีสัญญาเหลืออยู่พวกอัสสนุญีวาท เห็นว่าตายไปแล้ว ไม่มีสัญญาเหลืออยู่

พวกเนวสัญญานาสัญญีวาท เห็นว่ามีสัญญาที่ไม่ใช่ ไม่มีสัญญาที่ไม่ใช่พวกอุจเฉทวาท เห็นว่า ขาดสูญ เมื่อสิ้นชีพแล้วไม่ต้องกลับมาเกิดอีก พวกทิฏฐธรรมนิพพาน เห็นว่า กามคุณเป็นนิพพานชั้นยอด เป็นที่สุดยอดแห่งความสุข⁹

น้ำบริสุทธ์

นอกจากการบำเพ็ญพรตเป็นทางไปสู่มิเกษและเป็นบุญแล้ว คนยังมี ศรัทธาในการชำระบาปด้วยน้ำบริสุทธ์ จากความเชื่อในพระเวทย์ ถือว่า น้ำสามารถ ชำระบาปได้ ประเพณีนี้ดำเนินมาเรื่อยๆ และมันคงยุค คฤหยาสูตร ตีตถะหมายถึงท่า คือเป็นที่แคบๆบนน้ำ ที่ลุ่มผ่านน้ำและคนเลี้ยงโคเก้งจะรู้ดีดังนั้น การอาบน้ำทำให้ข้าม พันกระแสน้ำสงสารได้ รู้จักกันชื่อว่า ตีตถะ เช่น พหุ พหุมติ สรัสสตี อธิกักกะ คยา สุนทริกและปายาคะ เป็นที่สำคัญ สามารถชำระบาปได้ นอกจาก พหุกะ พหุมติ สรัสสตีและสุนทริกเป็นแม่น้ำ แต่ที่เหลืออื่นๆ เป็น ท่า และปายาคะเป็นท่าน้ำคงคา ดังนั้นจึงเป็นที่ชำระความบริสุทธ์และน้ำศักดิ์สิทธิ์ พราหมณ์ยืนยันว่า กรรมชั่วร้ายหนุม หรือร้ายชราชำระได้ด้วยการบวชน้ำ (อุทกาภิเสก) และแก้กรรมได้ จะเห็นว่ามีขุฎิไปที่แม่น้ำเนรัญชราในกลางคืนน้ำเย็นและดำขึ้นลงการอาบน้ำในพระศาสนา พระพุทธเจ้าตรัสไว้กับพราหมณ์ชื่อสุนทริกภารทวาชะ¹⁰นั่งอยู่ไม่ไกล ได้ทูลถามว่า เสด็จไปยังแม่น้ำพาหุกาเพื่อสร่งน้ำหรือตรัสตอบว่า แม่น้ำพาหุกาจะมีประโยชน์อะไร แม่น้ำพาหุกาจักทำอะไรได้ สุนทริกภารทวาชพราหมณ์กราบทูลว่า คนจำนวนมาก ถือกันว่า แม่น้ำพาหุกาให้ความบริสุทธ์ได้ คนจำนวนมากถือกันว่า แม่น้ำพาหุกา เป็นบุญสถาน อนึ่ง คนจำนวนมากลอยบาปกรรมที่ตนทำแล้วในแม่น้ำพาหุกา” และได้ตรัสกับสุนทริกภารทวาชพราหมณ์ด้วยพระคาถาว่าคนพาลมีกรรมชั่ว แม้จะ ไปยังแม่น้ำพาหุกา ทำน้ำอธิกักกะ ทำน้ำคยา แม่น้ำสุนทริกา แม่น้ำสรัสสตี ท่า

⁹ ที.สี. (แปล) ๕/๑-๕๐/๔๗

¹⁰ ม.ม. (แปล) ๑๒/๗๕/๖๘-๕

น้ำปายาคะ และแม่น้ำพาหุมดี เป็นประจำ ก็ยังบริสุทธิตัวไม่ได้ แม่น้ำสุนทริกา ทำน้ำปายาคะ แม่น้ำพาหุกา จักทำอะไรได้ จะพึงชำระคนผู้มีเวร ผู้ทำกรรมหยาบช้า ผู้มีกรรมช้วนั้น ให้บริสุทธิตัวไม่ได้เลย ผักคณฤกษ์¹¹ เป็นฤกษ์ดีทุกเมื่อสำหรับผู้บริสุทธิตัว อุโบสถเป็นวันคัคคัสสิทธิทุกเมื่อสำหรับผู้บริสุทธิตัว วัตรปฏิบัติสมบูรณ์ทุกเมื่อสำหรับผู้บริสุทธิตัว มีกรรมสะอาด และตรัสให้อาบน้ำในศาสนา ทำความปลอดภัยในสัตว์ทั้งปวงท่านไม่พูดเท็จ ไม่เบียดเบียนสัตว์ ไม่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ มีความเชื่อไม่ตระหนี่ ท่านจะไปยังท่าน้ำคยาทำไมแม้การตีม้น้ำจากท่าน้ำคยาจักมีประโยชน์อะไรแก่ท่าน

ความเชื่ออื่นๆ

ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ (เดรัจฉานวิชา)

พราหมณ์จะคุยมะเร็งไสยศาสตร์ คาถา โหราศาสตร์ ดาราศาสตร์ การบูชาัญญ เช่น สรวงต่อเทพเจ้า ทักษะแม่นยำ และอาชีพอื่นๆ เรียกว่า เดรัจฉานวิชา¹² ในพรหมชาลสูตรพระพุทธเจ้าตรัส เดรัจฉานวิชา แบ่งเป็น ๗ กลุ่ม¹³

ความเชื่อเรื่องโลกยัต

ในโลกายติกสูตรพราหมณ์ผู้ชำนาญในคัมภีร์โลกายัต ๒ คน โลกายัตหมายถึงวิถันทวาทศาสตร์ คือ ศิลปะแห่งการเอาชนะผู้อื่นในเชิงวาทศิลป์ โดย

¹¹ ม.ม.อ. ๑/๑๕/๑๕๑ ผักคณฤกษ์ หมายถึงงานนักขัตฤกษ์ประจำเดือน ๔ ที่พราหมณ์ถือว่าผู้ที่ชำระหรืออาบน้ำวันข้างขึ้น เดือน ๔ ได้ชื่อว่าชำระบาปที่ทำมาแล้วตลอดปีได้

¹² ที.ส.อ. ๑๑/๘๔ วิชาที่ขวางทางไปสู่สวรรค์ นิพพาน

¹³ ที.ส. (แปล) ๑๒/๒๑/๘

การอ้างทฤษฎีและ ประเพณีทางสังคมมาหักล้างสังขารม มุ่งแสดงให้เห็นว่าตนฉลาดกว่า มิได้มุ่งสังขารมแต่อย่างใด¹⁴ โลกายตศาสตร์¹⁵

ความเชื่อเรื่องกรรม

เรื่องกรรม ตรงกันข้ามหรือคนละมุม กับ เซน พุทธ อุบาสก นิครณ นาฏ ปุตร มหาวิระ อธิบายกรรม ดังต่อไปนี้ นิคนฐ ได้ทำอุกฤษในอดีต กำจัดโดยการปฏิบัติปะ สำรวมกาย วาจา ใจทุกขณะ จะคล้ายารทำชั่วในอดีต ดังนั้น การขบกรรมชั่วออก อนาคตจะชัดเจน มีอนาคตใส อดีตถูกกำจัดไป มมีอดีตกำจัด ไม่มีการป่วย ไม่มีทุกข์ ความรู้สึกทุกข์ไม่มีต่อไป และไม่มีความรู้สึกอีก โทสะถูกทำลาย ดังนั้น ทุกคนกล่าวล่วงอดีต บางที่ ท่านได้เสริมอีกว่า ใครก็ตามฆ่า สัตว์ ถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ ประพฤติผิดในกาม พุดปุต ทั้งหมดไปสู่ทุกคติ นิริยะ และตามการอยู่ปกติของมนุษย์ เขาประสบทุกข์ คือเขาเชื่อในโลกอื่นๆ พระพุทธเจ้าตลอดพระธรรมเทศนาเน้นเรื่องกรรมในพรหมชาลสูตร และบางที่ มักอ้างการทำความดีและชั่วและผลของมัน คนดีหลังตายไปเกิดในสุคติ สวรรค์และคนไม่ดีไปทุกคติ พระองค์ย้ำว่า กรรมไม่ดีคนประสบทุกข์ในนรก เกิดด้วยลักษณะไม่ดีและตระกูลต่ำ คนทำดีเกิดที่ดีหรือเป็นพระราช ในอดีตกาลนานมา คนเกิดเป็นกษัตริย์ พรหมณ์ หรือแพทย์ มีรูปดี น้ำตาดี มีเสน่ห์ มีผิวสวยแต่ บางที่ แตกต่างกันกรรมตั้งใจและไม่ตั้งใจ มีกิเลส ตัณหา และไม่ตัณหา การทำที่มีเจตนาไม่นำทุกข์มาท้ายสุด บางคนประสบผล แต่เมื่อกิเลสไม่มี การกระทำไม่มีผล ไม่มีมูล ถอนออกจากพื้น เป็นไม่มีอยู่และดังนั้น ไม่โผล่ขึ้นอีก พระพุทธเจ้าและสาวก ขณะอยู่ในฌาน อ้างว่า ระลึกอดีตชาติและอดีต นิवास

¹⁴ ที.สี.อ. ๑/๒๕๖/๒๒๒

¹⁵ ที.สี.อ. ๒๕๖/๒๒๒ โลกายตศาสตร์ ในที่นี้หมายถึง วัตถุนิยมวิทยาศาสตร์ คือ ศิลปะแห่งการเอาชนะผู้อื่นในเชิงวาทศิลป์ โดย การอ้างทฤษฎีและประเพณีทางสังคมมาหักล้างสังขารม มุ่งแสดงให้เห็นว่าตนฉลาดกว่า มิได้มุ่งสังขารม แต่อย่างใด

อรหันต์ ชอบญานนี้มาก พระพุทธเจ้า ยืนยันว่า ดีกว่าคนชั่ว มาสะอาด เต็มความ
สงสัย ประสบและหลังตาย การลงโทษน้อยกว่าหลังตาย จะทำอย่างไร ไม่มีใครบอก
อะไรเกิดคนชั่ว **ความเชื่อเรื่องกรรม** บุคคลนี้เสวยสุขบ้าง เสวยทุกข์บ้าง
เสวยอทุกข์ขมสุขบ้าง ทั้งหมดนั้นเพราะเหตุแห่งกรรมที่ทำไว้ในชาติก่อน เพราะ
กรรมเก่าสิ้นสุดด้วยตบะฯ ปุพเพกตเหตุวาท¹⁶

ความเชื่อเรื่องความบริสุทธิ์

มีความเชื่อเรื่องความบริสุทธิ์ ๔ สำนัก คือ ๑. ลัทธิที่ว่าความบริสุทธิ์มิได้
เพราะอาหาร ๒. ลัทธิที่ว่าความบริสุทธิ์มิได้เพราะสังสารวัฏ (การเวียนว่ายตายเกิด)
ความบริสุทธิ์มิได้เพราะความเกิดต. ลัทธิที่ว่าความบริสุทธิ์มิได้อาวาส ๔. ลัทธิที่ว่า
ความบริสุทธิ์มิได้การบูชาญ๕. ลัทธิที่ว่าความบริสุทธิ์มิได้การบำเรอไฟ สมณ
พราหมณ์เหล่านี้ นั้น ชื่อว่าถือความหมดจด คือ ความสะอาด ความบริสุทธิ์
ความหลุดไป ความพ้นไปความหลุดพ้นไป ด้วยการเห็น การได้ยิน เป็นมงคลและ
ไม่เป็นมงคล ด้วยศีลและวัตร รวมถึงการรับรู้อารมณ์¹⁷

ความเชื่อเรื่อง เป็นมงคล ไม่เป็นมงคล /เรื่องความหมดจดด้วยศีลและวัตร

มีอยู่ ๔ จำพวก ๑. สมณพราหมณ์บางพวกถือการเห็นรูปว่า เป็นมงคล
ลูกขึ้นแต่เข้าตารู้ เห็นรูปที่สมมติว่า เป็นมงคลยิ่ง คือเห็นนกแอ่นลม ผลมะตูม
อ่อนเกิดในบุษยฤกษ์¹⁸หญิงมีครรภ์ เด็กเล็กที่ซี้คอคนไปหม้อมีน้ำเต็ม ปลาตะเพียน
แดง ม้าอาชาไนย รถเทียมม้าอาชาไนย โคผู้ โคแดงก็พากันถือการเห็นรูปเห็น

¹⁶ อ.ท.ก.(แปล) ๒๐/๖๒/๒๓๘

¹⁷ ม.ม. (แปล) ๑๒/๑๕๘/๑๖๑

¹⁸ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๒๕, หน้า ๔๘๓ บุษยฤกษ์ คือชื่อของดาวฤกษ์บุษยะ มี ๕ ดวง
(๑) ดาวบุษย์ (๒) ดาวพวงดอกไม้ (๓) ดาวดอกบัว (๔) ดาวโลง (๕) ดาวสมอสำเภา หรือดาวสิริยะ ()

ปานนี้ว่า เป็นมงคล ๒. บางพวก เห็นลอมฟาง หม้อเปรียง หม้อเปล่า นักฟ้อน
 สมณะเปลือย ลา ยานเทียมด้วยลา ยานเทียมด้วยสัตว์พาหนะตัวเดียว คนตา
 บอด คนง่อย คนแคะ คนเปลี้ย คนแก่ คนเจ็บ คนตาย ก็พากันถือการเห็น
 รูปเห็นปานนี้ว่าไม่เป็นมงคล ๓. บางพวกลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ ได้ยินเสียงที่สมมติว่าเป็น
 มงคลยิ่งว่าเจริญแล้ว กำลังเจริญ เต็ม ขาว ไม่เศร้าโศก ใจดี ฤกษ์ดี มงคลดี
 มีสิริ หรือว่าเจริญศรีก็พากันถือการได้ยินเสียงเห็นปานนี้ว่า เป็นมงคล ๔. บางพวก
 ลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ ได้ยินเสียงว่าคนตาบอด คนง่อยคนแคะ คนเปลี้ย คนแก่ คน
 เจ็บ คนตาย ถูกตัด ถูกทุบ ถูกไฟไหม้ ของหาย หรือว่าไม่มี ก็พากันถือการได้
 ยินเสียงเห็นปานนั้นว่า ไม่เป็นมงคล ๕. บางพวก ถือความหมดจดด้วยศีล คือ
 ด้วยเหตุเพียงความสำรวม ด้วยเหตุเพียงความสังวร ด้วยเหตุเพียงความไม่ละเมิด
 เช่น ปริพาชกผู้เป็นบุตรแห่งนางปริพาชกาชื่อสมณมุณฑิกา กล่าวการบัญญัติบุรุษ
 บุคคล ผู้ประกอบด้วยธรรม ๔ ประการคือ ๑. ย่อมไม่ทำกรรมชั่วช้าทางกาย
 ๒. ไม่กล่าววาจาชั่วช้า ๓. ไม่ดำริความดำริชั่วช้า ๔. ไม่ประกอบอาชีวะชั
 ช้า ว่า เป็นผู้มียุศลเพียบพร้อม มียุศลยอดเยี่ยม บรรลุถึงอรหัตตผลอันอุดมที่
 ควรบรรลุ เป็นสมณะไม่มีใครสู้ได้ ๖. บางพวก ถือความหมดจดด้วยวัตร สมณ
 พราหมณ์เหล่านั้นเป็นผู้ประพฤติวัตรเยี่ยงช้างบ้าง ประพฤติวัตรเยี่ยงม้าบ้าง
 ประพฤติวัตรเยี่ยงโคบ้างประพฤติวัตรเยี่ยงสุนัขบ้าง ประพฤติวัตรเยี่ยงกาบ้าง
 ประพฤติวัตรเยี่ยงท้าววาสุเทพบ้าง ประพฤติวัตรเยี่ยงพลเทพบ้าง ประพฤติวัตร
 เยี่ยงปุนณภัทรบ้าง ประพฤติวัตรเยี่ยงมณิภัทรบ้าง ประพฤติวัตรคือการบูชาไฟ
 บ้าง ประพฤติวัตรเยี่ยงนาคบ้างประพฤติวัตรเยี่ยงครุฑบ้าง ประพฤติวัตรเยี่ยงยักษ์
 บ้าง ประพฤติวัตรเยี่ยงอสูรบ้างประพฤติวัตรเยี่ยงคนธรรพ์บ้าง ประพฤติวัตรเยี่ยง
 ท้าวมหาราชบ้าง ประพฤติวัตร เยี่ยงพระจันทร์บ้าง ประพฤติวัตรเยี่ยงพระอาทิตย์
 บ้าง ประพฤติวัตรเยี่ยงพระอินทร์บ้าง ประพฤติวัตรเยี่ยงพระพรหมบ้าง ประพฤติ
 วัตรเยี่ยงเทพบ้าง ประพฤติวัตรคือการไหว้ทิศบ้าง ๗. สมณพราหมณ์พวกหนึ่ง ถือ

ความหมดจดด้วยอารมณ์ที่รับรู้ ลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ จับต้องแผ่นดิน จับต้องพืชสีเขียว จับต้องมูลโค จับต้องเต่าเหี้ยยบผาล จับต้องเกวียนบรรทุกษา เคี้ยวกินงาขาว ทาน้ำมันสีขาว เคี้ยวไม้สีฟันขาว อาบน้ำชะโลมด้วยดินสอพอง นุ่งผ้าขาว โปกผ้าขาว สมณพราหมณ์เหล่านี้ขึ้นชื่อว่าถือความหมดจดด้วยอารมณ์ที่รับรู้¹⁹ ใน **อามคันธสูตร** พระพุทธเจ้าตรัส ความหมดจด ว่า มิใช่การบริโภคปลาและเนื้อ มิใช่การเป็นคนเปลือย มิใช่ความเป็นคนโล้น มิใช่การเกลาชฎา และการเป็นคนหมักหมมด้วยธูลีมิใช่การครองหนังเสือที่ยังมีเล็บ มิใช่การบำเรอไฟหรือความเศร้าหมองในกายที่เป็นไปด้วยความปรารถนาความเป็นเทพความเป็นผู้ไม่ตาย การทำตนให้ลำบากหลากหลายวิธีเวทมนตร์ทั้งหลาย การบูชาไฟ การบูชาัยญและการทรมานตนตามฤดูกาลที่ทำคนผู้ยังไม่ล่วงพ้นความสงสัยให้หมดจดได้²⁰

ข้อปฏิบัติของสมณพราหมณ์

ข้อปฏิบัติหลัก

ในพระไตรปิฎก มีอย่างน้อย ๔ ทางที่ต้องแยกให้ออก ทางที่ ๑ การสวดมนต์สรรเสริญพระเวทย์ เน้นการสวดมนต์อันวอนและบูชาต่างๆ ทางที่ ๒ การบูชาัยญ แม้อุปนิสาตต์ก็ยอมรับว่าเป็นทางนำไปสู่พรอันเป็นโลกียะและแม้อมตะ ทางที่ ๓ การทรมานร่างกายบำเพ็ญตบะ แม้ในตอนเริ่มแรกพระพุทธเจ้าก็เริ่มบำเพ็ญในการเริ่มต้นการแสวงหาโมกษะ และมีคนอื่นเป็นจำนวนมาก และดังนั้นเป็นปกติปรากฏเป็นทางสำคัญมากทำให้หลุดพ้น ทางที่ ๔ การเรียนรู้วิทยา หรือ ความรู้รวมทั้งสมาธิ พร้อมกับการคุมกิเลสและคลายความยึดมั่นจากพันธและประโยชน์อันเป็นโลกียะ วิธีนี้แม้พระพุทธเจ้าก็ทรงสนับสนุน²¹

¹⁹ จ.ม.ท. (แปล) ๒๕/๒๕/๑๐๕-๘

²⁰ จ.ศ. (แปล) ๒๕/๒๕๒/๕๕๕

²¹ Yashpal, Dr. A Cultural Study of Early Pali Tipitaka Vol. ๑, (Delhi: Kalinga Publications, 1999) p. 190.

การสวดสรรเสริญพระเวทย์

เป็นที่แน่นอน การสวดนำเราไปถึงคำถามทางนำไปสู่จุดหมาย แต่บ่อยครั้งไม่มีเส้นบังคับตายตัวระหว่างทางปฏิบัติเหล่านี้ การสวดมนต์อ้อนวอน เป็นประเพณีพรหมณ์สำคัญมาก มีการสวดอ้อนวอนพระอินทร์ โสณ วรุณ อีสาน ปราชาปติ พรหมมา มเหธร และยม มีการสวดมนต์อ้อนวอน หลังความตาย ผู้สวดมนต์บูชา รวมตัวเป็นหนึ่งเดียวกับพระพรหมปกติ พระพุทธเจ้าตรัสว่า การเป็นหนึ่งเดียวกับพระพรหม หรือ วิธี พรหม เป็นปรมาตถ์ลัทธิจะมีครูในอดีตที่สอนไว้ แม้อาจเป็นพระพิธีลัทธิ ดังนั้น มีผู้บอก ว่า สุเนตต ผู้หาทาง ติดถกร พ้นจาก ราคะ สอนความเป็นหนึ่งเดียวกับพระพรหมโลก มุขปภข อรณมิ กุฑทาลก หตติपाल ไชติपाल และ อารก สอนทางเดียวกัน อารก ทำให้ลูกศิษย์ประทับใจใ้มนต์ สำหรับทำให้ตื่น (มันตยา โภธพพ)มหาโควินท กล่าวถึงทางประเสริฐนำไปสู่พรหมโลก (พรหมโลกูปปตติยา)ครูพรหมณ์ สวดมนต์ พระเวทย์สรรเสริญ และสอนลูกศิษย์ การสวดมนต์ซ้ำ เป็นที่ประกาศว่า การทวนซ้ำเป็นยาพิษ ผลร้ายของมนต์ พรหมณ์ พาวรีเป็นอาจารย์ใหญ่ การสวดมนต์ ๕๐๐ มนต์ ปราภฏ ทานจำและระลึก ในบทสวดสรรเสริญ สลาวิตติ พิจารณาเป็นของสูงสุด แต่ชีวิตที่มีผู้คาดหวังต้องการเก่งมนต์ บางครั้งพรหมณ์มาเฝ้าพระพุทธเจ้าและ บ่นว่า มนต์ที่ท่องจำกลับมาสู่ท่านอีกพระพุทธเจ้าพเน้นว่าเมื่อใจมีราคะ โทสะ ถีนะมิทธะ วิจิกิจฉา ครอบงำ มนต์ไม่กลับมาอีกแม้ถาษี ๑๐ ทาน ใช้ชีวิตอย่างล่ำรวมมาก เคยเว้นอาหารกลางคืนและไม่กินในเวลาวิกาล บางที่ท่านเป็นตปัสสี ละชีวิตสฤกสนานทั้งหมด พระพุทธเจ้าจะเยาะคนที่สวดมนต์ พรหมณ์สวดมนต์อย่างลับๆ ท่านถาม กาปฐิก พรหมณ์ นักปราชญ์และ อดีตอาจารย์พระเวทย์ ถ้ามีคน หนึ่งในอาจารย์พรหมมา หรือจากถาษี อ้างว่า ตนบรรลุความจริงและยืนยันหมั่นว่า ตนรู้ พระพุทธเจ้า ตอบได้ ว่าท่านเหมือนคนตาบอดพยายามเห็นบางอย่าง ที่ไม่รู้และไม่คิดแต่ถาษีนำ เคารพมากมีชื่อน่าสนใจ เช่น อีสิตาส (ทาสถาษี) อีสิตาสี อีสิตต อีสิตินน อีสิตาสี และอีสิตต ระบุว่ามีการเคารพถาษี แต่

เมื่อพระพุทธเจ้าเป็นฤาษีที่ ๗ เป็นพระพุทธเจ้าที่ ๗ อธิสัสตม ยอมรับว่าแม้ชาวพุทธ ยินดีมีความนับถือพร้อมคำพูด มีจุดประสงค์องค์ฤาษีใช้ชีวิตในธรรมและอยู่อาศัย กระทั่งบิณฑิ (ปณฺณตฺตฺวิสุ) ผึ่งทะเล บางตนมีอิทธิฤทธิ์หรือเหาะในอากาศ บางตน อาจเกิดเป็นเทพบุตรพรหมณ์ สวดมนต์อ้อนวอนเพื่อประโยชน์แก่ชาวาสและ บาง ที่การสวดอิมเป็นแหล่งหาเงิน ค่าใช้จ่ายการสวดมนต์ (คาถาภิกขิต) มีเช่นกัน

การบูชา/บำเรอไฟ

เขตกรุงสรวัดดี ครั้งนั้น ในเวลาเช้า พระพุทธเจ้าทรงครองอันตรวาสก ถือบาตรและจีวรเสด็จเข้าไปบิณฑิยังกรุงสรวัดดี ที่บ้านอัคคิกการทวาชพรหมณ์ มีการจุดไฟเตรียมทำพิธีบูชาไฟ พระผู้มีพระภาคเสด็จเที่ยวบิณฑิมาตามลำดับ ตรอก ในกรุงสรวัดดี จนเสด็จเข้าไปถึงนิเวศน์ของอัคคิกการทวาชพรหมณ์ อัคคิกการทวาชพรหมณ์ได้เห็นพระพุทธเจ้าเสด็จมาแต่ไกลทีเดียว จึงได้กล่าวดังนี้ ว่า “หยุดอยู่แค่นั้นแหละ คนหัวโล้น หยุดอยู่แค่นั้นแหละ สมณะ หยุดอยู่แค่นั้นแหละคนเลว”²² อัคคิกการทวาชพรหมณ์ปรุ้งข้าวปายาส ด้วยเนยใสด้วยคิดว่า “เราจักบูชาไฟ จักบำเรอการบูชาไฟ”

การบูชาดาวนพเคราะห์ นักษัตริย์

อาทิจจอุปฐาน การบูชาพระอาทิตย์ ประพฤติกันคนทำความเคารพพระนม มือ (ปญฺชาลิกา) พระจันทร์ใหม่ สตรีพูดการบูชา ดวงดาว (นักษัตริยานิ นมสสนตา) และไฟ มีสตรี บูชาไฟ พระจันทร์ พระอาทิตย์ และเทพอื่นๆอีกมาก เธอเคยประกอบ พิธีอาบน้ำบนฝั่งแม่น้ำและโกนผมครึ่งหัว รักษาวัตรมาก (พหฺวต สมหาณา) นอนบน

²² พ.ศ.อ. ๑/๑๑๖/๑๕๐ เหตุที่อัคคิกการทวาชพรหมณ์พูดคำหยาบเช่นนี้ เพราะมีความเชื่อว่าการเห็นสมณะใน เวลาที่มีงานมงคล ถือว่าเป็นอวมงคล และมีความเชื่อว่า คนที่มีศีรษะโล้น เป็นคนไม่บริสุทธิ์

ดินเปล่าและกินครั้งเดียวตอนสิ้นสุดวันเท่านั้น ไม่ละความสุขในชีวิต เธอ ประดับตัวเอง อาบน้ำ นวดและยินดีการารมณ์บางคนบูชาทิศ มีมาณพตื้นออกจาก กรุงราชคฤห์ มีดอกไม้และผมเปียกและประนมมือ ทำความเคารพทิศทั้ง หลาย ดินและอากาศ ตะวันออก ทางใต้ ตะวันตก ทางเหนือ เบื้องต่ำและเบื้องสูงเมื่อพระพุทธองค์ถาม ท่านตอบว่า พ่อสั่งไว้ให้ทำก่อนตาย และเคารพคำของพ่อ พระพุทธเจ้ามีการตีความต่างๆ พุทธว่าการบูชาทิศทั้ง ๖ เป็นการบูชาพ่อแม่ ครูอาจารย์ ภรรยาและลูกๆ เพื่อน คนใช้ และสุดท้าย สมณพราหมณ์

พราหมณ์บางท่าน อ้างทาง เรียกว่า อุโศคามินิ ปาถ ท่าน สอนพระสาวกดังนั้น ว่า มาเกิดสหาย ตื่นแต่เช้า และหันหน้าไปตะวันออก อยู่หนีหลุม สระชาวบ้าน หรือ ไปพบความตายที่เธอล้ม ดังนั้น เพื่อนที่ดีภายหลังตายเพราะกายแตก จะเกิดในสุคติโลกสวรรค์

การบูชาเทพเจ้า ลัทธิบุชารูปเคารพ

บรรดาการบุชารูปเคารพ หาร่องรอยไม่เจอ บางที พระพุทธเจ้า ตรัสว่า มีความสุข ๒ ประการความสุขมีรูปอารมณ์ (รูปา รัมมณ) และความสุขมีรูปอารมณ์ทั้ง ๒ อรูปอารมณ์ มีชื่อก่อน รูปอารมณ์ เป็นอารมณ์กรรมฐาน อ้างการปฏิบัติโยคะเพ่งจิต บุชารูปอารมณ์ พระพุทธเจ้าแสดงอารมณ์กรรมฐานและสมาธิ ดังนั้น น้ำ ดิน ไฟ ลม สี เช่น คราม เหลือง แดง และขาว เช่นกัน อารมณ์ทั้งหมดเป็นอารมณ์กรรมฐานประเพณีมีว่า พระพุทธเจ้า เน้นสาวกสร้างสถูป เหนือ เถ้า ที่ทางแยกทั้ง ๔ และว่า การวาง พวงดอกไม้ น้ำมันทา และพวง (มาคลา คันธ จุณณก) และ ทาหัวเจดีย์ วิเลปน เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่ผู้บูชา แม้ นำไปเกิดในสุคติสวรรค์ เป็นการเพิ่มภายหลัง พระรูปหนึ่ง ชื่อขันทสมณ ประกาศว่า ดอกไม้ในการถวายดอกไม้ (บนสถูป กัสสปพุทธเจ้า) ได้ ๘๐ ล้าน ปีในสวรรค์

การบูชายัญ เช่นสรวง พลีกรรม

ความเชื่อเรื่องการบูชายัญของชาวอริยันแต่โบราณมา ถือว่าเป็นวิธีที่จะทำให้อำนาจที่ตนมองไม่เห็น เพื่อจะได้เอื้ออำนวยประโยชน์ตนหรือป้องกันจากภัยพิบัติต่างๆ มีการฆ่าสัตว์หลายชนิด แม้กระทั่งมนุษย์ เพื่อประกอบในพิธีบูชายัญ²³ การเช่น, การบูชา, การบวงสรวง ชนิดหนึ่งของพราหมณ์ เช่น ฆ่าสัตว์บูชาเทพเจ้าเพื่อให้ตนพ้นเคราะห์ร้ายเป็นต้น ยัญญะ เป็นข้อปฏิบัติทั่วไปมากสุดในยุคนั้น พราหมณ์บางท่านอ้างว่า ความบริสุทธิ์มิได้เพราะการบูชายัญ (ยัญญะนสฺสฤต) ชอบบูชาไฟ (อศคิมปริจรติ) เกิดขึ้นบ่อยๆในพระไตรปิฎก การโหมไฟ (อศค นมสสนติ) พราหมณ์ถือเป็นการจุดไฟและรดของถวายในไฟ

บางครั้งของถวายมีนม หนึ่งในฤาษีที่สำคัญมากที่สุด ขวฺลิสเป็นผู้บูชาไฟใหญ่ มักเรียก อศคิกขวฺลิส หรือขวฺลิส คนบูชาไฟ มีห้อง บูชาไฟ เรียกว่า อศคยาคาร หรือห้องบูชาไฟ บางครั้งสร้างใกล้เขตหมู่บ้านหรือเมือง พราหมณ์บางท่านเพราะบูชาไฟรู้จักว่า อศคิก ภารทวาช มี ยัญญะสามิ หรือนายยัญ ยัญญานบุณฺมาให้แก่ผู้บูชา และได้พรต่างๆกัน และป้องกันชราและมรณะ คือ หวังว่ายัญญะ จะนำสุขภาพและอายุให้ยืนนานเช่นกัน แม้มียัญญะมาก กล่าวไว้ใน กัลปสูตร มีวรรณกรรมกล่าวน้อยมาก มีอศคิหุตตและอศคิโอมมา ทั้งสอง อ้างถึงการปฏิบัติประจำวัน แม้พระพุทธเจ้าถือว่า อศคิหุตตเป็นการบูชาสูงสุดและกล่าวถึง การบูชาด้วยการเห็นพ้องผู้บูชาไฟมัก

²³ อกฺ.อฏฺฐก.อ. ๓/๑/๒๑๓, พุ.อิติ.อ. ๒๗/๑๐๖-๑๐๘, อกฺ.จตุกก.ฎีกา ๒/๓๕/๓๗๑-๓๗๒, อกฺ.อฏฺฐก. ฎีกา ๓/๑/๒๔๕-๒๕๒ ยัญ ๕ นี้ เดิมทีเดียว คือราชสังคหวัตถุ(หลักสงเคราะห์ของพระราชา) มีดังนี้ (๑) สัสสมณะ (ฉลาดในการบำรุงพืชพันธุ์ธัญญาหาร) (๒) ปุริสเมระ (ฉลาดในการบำรุงข้าราชการ รู้จักส่งเสริมคนดีมีความสามารถ) (๓) สัมมาปาสะ (ความรู้จักผูกผสวนรวมใจประชาชนด้วยการส่งเสริมอาชีพ) (๔) วาขเปยยะ (ความมีวาจาอันนุ่มนวล) (๕) นิรคคพะ (บ้านเมืองสงบสุข ปราศจากโจรผู้ร้าย ไม่ต้องระแวดระวัง บ้านเรือนไม่ ต้องลงกลอน) ยัญ ๔ ประการแรก เป็นเหตุ ส่วนยัญประการสุดท้ายเป็นผล ต่อมาพราหมณ์สมัยหนึ่งดัดแปลงเป็นการบูชายัญ เพื่อผลประโยชน์ในทางลาภสักการะแก่ตน และมีความหมายแตกต่างออกไปดังนี้ อัสสมณะ (การฆ่าม้าบูชายัญ) ปุริสเมระ (การฆ่าคนบูชายัญ) สัมมาปาสะ(การทำบ่วงแล้ววางไม้ล่อลวง ไม้ตกที่ไหนก็ทำพิธีบูชายัญที่นั่น) วาขเปยยะ (การค้ำน้ำมาเพื่อกล่อม จิตใจให้พร้อมที่จะบูชายัญ) นิรคคพะ (ยัญไม่มีลืมนั่น คือทั่วไปไม่มีขีดขึ้นจำกัด หรือการฆ่าครบทุกอย่าง บูชายัญ

บูชาเทวดา มีไฟ บูชาพระจันทร์ พระอาทิตย์ ระบบดวงดาวและเทพเจ้าอื่นๆ ไฟศักดิ์สิทธิ์เก็บไว้จุดโดยฆราวาสทั้งหลาย มีไฟสามชนิด คือ ไฟบูชา อาหุเนยยคคิ ไฟผู้ครองเรือน คหปตคคิ และไฟควรแก่การบูชา ทกชิเนยยคคิ ทั้ง ๓ คฤหปัสสย อคนิ หรือ ไฟ ผู้ครองเรือน อาหวนิย อคนิ หรือ ไฟ รวม และ ทกชิณ อคนิ หรือ ไฟทางใต้ใต้บูชา พระพุทธเจ้าทวนกลับมาพูด ประเพณีเก่า เมื่อ พระองค์ตีความต่างจากไฟเหล่านี้ ไฟ ผู้บูชาแทน แม่และพ่อ ลูก ภรรยา ทาส ทูต ทาส ไฟในเรือนและสมณพราหมณ์ละความหึงและความเกียจคร้าน และสงบ เป็นไฟที่ควรบูชา ใครบูชาทั้ง ๓ คน เป็นการบูชาไฟ นี่นำมาอนุมานให้

ปัญญาพลี อ้างถึงความประพจน์มากกว่า การถวายพิธีกรรม การถวายญาติญาติพลี ให้แขก อติถิ พลี ให้เปรต ปุพเพ เปตา พลี ให้ราชา ราชพลี และให้เทวดา เทวดาพลี ทั้งหมด ที่ ๓ และ ที่ ๕ มีการประกอบพิธีกรรมด้วยนี้ตามด้วยปัญจมหายัญญา ในพระเวทย์หลายเล่ม ราชพลีไม่กล่าวไว้ในพระเวทย์แทนที่ด้วยพรหมยัญญ ประกอบด้วยการศึกษาพระเวทย์การบูชายัญสำเร็จมี ๓ วิธี ดิสโส วิธามี สิ่งจำเป็น ๑๖ อย่าง ปริหาร ๑๐ อาการ ใจ หรือคนบูชา กษัตริย์เก่า มหาวิชิตไปหาคำแนะนำจากปุโรหิตพราหมณ์ การบูชายัญ ปุโรหิตแนะนำพระองค์ทำหลังขจัดความทุกข์และความยากจนจากประเทศ มี ๓ วิธี จำเป็น ไม่เสียดายเรื่องค่าใช้จ่าย ในใจผู้บูชายัญ ก่อนเริ่ม ระหว่าง หรือ หลังการบูชา๑๖ จำเป็น ยัญญ ต้องการความยินยอม ๔ กลุ่มใหญ่ ในอาณาจักร กษัตริย์ อำมาตย์ อามัจจาปาริสัสชา พราหมณ์ และ คหปติ มี คุณธรรมผู้เสียสละแก่พระราชา และ ๔ อย่างในปุโรหิต ใจและรูปการยินยอม อธิบายรายละเอียดการบูชายัญ น่าสนใจและทำให้เราเข้าใจ พิธีกรรมและการบูชายัญนองเลือดกับพระพุทธเจ้าทรงคัดค้าน ดังต่อไปนี้ มีการบูชายัญสัตว์จำนวนมากอย่างน้อยในห้ายัญญะ บางที ตัวสัตว์ ที่จะบูชายัญ วัว ๑๐๐ ตัว ม้า แพะ และอย่างละ ๑๐๐ ตัว บางที ตัวเลข สูงถึง ๗๐๐ และ ๕๐๐ก็มี การฆ่า นกและหมู่ด้วยที่การบูชายัญ มีการทูปด้วยไม้ (ทอนทูปปหาร)และการเชือดคอหอย คลคคหาเสานุชา

ยัญ ยูป เป็นไม้หรือหิน สีสายูป มีขนาดผลสม กุกกุ ๑๒ ครั้งหนึ่งฝังในดินและข้างบน
ครึ่ง การวางไฟ บูชายัญและการสร้างเสา เป็นสิ่งให้ผลและได้บุญ

ในกฎทนต์สูตร²⁴ สมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าเสด็จจาริกไปในแคว้นมคธ
พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ประมาณ ๕๐๐ รูป เสด็จถึงหมู่บ้านพราหมณ์ชาวมคธ
ชื่อชาณุมัต ประทับอยู่ในสวนอัมพลัญฐิกา ใกล้หมู่บ้านชาณุมัต สมัยนั้น พราหมณ์
กฎทนต์ตะปกครองหมู่บ้านชาณุมัต ซึ่งมีประชากรและสัตว์เลี้ยงมากมาย มีพืชพันธุ์
ธัญญาหารและน้ำหวานอุดมสมบูรณ์ เป็นพระราชทรัพย์ที่พระเจ้าพิมพิสารจอมทัพ
มคธพระราชทานปูนบำเหน็จให้เป็นพรหมไทย (ส่วนพิเศษ) ในเวลานั้น
พราหมณ์กฎทนต์กำลังเตรียมพิธีบูชามหายัญ โคเพศผู้ ลูกโค เพศผู้ ลูกโคเพศ
เมีย แพะ และแกะอย่างละ ๗๐๐ ตัว ถู้นำเข้าไปผูกที่หลักเพื่อฆ่าบูชายัญ ในอุ
ชชยสูตรอังคตตรนิกาย จตุกกนิบาต²⁵ อุชชยพราหมณ์เข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้าได้ทูล
ถามพระองค์ว่า“แม่ท่านพระโคดมเองก็ทรงสรรเสริญยัญของพวกข้าพเจ้าหรือ”

พระพุทธเจ้าตรัสว่า “พราหมณ์ เราไม่ได้สรรเสริญยัญไปเสียทุกอย่าง และ
เราก็ไม่ได้ติเตียนยัญไปเสียทั้งหมด เราไม่สรรเสริญยัญที่มีกิริยา²⁶ คือ ยัญ
ที่มีการฆ่าโค ๑ ยัญที่มีการฆ่าแพะ แกะ ๑ ยัญที่มีการฆ่าไก่ สุนัข
๑ ยัญที่ทำให้สัตว์ต่าง ๆ ได้รับความเดือดร้อน ๑ ใน ยัญญสูตร²⁷ เรื่อง
เกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี สมัยนั้น พระเจ้าปเสนทิโกศลได้ตระเตรียมการบูชามหายัญ
คือ โคตัวผู้ ๕๐๐ ตัว ลูกโคตัวผู้ ๕๐๐ ตัว ลูกโคตัวเมีย ๕๐๐
ตัว แพะ ๕๐๐ ตัว และแกะ ๕๐๐ ตัว ถูนำไปผูกไว้ที่หลักเพื่อบูชา

²⁴ ที.ส. (แปล) ๘/๓๒๓/๑๒๕

²⁵ อ.จ. (แปล) ๒๑/๓๕/๖๔

²⁶ อ.จ. (แปล) ๒/๓๕/๓๔๑, อ.ป. (แปล) ๓/๑๔๒-๑๔๓/๕๕ และดู ที.ส. ๑๕/๑๒๐/๕๒ ประกอบ กิริยา
ในที่นี้หมายถึงกิจที่จะต้องทำหรือต้องเตรียมการมาก เช่น ต้องฆ่าสัตว์มาก

²⁷ ที.ส. (แปล) ๑๕/๑๒๐/๑๓๘

ยัญ แม่ข้าราชบริพารของพระเจ้าปเสนทิโกศลนั้นผู้เป็นทาส คนใช้หรือกรรมกร
ที่มีอยู่ แม้ชนเหล่านั้นก็ถูกอาชญาคุกคาม ถูกภัยคุกคาม ร้องให้น้ำตานอง
หน้า กระทำปริกรรมอยู่ ครั้นเวลาเช้า ภิกษุจำนวนมากครองอันตร
วาสก ถือบาตรและจีวรเข้าไปบิณฑบาตยังกรุงสาวัตถี กลับจากบิณฑบาต
ภายหลังจากฉันภัตตาหารเสร็จแล้วเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวาย
อภิวาทแล้วนั่งอยู่ ณ ที่สมควรได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า “ข้าแต่
พระองค์ผู้เจริญ วันนี้ พระเจ้าปเสนทิโกศลได้ ตระเตรียมการบูชามหายัญ
คือ โคตัวผู้ ๕๐๐ ตัว ลูกโคตัวผู้ ๕๐๐ ตัว ลูกโคตัวเมีย
๕๐๐ ตัว แพะ ๕๐๐ ตัว และแกะ ๕๐๐ ตัว ถูนำไปผูกไว้ที่
หลักเพื่อบูชายัญ แม่ข้าราชบริพารของพระเจ้าปเสนทิโกศลนั้น ผู้เป็นทาส
คนใช้หรือกรรมกรที่มีอยู่ แม้ชนเหล่านั้นก็ถูกอาชญาคุกคาม ถูกภัยคุกคาม
ร้องให้น้ำตานองหน้า กระทำปริกรรมอยู่

สำหรับในการออกบวชมีการปฏิบัติที่ได้รับความนิยมในสมัยนั้น การปฏิบัติ
โดยย่อๆ แบ่งเป็น ๒ คือ การบำเพ็ญพรตตบะธรรมาร่างกายเรียกว่า อตตกิลมณานุ
โยค และ การบำเพ็ญเพียรทางจิตเรียกว่า โยคะ

การปฏิบัติเคร่ง อตตกิลมณานุโยค (ตบะ)

ในอรรถตันตปสูตรว่าด้วยบุคคลผู้ทำตนให้เดือดร้อน²⁸การปฏิบัติเคร่งทรมาน
ทางกายภาพ เกี่ยวเนื่องกับชีวิตเรื่อง อาหาร เสื้อผ้า และที่อยู่อาศัย และอื่นๆ บุคคล
เป็นผู้ทำตนให้เดือดร้อน หมั่นประกอบในการทำตนให้เดือดร้อน คือ คนเปลือย
บางคนในโลกนี้ไร้มารยาท เลียมมือ เขาเชิญให้มารับภิกษาก็ไม่มาเขาเชิญให้หยุดก็
ไม่หยุด ไม่รับภิกษาที่เขาแบ่งไว้ก่อน ไม่รับภิกษาที่เขาเจาะจงทำไว้ไม่ยินดีกัจฉินมณฑ์

²⁸ อจ.จุ. (แปล) ๒๑/๑๕๘/๓๐๓-๔

ไม่รับภิกษาปากหม้อ ไม่รับภิกษาจากกระเช้า ไม่รับภิกษาคร่อมธรณีประตู่ ไม่รับ
 ภิกษาคร่อมท่อนไม้ ไม่รับภิกษาคร่อมสาก ไม่รับภิกษาที่คนสองคนบริโภคอยู่ ไม่
 รับภิกษาของหญิงมีครรภ์ ไม่รับภิกษาของหญิงที่กำลังให้ลูกดูนม ไม่รับภิกษาของ
 หญิงที่คลอเคลียคน ไม่รับภิกษาที่นัดแนะกันทำไว้ ไม่รับภิกษาในที่ที่รับเลี้ยงดูลูก
 สุนัข ไม่รับภิกษาในที่ที่แมลงวันได้ตอมเป็นกลุ่ม ไม่รับปลา ไม่รับเนื้อ ไม่ดื่มสุรา
 ไม่ดื่มเมรัย ไม่ดื่มน้ำหมักดอง เขาได้รับภิกษาเฉพาะที่เรือนหลังเดียว เยียวยา
 อัฐภาพด้วยข้าวคำเดียว รับภิกษาที่เรือน ๒ หลัง เยียวยาอัฐภาพด้วยข้าว ๒
 คำ ฯลฯ หรือรับภิกษาที่เรือน ๗ หลัง เยียวยาอัฐภาพด้วยข้าว ๗ คำ เยียวยา
 อัฐภาพด้วยภิกษาในถาดน้อยใบเดียวบ้าง เยียวยาอัฐภาพด้วยภิกษา ในถาดน้อย
 ๒ ใบบ้าง ฯลฯ เยียวยาอัฐภาพด้วยภิกษาในถาดน้อย ๗ ใบบ้างกินอาหารที่เก็บ
 ค้างไว้วันเดียวบ้าง กินอาหารที่เก็บค้างไว้ ๒ วันบ้าง ฯลฯ กินอาหารที่เก็บ
 ค้างไว้ ๗ วันบ้าง เขาหมั่นประกอบในการบริโภคที่เวียนมาตั้งถึงเดือนเช่นนี้อยู่
 คนเปลือยนั้นกินผักดองเป็นอาหารบ้าง กินข้าวฟ่างเป็นอาหารบ้าง กินลูกเต๋อยเป็น
 อาหารบ้าง กินกากข้าวเป็นอาหารบ้าง กินยาง เป็นอาหารบ้าง กินรำเป็นอาหาร
 บ้าง กินข้าวตังเป็นอาหารบ้าง กินกำยานเป็นอาหารบ้าง กินหญ้าเป็นอาหารบ้าง
 กินมูลโคเป็นอาหารบ้าง กินเหง้าและผลไม้ในป่าเป็นอาหารบ้าง กินผลไม้ที่หล่น
 เยียวยาอัฐภาพ เขาบ่มห่มผ้าปานบ้าง บ่มห่มผ้าแกมกันบ้าง บ่มห่มผ้าห่อศพบ้าง
 บ่มห่มผ้าบังสุกุลบ้าง บ่มห่มผ้าเปลือกไม้บ้าง บ่มห่มหนังเสือบ้างบ่มห่มหนังเสือที่มี
 เล็บติดอยู่บ้าง บ่มห่มคากรองบ้าง บ่มห่มผ้าเปลือกปอกรองบ้าง บ่มห่มผ้าผลไม้
 กรองบ้าง บ่มห่มผ้ากัมพลทำด้วยผมนคนบ้าง บ่มห่มผ้ากัมพลทำด้วยขนสัตว์ร้ายบ้าง
 บ่มห่มผ้าทำด้วยขนปีกนกเค้าบ้าง ถอนผมและหนวด หมั่น ประกอบการถอนผมและ
 หนวดบ้าง ยืนอย่างเดียวปฏิบัติสการนั่งบ้าง นั่งกระโหย่งประกอบความเพียรด้วย
 การนั่งกระโหย่งบ้าง นอนบนหนาม สำเร็จการนอนบนหนามบ้าง อาบน้ำวันละ ๓
 ครั้ง หมั่นประกอบการลงน้ำบ้าง เขาหมั่นประกอบการทำร่างกายให้เตื่อตร้อน

หลายวิธีดังกล่าวมานี้อยู่ ภาิกษุทั้งหลาย บุคคลเป็นผู้ทำตนให้เดือดร้อน หมั่น
ประกอบในการทำตนให้เดือดร้อน

ข้อปฏิบัติแปลกๆ

มีการปฏิบัติแปลกๆ สมณะบางพวก มุคฺวัตร²⁹ ข้อปฏิบัติของผู้เฒ่า, ข้อ
ปฏิบัติของผู้เป็นดังคนเฒ่า, การถือไม้พุดจากกันเป็นวัตรของเดียรฉิยอย่างหนึ่ง มีพุทธ
บัญญัติห้ามไว้มิให้ภาิกษุถือ เพราะเป็นการเป็นอยู่อย่างปศุสัตว์ มีนักบวชเปลือย
ช็อกพารมฺชณกะ³⁰ อยู่ที่วชิคาม เขตกรุงเวสาลี ถึงความเป็นผู้เลิศด้วยลาภ³¹ และ
ถึงความเป็นผู้เลิศด้วยยศ³² เขาถือสมาทานวัตรบท ๗ ประการ คือ

๑. เราพึงเป็นคนเปลือย ไม่นุ่งห่มผ้าตลอดชีวิต
๒. เราพึงประพฤติพรหมจรรย์ ไม่เสพเมถุนตลอดชีวิต
๓. เราพึงดำรงชีพด้วยสุราและเนื้อสัตว์ ไม่กินข้าวและขนมกุมมาส
(ขนมสด) ตลอดชีวิต
๔. เราไม่พึงล่วงเกินอุเทนเจตีย์ ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือแห่งกรุงเวสาลี
๕. เราไม่พึงล่วงเกินโคตมกเจตีย์ ซึ่งอยู่ทางทิศใต้แห่งกรุงเวสาลี
๖. เราไม่พึงล่วงเกินสัตตัมพเจตีย์ ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกแห่งกรุงเว
สาลี
๗. เราไม่พึงล่วงเกินพหุปัตตกเจตีย์ ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือแห่งกรุงเวสาลี

²⁹ วิ.อ. ๓/๒๐๕/๑๕๔ อยู่ร่วมกันอย่างปศุสัตว์ หมายถึง อยู่ร่วมกันโดยไม่มีการถามสุขทุกข์ของกันและกัน
เพราะปศุสัตว์ทั้งหลาย ย่อมไม่บอกสุขทุกข์ที่เกิดขึ้นแก่ตนให้ใครทราบ และไม่ทำปฏิสันถารต่อกัน

³⁰ ที.ปา.(แปล) ๑๑/๑๑/๑๐

³¹ ที.ปา. ฎีกา ๑๑/๗ ถึงความเป็นผู้เลิศด้วยลาภ หมายถึงได้รับการนับถือว่าเป็นสมณะชั้นดี จึงได้รับของถวาย
แต่ที่ใด ๆ

³² ที.ปา. ฎีกา ๑๑/๗ ถึงความเป็นผู้เลิศด้วยยศ หมายถึงมีนักบวชเปลือยจำนวนมากห้อมล้อมและมีภคฤหัสถ์ผู้มั่ง
คั่งมาเยี่ยมเยียนอยู่เป็นประจำ

เพราะการสมาทานวัตรบทครบ ๗ ประการนี้ เขาจึงถึงความเป็นผู้เลิศด้วยลาภ และถึงความเป็นผู้เลิศด้วยยศที่วัชชีคาม

ข้อปฏิบัติของนิครนถ์

นิครนถ์ในโลกนี้สำรวจด้วยการสังวร ๔ อย่าง³³ คือ ๑. เว้น น้ำดิบทุกอย่าง ๒. ประกอบกิจที่เว้นจากบาปทุกอย่าง ๓. ล้างบาปทุกอย่าง ๔. รับสัมผัสทุกอย่างโดยไม่ให้เกิดบาป นิครนถ์สำรวจด้วยการสังวร ๔ อย่างนี้ ดังนั้นบัณฑิตจึงเรียกว่า ผู้ถึงที่สุดแล้ว สำรวมแล้ว ตั้งมั่นแล้ว”การบำเพ็ญเพียรแบบนิครนถ์ที่เรียกว่า “อัสตติกลมณานิยม” คือการทรมานตนให้ได้รับความลำบาก ที่ได้รับความนิยมนม มีอยู่ ๗ แบบคือ แบบบำเพ็ญตบะ แบบทำตัวให้สกปรก แบบรังเกียจ แบบอยู่คนเดียว แบบกินอาหารชนิดแปลกๆ แบบอยู่อย่างวางเฉย แบบลดอาหาร³⁴

ข้อปฏิบัติ อเจลก³⁵ ว่าด้วยการหลีกเลี่ยงด้วยตบะ

พระพุทธเจ้าได้สนทนากับท่านอเจลกัสสปะกราบทูลถึงการบำเพ็ญตบะที่นับว่าเป็นสามัญคุณ³⁶ และเป็นพรหมัญคุณ³⁷ ของสมณพราหมณ์แม่เหล่านี้อาหารเครื่องนุ่งห่มการบริหารร่างกาย อริยาบทต่างๆ ในส่วนอาหารการบริโภคของอเจลก คือ เป็นอเจลก(ประพฤติเปลือยกาย) ไม่มีมารยาทเลียมมือ เขาเชิญให้ไปรับอาหารก็ไม่ไป เขาเชิญให้หยุดรับอาหารก็ไม่หยุด ไม่รับอาหารที่เขาแบ่งไว้ ไม่รับ

³³ ที.สี. (แปล) ๕/๑๗๗/๕๕ ม.ม. ๑๓/๖๒/๖๐

³⁴ บรรจบ บรรณรุจิ. พุทธประวัติ : ตรัสรู้. (กรุงเทพฯ :ธรรมสภา, ๒๕๔๘) หน้า ๘.

³⁵ ที.สี.(แปล) ๐๕/๓๕๔/๑๖๔

³⁶ ที.สี.อ. ๓๕๔/๒๕๒๒ หมายถึง สมณกรรม ได้แก่การบำเพ็ญตบะ อันเป็นสิ่งที่ทำให้ความเป็นสมณะสมบูรณ์ตามความเข้าใจ ของคนยุคนั้น

³⁷ ที.สี.อ. ๓๕๔/๒๕๒๒ หมายถึง พราหมณกรรม ได้แก่ข้อปฏิบัติที่ทำให้เป็นพราหมณ์โดยสมบูรณ์ ตามความเข้าใจของคนยุคนั้น

อาหารที่เขาทำเจาะจง ไม่ยินดีอาหารที่เขาเชิญ ไม่รับอาหารจากปากหม้อ ไม่รับอาหารจากปากภาชนะ ไม่รับอาหารคร่อมธรณีประตู ไม่รับอาหารคร่อมท่อนไม้ ไม่รับอาหารคร่อมสาก ไม่รับอาหารของคน ๒ คนที่กำลังบริโภค ไม่รับอาหารของหญิงมีครรภ์ ไม่รับอาหารของหญิงที่กำลังให้บุตรตมึนม ไม่รับอาหารของหญิงที่คลอเคลียชาย ไม่รับอาหารที่นัดแนะกันทำไว้ ไม่รับอาหารในที่เสียงสุนัข ไม่รับอาหารในที่มิแมลงวันไต่ตอมเป็นกลุ่ม ๆ ไม่กินปลา ไม่กินเนื้อ ไม่ดื่มสุรา ไม่ดื่มเมรัย ไม่ดื่มยาต้องรับอาหารในเรือนหลังเดียว ยังชีพด้วยข้าวคำเดียว รับอาหารในเรือน ๒ หลัง ยังชีพด้วยข้าว ๒ คำ รับอาหารในเรือน ๗ หลัง ยังชีพด้วยข้าว ๗ คำ ยังชีพด้วยอาหารในถาดน้อย ๑ ใบ ยังชีพด้วยอาหารในถาด น้อย ๒ ใบ ยังชีพด้วยอาหารในถาดน้อย ๗ ใบ กินอาหารที่เก็บไว้ค้างคืน ๑ วัน กินอาหารที่เก็บไว้ค้างคืน ๒ วัน กินอาหารที่เก็บไว้ค้างคืน ๗ วัน ถือ³⁸การบริโภคอาหาร ๑๕ วันต่อ ๑ มื้อ กินผักดองเป็นอาหาร กินข้าวฟ่างเป็นอาหาร กินลูกเดือยเป็นอาหาร กินกากข้าวเป็นอาหาร กินยางเป็นอาหาร กินสาหร่ายเป็นอาหาร กินรำเป็นอาหาร กินข้าวตังเป็นอาหาร กินกำยานเป็นอาหาร กินหญ้าเป็นอาหาร กินโคมัยเป็นอาหาร กินเหง้าและผลไม้ป่าเป็นอาหาร บริโภคผลไม้หล่นยังชีพ **ในส่วนเครื่องนุ่งห่มบริหารร่างกาย** คือ นุ่งห่มผ้าปาน นุ่งห่มผ้าแกมกัน นุ่งห่มผ้าห่อศพ นุ่งห่มผ้าบังสุกุล นุ่งห่มผ้าเปลือกไม้ นุ่งห่มหนังเสือ นุ่งห่มหนังเสือนมิลี นุ่งห่มผ้าคารอง³⁹นุ่งห่มผ้าเปลือกปอกรอง นุ่งห่มผ้าผลไม้กรอง นุ่งห่มผ้ากัมพลพมมนุษย์ นุ่งห่มผ้ากัมพลขนสัตว์ นุ่งห่มผ้าขนปีกนกเค้า ถอนผมและหนวด คือ ถือการถอนผมและหนวด **ในส่วนอริยบท ๔ และอริยบทย่อย** คือ ยินอย่างเดียวไม่ยอมนั่ง เดินกระโหย่ง คือ ถือการเดินกระโหย่ง(เหยียบพื้นไม่เต็มเท้า) นอนบนหนาม นอนบนแผ่นกระดาน นอนบนเนินดิน นอนตะแคงข้างเดียว เอาฝุ่นคลุกตัว อยู่กลางแจ้ง นั่งบนอาสนะตามที่ปูไว้ บริโภคคือ ถือการบริโภคคือ ไม่ดื่ม

³⁸ คำว่า ถือ ในที่นี้ แปลจากบาลีว่า อนุโยคมนุยุตฺต ซึ่งหมายถึง การยึดมั่นในวัตรปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง

³⁹ ผ้าที่ถักทอด้วยหญ้าคา เป็นผ้าที่พวกฤๅษีใช้นุ่งห่ม

น้ำเย็น คือถือการไม่ดื่มน้ำเย็น อาบน้ำวันละ ๓ ครั้ง คือถือการลงอาบน้ำ พระพุทธเจ้าถือว่าเป็นปฏิบัติที่เยี่ยมหาญ⁴⁰

การประพตติวัตร

การประพตติวัตรปฏิบัติเป็นธรรมเนียมที่ได้รับความนิยมในสมัยนั้น มีบางพวก ถือความหมตจดด้วยวัตรเป็นผู้ประพตติวัตรเยี่ยงช้างบ้าง ประพตติวัตรเยี่ยงม้าบ้าง ประพตติวัตรเยี่ยงโคบ้างประพตติวัตรเยี่ยงสุนัขบ้าง ประพตติวัตรเยี่ยงกาบ้าง ประพตติวัตรเยี่ยงท้าววาสุเทพบ้าง ประพตติวัตรเยี่ยงพลเทพบ้าง ประพตติวัตรเยี่ยงปณณภัทรบ้าง ประพตติวัตรเยี่ยงมณณภัทรบ้าง ประพตติวัตรคือการบูชาไฟบ้าง ประพตติวัตรเยี่ยงนาคบ้างประพตติวัตรเยี่ยงครุฑบ้าง ประพตติวัตรเยี่ยงยักษ์บ้าง ประพตติวัตรเยี่ยงอสูรบ้างประพตติวัตรเยี่ยงคนธรรพ์บ้าง ประพตติวัตรเยี่ยงท้าวมหาราชบ้าง ประพตติวัตรเยี่ยงพระจันทร์บ้าง ประพตติวัตรเยี่ยงพระอาทิตย์บ้าง ประพตติวัตรเยี่ยงพระอินทร์บ้าง ประพตติวัตรเยี่ยงพระพรหมบ้าง ประพตติวัตรเยี่ยงเทพบ้าง ประพตติวัตรคือการไหว้ทิศบ้าง สมณพราหมณ์เหล่านั้นนี้ ชื่อว่าผู้ถือความหมตจดด้วยวัตร สมณพราหมณ์เหล่านั้นถือความหมตจด คือความสะอาด ความบริสุทธิ์ ความหลุดไปความพ้นไป ความหลุดพ้นไปด้วยวัตร⁴¹

การฝึกจิตหรือบำเพ็ญเพียรทางจิต (โยคะ)

นอกจากความเคร่งครัดเรื่อง อาหาร เสื้อผ้า และที่พักอาศัย นักบวชต้องฝึกจิต ละอุปาทานประกอบด้วยกรุณา ละเว้นการเลี้ยงชีพไม่ชอบ และการประพตติพรหมจรรย์ ประเภทแรก บรรลุได้โดยการออกบวช ประเภทที่ ๒ อยู่ป่าหรือโคนไม้ หรือ เนินเขา ถ้ำ ป่าช้า ป่า กลางแจ้ง หรือ กองฟาง ประเภทที่ ๓ อยู่ด้วยความ

⁴⁰ ที.สี.(แปล) ๐๘/๓๕๔/๑๖๔

⁴¹ จ.มหา.(แปล) ๒๕/๒๕/๒๐๓

เมตตามตฺตอติคฺตํ ๒ การละเว้นการใช้ชีวิตที่ไม่ชอบธรรม อยู่ในการละ โภคะ (ความ
โกรธ) โมสวัชชะ (การพูดเท็จ) นิกคิ (การโกง) โทพพะ (การประทุษร้ายมิตร)
กทริยตา⁴²(ความตระหนี่) อติมานะ (ความดูหมิ่น) อุสุยา (ความริษยา) อิจฉา
(ความปรารถนา) วิจิกิจฉา (ความลัษเลสสย) ปรรุหฺณา (การเบียดเบียนผู้อื่น)
โลภะ (ความอยากได้) โทสะ (ความคิดประทุษร้าย) มหะ (ความมัวเมา) โมหะ
(ความหลง) สัตว์ผู้ประกอบด้วยกิเลสเหล่านี้ จัดว่าเป็นผู้มีกลิ่นชั่วร้าย ต้องไป
อบาย ปิดพรหมโลกแล้ว

การออกบวช สละโลก

การจะเป็นนักบวชต้องสละทางโลก เป็นอีกวิธีหลุดพ้น โดยการตัดผมและ
เครา สวมผ้าสีเหลือง (กาสายะ) ออกจากเรือน ไม่มีเรือน เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติเนื่องๆ
พระพุทเจ้า สละพระองค์ออกบวชพยายามหาวิธีพ้นทุกข์ ในเวลาไม่มีเรือน
พระองค์พระสภปริพพาชกจำนวนมากและปฏิบัติอัตตกิลมณานุโยค การออกบวชใน
วิธีตนเองเป็นสิ่งสำคัญมาก พระพุทเจ้าประกาศว่า บัณชิตและสัปปุริส ได้ปฏิบัติ ๓
สิ่ง คือ ทาน ปัพพัชชา และบารุงมารดาบิดา ผมหงอกเป็น หุตมรณหุต เทวหุต และ
เป็นสัญญาณออกบวช แรงกระตุ้นทันที สละโลกมาจาก วัชรา ป่วย เสียทรัพย์หรือ
ญาติตาย ราชภัย โจร หนีภัยคุกคาม หรือ เสียวิธีการเลี้ยงชีพ พ่อแม่อุปาสีแนะให้
ท่านคิดเป็นวิธีเลี้ยงชีพดีที่สุด มีโจร ขโมย คนแหกคุก คนนอกกฎหมาย คนมีแล้
ลงโทษ มีแผล ติดหนี้ และทาส หาที่พึ่งออกบวช พระราชาไม่พยายามหยุดและ
พระพุทเจ้าห้ามเข้าบวชเป็นพระภิกษุ⁴³

การประพฤติพรหมจรรย์

⁴² ที.ม.อ. ๓๒๐/๒๓๕ กทริยตา ในที่นี้หมายถึงความตระหนี่จัด

⁴³ Yashpal, Dr., A Cultural Study of Early Pali Tipitakas Vol. 1 (Delhi: Kalinga Publications, 1999).p.202.

ชีวิตผู้ออกบวชจากเรือนเรียกว่าการประพาศพรหมจรรย์ มีการปฏิบัติมาก่อนพุทธกาลเป็นวิธีการเข้าถึงพระพรหม แต่ชาวพุทธสรรเสริญ และถือว่าเป็นทางพ้นทุกข์⁴⁴ ดังนั้น การออกบวช และการประพาศพรหมจรรย์เป็นสิ่งเดียวกันและเป็นวิธีปกติการเข้าถึงสวรรค์หรือนิพพาน บางคนใช้ชีวิตโดยการประพาศพรหมจรรย์เพื่อเข้าสวรรค์ ภรรยาเก่าถามพระว่า นางอัปสรเหมือนใคร เพื่อใครท่านประพาศพรหมจรรย์ การประพาศพรหมจรรย์มีความหวังบางอย่าง อาสา คื่นอื่นๆ คิดว่า ได้เกิดเป็นเทพ พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมว่า ดูการภิกษุ การประพาศพรหมจรรย์ไม่เป็นไปเพื่อการหลอกหลวงหรือหลอกคน ไม่เพื่อลาภสักการะ ชื่อเสียง ยศ ไม่เป็นไปเพื่อคิดว่า ทำให้คนรู้จักตนว่าเป็นอย่างนั้นๆ ดูการภิกษุ การประพาศพรหมจรรย์เป็นไปเพื่อสำรวม หรือละเว้น คล้ายกำหนด หรือเพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์⁴⁵ การประพาศพรหมจรรย์ระยะเวลาจำกัด ดังนั้น เราเห็นสมณและพราหมณ์ ประพาศพรหมจรรย์เคร่งครัด เป็น ๑๐ ๒๐ ๓๐ ๔๐ ปี⁴⁶ มีผมและเคราตัด เดินไปและหมกหมุ่นอยู่ในกามารมณ์ ๕ ระยะเวลาแตกต่างกันมาก⁴⁷ อีกท่านประพาศพรหมจรรย์เป็น๑๒ ๒๔ ๓๖ หรือ ๔๘ ปี ในอดีต กล่าวกันว่า พราหมณ์เคยประพาศพรหมจรรย์เป็น ๔๘ ปี เรียนและทำความดี⁴⁸ นี้รวมทั้งระยะเวลาการศึกษาประเพณี ถือว่าการประพาศพรหมจรรย์จริงเป็นสาวกพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงแนะนำว่า ภิกษุไม่ควรทรมานตนหรือคนอื่น ไม่สนับสนุน ชีวิตเช่นนั้น พระองค์เสริมว่า พระองค์ไม่อดอีกต่อไป พระองค์ เย็นอยู่ในความสุข มีตนอยู่เป็นพรหม และพระองค์ไม่มี

⁴⁴ Op.cit.p.203.

⁴⁵ Op.cit.

⁴⁶ Op.cit.

⁴⁷ Op.cit.

⁴⁸ อจ.ปญจ.(แปล) ๒๒/๑๕๒/๓๑๕

มิจฉาทิฏฐิประการอื่น สมณะนอกพระพุทธศาสนา ถือว่า การประพฤติพรหมจรรย์ ควรประพฤติทรมานตนมาก เน้นการเพียร ละการเสพเมถุน เป็นประเด็นสำคัญ⁴⁹ การประพฤติพรหมจรรย์ไม่แตก ไม่มีเช่า ไม่มีมลทินไม่มีตำหนิ เต็มและบริสุทธิ์ เป็นชีวิตพรหมจรรย์ ไม่ใช่เพียงละเว้นจากการมรณเท่านั้น แต่เว้นจากการยินดีการขัดถู นวด อาบน้ำ และ แชมพู โดยสตรีหรือการเล่นตลก ล้อเลียน การรื่นเริง หรือแม้ ฟัง สตรีหัวเราะ คยุกัน ร้องเพลง ร้องให้ข้างกำแพง หรือข้างรั้ว หรือจำสิ่งที่เคยในอดีต หรือ เห็นคหปติหรือบุตรคหปติทำเช่นนั้น ผู้ประพฤติพรหมจรรย์จึงไม่มีรางวัล ไม่มีความเป็นเทพเจ้า⁵⁰

ผู้ประพฤติพรหมจรรย์ขณะอยู่ในป่าบางครั้งเป็นที่สนใจของสาธารณชน พราหมณ์ ขรราวาส คนเมืองและคนชนบท อาจเริ่มให้เกียรติ นี่อาจทำให้เกิดความ โลภและหลง พระพุทธเจ้าเองไม่ได้กำหนดอายุผู้ออกบวช ในอดีตแต่ภายหลัง พระพุทธเจ้า ไม่รับใครบวชเป็นพระจนถึงอายุ ๒๐ ปี พระองค์คิดว่า คนหนุ่มไม่ทน ความเย็น หนาว หิว กระจาย ยุง ลมและแดด นักบวชเลวมากในชีวิตประจำวัน พัก กุล ภิกษุ อ่าง ว่า ระหว่าง ๘ ปี ที่ได้บวช ไม่ได้กามคุณ แม้ความคิดเกิดขึ้น ไม่มี ความคิดพยายาม ใครหรือความคิดเมตตาเกิดขึ้น ไม่รับจีวร ขรราวาส ไม่ตัดจีวรด้วย

⁴⁹ ที. ส.อ. ๑๕๐/๑๖๐-๑๖๒ คำว่า พรหมจรรย์หมายถึงความประพฤติประเสริฐ มีนัย ๑๐ ประการ คือ ทาน (การให้) วัชระ (การขวนขวายช่วยเหลือ) ปญจศีละ (ศีลห้า) อัปมัญญา (การประพฤติพรหมวิหารอย่างไม่มีขอบเขต) เมถุน วิริตี (การงดเว้นจากการเสพเมถุน) สทาร์สันโดช (ความยินดีเฉพาะคู่ครองของตน) วิริยะ (ความเพียร) อุโปสถังกะ (องค์อุโปสถ) อริยมรรค (ทางอันประเสริฐ) และศาสนา (พระพุทธศาสนา) ในที่นี้หมายถึง ถึงศาสนา การอยู่ครองเรือนชื่อว่าเป็นเรื่องอึดอัด เพราะไม่มีเวลาว่างเพื่อจะทำกุศลกรรม แม้เรือนจะมีเนื้อที่กว้างขวางถึง ๖๐ สอก มีบริเวณภายในบ้านตั้ง ๑๐๐ โยชน์ มีคนอยู่อาศัยเพียง ๒ คนคือสามีภรรยา ก็ยังถือว่าอึดอัด เพราะมีความห่วงกังวลกันและกัน (ที.ส.อ. ๑๕๑/๑๖๓) ชื่อว่าเป็นทางแห่งธุลี เพราะเป็นที่เกิดและเป็นที่ตั้งแห่งกิเลสอันทำจิตใจให้เศร้าหมอง เช่นรากะเป็นต้น (ที.ส.อ. ๑๕๑/๑๖๓) นักบวชแม้จะอยู่ในเรือน ยอด ปราสาทแก้วและเทพวิมาน ซึ่งมีประตูลูกต่างปิดมิดชิด ก็ยังถือว่าปลอดโปร่ง เพราะนักบวชไม่มีความยึดติดในสิ่งใด ๆ เลย (ที.ส.อ. ๑๕๑/๑๖๓)

⁵⁰ Yashpal, Dr., A Cultural Study of Early Pali Tipitakas Vol. 1.p.203.

กรรไกร ไม่เย็บจีวรด้วยเข็มหรือข้อมจีวร ไม่เคยเย็บผ้ากฐิน ไม่ทำผ้า ให้เพื่อน
 สหธรรมิก ไม่รับกิจนิมนต์ ไม่มีความคิดถูกนิมนต์เกิดขึ้น ไม่นั่งในบ้าน หรือไม่กินใน
 บ้าน ไม่สังเกตุสตรี ไม่แสดงธรรมแก่สตรี ไม่ไปวัดภิกษุณี ไม่แสดงธรรมแก่ผู้อยู่
 ปริวาส สามเณรี ไม่บวชแก่ใคร หรือ ไม่ให้ศีลแก่ใคร ไม่มีสามเณรอุปัฏฐาก ไม่
 เคยอาบน้ำในห้องน้ำ ไม่อาบน้ำด้วย จุน ไม่มีเพื่อนสหธรรมิกนวดให้ ไม่ป่วย ไม่ทาน
 ยา ไม่มีแต่น้อย ไม่นำยา ไม่เป็นส่วนหารัตกั ไม่แผ่บนเตียง ไม่นอนบนเตียง ไม่อยู่ใน
 หมู่บ้านกลางฝน ฉ้นปีฉิบาตจากแคว้น ๗ วันและวันที่ ๘ เป็นพระอรหันต์ ภายหลัง
 ท่านไปหลายที่ พูดว่าจะตายวันนั้นๆ และนั่งตอนมีพระอื่นๆอยู่ด้วยก็ตายแต่ทั้งหมด
 ไม่ได้อยู่ทรมานตนปฏิบัติเคร่งอย่างนั้น พระบรรยายสมณบางรูปดังต่อไปนี้อีกรูปต้อง
 ไปบิณฑบาต ช่อโสเภณี หรือ แม่หม้าย หรือ หญิงทันทิก ไม่มีสามี อ้วนแก่ (กุลล กุ
 มาริกา) หรือ ปันเตาะห์ (ปันทุก) หรือ นักบวชหญิง ไม่มีใครห้ามท่านจากอ้างผิด
 ว่า ท่านประพฤติพรหมจรรย์ แต่ปกติไม่เป็นเช่นนั้น พระพุทธเจ้าสนับสนุนการอ้าง
 เช่นนั้น และอ้างว่า ท่านไปนรกเช่นนั้นเป็นเป้าหมายและทางหลุดพ้นต่างๆ ที่คนยุคนั้น
 ประพฤติปฏิบัติ

ข้อปฏิบัติอื่นๆ

โล焦ยกรรม (พิธีชำระตนให้บริสุทธิ์)

นายจุนทะนับถือบัญญัติพิธีชำระตัวตามแบบพวกพราหมณ์ชาวปัจฉาภูมิ
 ผู้ถือน้ำเต้า สวมพวงมาลัยสาหร่าย บำเรอไฟ ลงน้ำเป็นวัตร พราหมณ์พวกนี้
 บัญญัติว่า ลูกขึ้นจากที่นอนแต่เช้า จับต้องแผ่นดิน ถ้าไม่จับต้องแผ่นดิน
 ต้องจับต้องไค้มยสด ถ้าไม่จับต้องไค้มยสด ต้องจับต้องหญ้าเขียวสด ถ้าไม่จับ
 ต้องหญ้าเขียวสด ต้องบำเรอไฟ ถ้าไม่บำเรอไฟต้องประคองอัญชลินอบน้อม
 ดวงอาทิตย์ ถ้าไม่ประคองอัญชลินอบน้อมดวงอาทิตย์ ต้องลงน้ำวันละ ๓
 ครั้ง

การบูชาเจดีย์

นอกจากสถูป เจดีย์เป็นวัตถุสิ่งบูชาอันนิยม Sir Charles Eliot แนะนำว่า ในพระไตรปิฎก หมายถึงเจดีย์ที่นิยม ไม่เกี่ยวข้องกับพระพุทธรูปศาสนาหรือ พิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์ บางครั้ง ต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์มีพิธีกรรมง่ายๆ ประดับด้วยการเพนสีหรือดอกไม้ ท่าน Professor IB Horner คิดว่า เจดีย์เป็นอนุสาวรีย์ (สุสานที่ฝังศพ) จากรากศัพท์หมายความว่า ก่อขึ้นในรัชสมัยนิกาย มีเจดีย์ ๓ ประเภท คือ เจดีย์สวน (อารามเจดีย์) เจดีย์ป่า (วนเจดีย์) และ เจดีย์ต้นไม้ (รุกขเจดีย์)⁵¹ พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่นั่นเพื่อ ทราบความกลัวและความหวาดหวั่น หมดไป บางที คนถึง ภูเขาป่า ต้นไม้ และเจดีย์เพื่อขจัดความกลัวมีเจดีย์เล็กน้อยในพระไตรปิฎกที่สำรวจใน ราชคฤห์ มีเจดีย์เรียกว่า มณิมาลก เจดีย์เป็นที่สถิตอยู่ ของยักษ์ มณิภทแต่ สุปติฏฐเจดีย์ ใน ลัทธิวัณ เป็นที่อยู่พระพุทธเจ้าตอนพระองค์เสด็จราชคฤห์เป็นครั้งแรก อีกเจดีย์ ในมคธเป็น ปาสาณกเจดีย์ (เจดีย์หิน) สาก พาวรีพบพระพุทธเจ้า ดร. อุปถย ตั้งอยู่บนเขา คิชฌกูฏ ห่างจาก กรุงราชคฤห์เล็กน้อย ระหว่างทางไปนาลันทา มีอีกที่ชื่อว่า พุทฺธุตตเจดีย์ บางที มีคนปราถนาบุตร ไปที่นั่น มีเจดีย์จำนวนมาก ใน เวสาลี เป็นเมืองสำคัญของแคว้นวัชชี มี จาपालเจดีย์ อุเทนเจดีย์ อยู่ทางตะวันออกของเมือง อุทิศแก่ยักษ์ อุเทน โคตมกเจดีย์⁵² อยู่ทางใต้เมือง ที่โล้ง มีจุดสวยงามและพระพุทธเจ้ามักประทับอยู่ที่นั่น มีจุดก่อนพระพุทธศาสนาอุทิศถวาย ยักษ์โคตมก อรรธกถาธรรมบท แสดง อุเทนและโคตมเจดีย์เป็นเจดีย์ต้นไม้มีคนเคารพ

⁵¹ ม.น.อ. ๑/๔๘/๑๒๕ อารามเจดีย์ หมายถึงสถานที่ที่ฝังศพด้วยไม้ดอกและไม้ผล ที่เรียกว่า เจดีย์ เพราะเป็นสถานที่กระทำให้ วิจิตร ทำให้น่าบูชา วนเจดีย์ หมายถึงเขาป่าที่ต้องนำเครื่องพลีกรรมไปสังเวช ป่าสุกวันและป่าตั้งศาลเป็นที่สถิตของเทวดาเป็นต้น รุกขเจดีย์ หมายถึงต้นไม้ใหญ่ที่คนเคารพบูชาใกล้ปากทางเข้าหมู่บ้าน หรือนิคมเป็นต้น โดยเข้าใจว่าเป็นที่อยู่ของเทวดามีฤทธิ์

⁵² อ.ก.อ. ๒/๑๒๖/๒๖๕ โคตมกเจดีย์ หมายถึงที่อยู่ของยักษ์ชื่อว่าโคตมกะ

กราบไหว้เพื่ออธิษฐานทำความปรารถนาให้เต็ม โดยเฉพาะการขอบุตรเจดีย์ มะม่วง ๗ อยู่ทางตะวันตกเวสาลี อุทิศให้เทวดาบางตนแต่หลังพระพุทธเจ้าเสด็จประพาส เป็นที่อยู่และเป็นวิหาร พุทฺธุตตเจดีย์อยู่ทางเหนือเมือง มีมาก่อนพระพุทธศาสนา อรรถกถาอธิบายว่าเป็นต้นนิโครธ ไทรมีหลายกิ่งสาขา มีคนอันวอนขอรุกขเทวดา สรรพเจดีย์อุทิศให้ยักษ์ ที่มีชื่อเช่นนั้น เป็นโครงสร้างโกลัสมีสนามกว้างขวาง มีเจ้าลจฉวี ๕๐๐ ฟังพระธรรมเทศนาพระพุทธเจ้า เจดีย์ในมัลละด้วย ดังนั้นที่กุสินารา มีเจดีย์ชื่อ มกุทพันธเจดีย์^{๕๓} อยู่ทางตะวันออกของเมือง พระสรีระพระพุทธเจ้า ฌาปนกิจที่นั่น ที่ป่าวา มี อชกลาปเจดีย์ มีชื่อเสียงเป็นที่อยู่ยักษ์ อชกลาล ยักษ์พยายามทำให้พระพุทธเจ้าหวาดหวั่นกลัว แต่ไม่เป็นผล ที่โกคนคร เป็นเมืองชายแดน มัลละและวัชชี มีอานันทเจดีย์ มีวัด พระฟังธรรมที่นั่น ที่เมือง อาฬวี ปัญจาสะ มี อคคาพกเจดีย์ มีการบูชาเจดีย์นี้ รับของถวายจากคนที่มาบูชา หนึ่งในอุททาหรณ์ยาก พระพุทธเจ้าแนะนำวัชชีปฏิบัติตามประเพณีเก่าต่อไป ปกติ พระองค์ไม่เห็นด้วย ดังนั้น พระองค์ประกาศ ตราบเท่าที่เจ้าวัชชียังเคารพเจดีย์ ในเมืองและในชนบท และประดิษฐานของถวายเจดีย์ต่อไป ตราบนั้น มีแต่เจริญและไม่ตกต่ำ เจดีย์เหล่านี้เปลี่ยนเป็นที่อยู่พระสงฆ์และขอแนะนำพระพุทธเจ้า สิ่งที่คนบูชาและถวายที่เจดีย์คือ เหตุการณ์อื่นๆ เมื่อพระทำความสะอาดทำแล้ว ตัดต้นไม้ ถือเป็นเจดีย์และชาวบ้านบูชา (คาม ปุชิตา) เมือง ชนบท และแม้แต่รัฐ พระพุทธเจ้า ไม่ทรงสำราญพระทัย และรับสร้างว่า นับแต่นี้ไป เมื่อจะสร้างวัด คนที่ถวายวัดกะที่สร้างวัดบางที่ อาหารและของถวายอุทิศให้เจดีย์ ถ้าพระพยายามใช้ให้เหมาะกับเจดีย์หรือให้เหมาะกับเจดีย์เหมาะสมแก่คนอื่น เป็นทุกขตา มีพระพุทธเจ้า อาหารเครื่องดื่ม อุทิศบ้านเปิดแก่คนเดินทางและผู้ต้องการพักผ่อนที่เจดีย์ นี่เป็นอีกหนึ่งข้อปฏิบัติ สำหรับภิกษุณี พระโค

^{๕๓} ที.ม.อ. ๒๒๘/๒๐๔, ที.ม.ฎีกา ๒๒๘/๒๓๒ มกุทพันธเจดีย์ เป็นชื่อเรียกศาลามงคลซึ่งเป็นสถานที่ประดิษฐานเครื่องทรงพระวรกายของพวกเจ้ามัลละ ในพระราชพิธีราชาภิเษก ที่เรียกว่า เจดีย์ เพราะเป็นสถานที่ควรเคารพยำเกรง

คนห้ามภิกษุนี้ทำงานบ้าน ทำอาหารหรือซักผ้าให้คนอื่น ๆ แต่ยกเว้นมีคนปวารณา เมื่อมีการบูชาเจดีย์ กรณี เข้าใจว่า ภิกษุนี้ยุ่งกับการจัดของถวาย เทพยดา เป็นผู้รับของที่ถวาย (พลีปฏิบัติคาถา ทเวตตะ) แต่นอกจากเจดีย์เหล่านี้ มีอีกคำว่า ภวน หรือ ที่ ดั่งนั้น ที่อาฬวี มี อาลวก ยกข ที่ ภูเขาอินทกุต ในกรุงราชคฤห์ มีที่ยักษ์ อินทก ที่คยา ต้ากิตมณฺจ มี สุกฺโขลมยักข พระพุทธเจ้าประทับที่นั่น อินทกยักข สรรเสริญพระพุทธเจ้า สุกฺโขลม ยักขพยายามทำให้พระองค์กลัวโดยถามคำถาม แต่อาฬวกยักข ทำเช่นนั้น พระพุทธเจ้าประทับที่นั่น มีอาคารและที่สถิตยักข แต่ยากที่จะบอกว่า ความแตกต่างระหว่างเจดีย์และภวนชัดเจน มีเครื่องแสดง วัด

การปฏิบัติสังคัลโณ

การอยู่ในที่สงัดนิยมมาก พระพุทธเจ้าเองปฏิบัติบางครั้ง พระองค์ไม่อนุญาตให้ใครเข้าเฝ้านอกจากพระที่นำอาหารเข้าไปถวาย สมณะบางพวกไปเที่ยวภิกษาจาร ไม่มีบาตรและรับภิกษาในมือ บางพวกอุ้มบาตรน้ำเต้า พระพุทธเจ้าเองยอมรับระบบการอยู่จำพรรษา ในฤดูฝน ในพระวินัยมีนักบวชบางพวกตั้งใจจำพรรษาในตุ่มน้ำสำหรับฤดูฝน อาจจะเป็นตุ่มน้ำที่ใหญ่ก็ได้ บางพวกอยู่ในป่ากับภรรยา ประเพณีมีกษัตริย์โกศลรับเป็นสรณะและ ปรีพพาชิกาเป็นภรรยาของปรีพพาชิก ดังนั้นการอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ละเว้นจากกามไม่ใช่ปัจจัยสำคัญมากปรีพพาชิกบางพวก มักมกมุ่นอยู่ในการพูดเรื่อยเปื่อยไร้สาระเรื่องกษัตริย์ โจร และเจ้าหน้าที่รัฐ กองทัพ การหวาดกลัว และการสู้รบ อาหาร น้ำดื่ม เสื้อผ้า ที่นอน พวกมัลล น้ำหอม⁵⁴

ในปริเวกสูตร⁵⁵ พวกอัญญเดียรถียปรีพพาชิกบัญญัติไว้ ความสงัดจากกิเลสทั้ง ๓ ประการโดยอาศัยปัจจัย ๓ คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย คือ

⁵⁴ Yashpal, Dr., A Cultural Study of Early Pali Tipitakas Vol. 1. p.225.

⁵⁵ อจ.ทก. (แปล) ๒๐/๕๔/๓๒๖

๑. ความสัจจากกิเลสเพราะอาศัยจิวร คือ นุ่งห่มผ้าปานบ้าง นุ่งห่มผ้าแกมกันบ้าง นุ่งห่มผ้าห่อศพบ้าง นุ่งห่มผ้าบังสุกุลบ้าง นุ่งห่มผ้าเปลือกไม้บ้างนุ่งห่มหนังเสือบ้าง นุ่งห่มหนังเสือที่มีเล็บติดอยู่บ้าง นุ่งห่มผ้าคากรองบ้าง นุ่งห่มผ้าเปลือกปอกรองบ้าง นุ่งห่มผ้าผลไม้กรองบ้าง นุ่งห่มผ้ากัมพลทำด้วยผมนคนบ้างนุ่งห่มผ้ากัมพลทำด้วยขนสัตว์บ้าง นุ่งห่มผ้าทำด้วยปีกนกเค้าบ้าง

๒. ความสัจจากกิเลสเพราะอาศัยบิณฑบาต ที่พวกอัญญเดียรถีย์ปริพาชกบัญญัติไว้ คือกินผักตองเป็นอาหารบ้าง กินข้าวฟ่างบ้างอาหารบ้าง กินลูกเต๋อยเป็นอาหารบ้าง กินกากข้าวเป็นอาหารบ้าง กินยาง⁵⁶ เป็นอาหารบ้าง กินรำบ้าง กินข้าวตังบ้าง กินกำยานบ้าง กินหญ้าบ้าง กินโคมัยบ้าง กินรากและผลไม้ในป่าบ้าง กินผลไม้ที่หล่นเลี้ยงชีพอยู่

๓. ความสัจจากกิเลสทั้ง ๓ นั้น ในความสัจจากกิเลสเพราะอาศัยเสนาสนะ พวกอัญญเดียรถีย์ปริพาชกบัญญัติไว้ คือ ป่า โคนไม้ ป่าช้า ป่าทึบที่แจ้ง ลอมฟาง โรงลาน พวกอัญญเดียรถีย์ปริพาชกบัญญัติเรื่องนี้แล้วไว้ในความสัจจากกิเลสที่เกิดขึ้นเพราะอาศัยเสนาสนะ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเทวดากับมนุษย์ต่อไป ในลัทธิศาสนาที่มีมาตั้งแต่ก่อนพุทธกาล เชื่อว่ามีเทวดาใหญ่น้อยมากมาย และมีเทพสูงสุดเป็นผู้สร้างโลกและบันดาลทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งมนุษย์ไม่มีทางจะเจริญเลิศล้ำกว่าเทพนั้นได้ จึงมีการสร้างสัมพันธ์กับเทพด้วยวิธีอ้อนวอนขอความช่วยเหลือด้วยวิธีการต่างๆ เช่น สวดสรรเสริญ ยกย่อง สดุดี บวงสรวง สังเวย บูชายัญ เป็นการปรนเปรอเอาอกเอาใจหรือไม่ก็ใช้วิธีเรียกร้องความสนใจ บีบบังคับให้เห็นใจ เชิงเร้าให้เกิดความรอนใจจนเทพทนนิ่งอยู่ไม่ได้ต้องหันมาดูแลหาทางแก้ไขหรือสนอง

⁵⁶ อก.ติก.อ. ๒/๕๔/๒๔๘ คำว่า ยาง (หญะ) หมายถึงสาหร่ายและยางไม้ด้วย

ความต้องการให้ ทั้งนี้โดยวิธีข่มขีบบั่นลงโทษทรมานตนเอง ที่เรียกว่าประพฤดิพรต และบำเพ็ญตบะต่างๆ ท่านสรุปวิธีสัมพันธ์กับเทพเจ้า เป็น ๒ อย่างคือ วิธีอ่อนน้อม ขอความช่วยเหลือ ด้วยการเช่นสรวง สังเวช บูชาัญญ ดังลูกอ่อนน้อมขอต่อพ่อแม่ บางทีเลยไปเป็นดังประจบและแมตติลนบนต่อผู้มีอำนาจเหนือวิธีขีบบังคับให้ทำตาม ความประสงค์ ด้วยการบำเพ็ญพรตทำตบะ ดังลูกที่ตีกชกหัวกัดทิ้งตนเอง เรียกร้อง เชิงขีบบังคับให้พ่อแม่หันมาใส่ใจความประสงค์ของตน⁵⁷

จุดหมายสูงสุด ของสมณพราหมณ์

จุดหมายสูงสุด summum bonum

ความเชื่อเรื่อง โภคะความเชื่อเรื่องโภคะมีหลายสำนัก ครูทั้งหลาย มี ปุรณะกัสสปะ ถือว่า วิญญานอมตะ เป็นอกิริย(นิสกรีย) และว่า กรรมดีหรือชั่วที่คน ทำไม่มีผลใดๆต่อวิญญานอมตะ ไม่ใช่ว่า อัตตาที่กระทำการ⁵⁸ ปกุกัจจายณะสอนอกิริยวาทะ ทฤษฏีไม่เป็นอันทำ เพราะความเป็นเที่ยงแท้ของอัตตาบางพวกเชื่อว่าการ บรรลุโภคะมีในโลกนี้⁵⁹ แบ่งเป็น ๕ ประเภท คือ **ทิฏฐธัมมนิพพานวาทะ ๕ เห็นว่ามีสภาพบางอย่างเป็นนิพพานในปัจจุบัน** บางพวกถือว่า เพราะเหตุที่อัตตานี้ เือบอ้มเพลิตเพลิตอยู่ด้วยกามคุณ ๕ จึงชื่อว่าบรรลุนิพพานในปัจจุบันอันเป็นบรม ธรรม บางพวกถือว่าเพราะเหตุที่อัตตานี้สังตจากกามและ อุกุศลธรรมทั้งหลายแล้ว บรรลุปฐมฌานที่มีวิตก วิจาร ปีติและสุขเกิดจากวิเวกอยู่ จึงชื่อว่าบรรลุนิพพานใน ปัจจุบันอันเป็นบรมธรรมบางพวกถือว่า เพราะเหตุที่วิตกวิจารสงบไป อัตตานี้จึง

⁵⁷ พระธรรมปิฎก. (ป.อ. ปยุตโต). พุทธธรรม, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓. หน้า ๒.

⁵⁸ ที.สี.อ. ๑๖๖/๑๔๕ ลัทธิที่ถือว่า การกระทำทุกอย่างไม่มีผล ทำดีก็ไม่ได้ดี ทำชั่วก็ไม่ได้ชั่ว เป็นความเห็นที่ ปฏิเสธกฎแห่งกรรม

⁵⁹ ที.สี.อ. ๘๓/๑๑๒ลัทธิที่ถือว่า สามารถบรรลุนิพพาน หรือสามารถดับทุกข์ได้โดยง่ายในอัตภาพนี้ เป็นความ เข้าใจของ พวกที่เห็นความเพลิตเพลิตจากกามคุณว่าเป็นนิพพาน หรือเห็นความสุขจากฌานว่าเป็นนิพพาน

บรรลุตุนิพพานมีความพอใจในภายใน มีภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้น ไม่มีวิตกไม่มีวิจารณ์ มีแต่ปีติและสุขอันเกิดจากสมาธิอยู่ จึงชื่อว่าบรรลุนิพพานในปัจจุบันอันเป็นบรมธรรม บางพวกถือว่าเพราะเหตุที่ยังมีปีติเป็นเหตุให้จิตเบิกบานนั้นบัณฑิตกล่าวว่า ยังหยابอยู่ เพราะเหตุที่ปีติจางคลายไป อัดตานี้จึงมีอุเบกขา มีสติสัมปชัญญะ เสวยสุขด้วยนามกาย บรรลุตุนิพพานที่พระอริยะทั้งหลายสรรเสริญว่า ผู้มีอุเบกขา มีสติอยู่เป็นสุข จึงชื่อว่าบรรลุนิพพานในปัจจุบันอันเป็นบรมธรรมบางพวกถือว่าเพราะตุนิพพานที่จิตยังคำนึงถึงสุขอยู่นั้นบัณฑิตกล่าวว่า ยังหยاب อยู่ เพราะเหตุที่ละสุขและทุกข์ได้ เพราะโลมัสและโหมนัสก่อนดับไปก่อน อัดตานี้จึงบรรลุดุตถนิพพานที่ไม่มีทุกข์ไม่มีสุข มีสติบริสุทธิเพราะอุเบกขาอยู่ จึงชื่อว่าบรรลุนิพพานในปัจจุบันอันเป็นบรมธรรม

แต่ปัญหาสำคัญคือจุดหมายสูงสุด หรือจุดหมายชีวิต ที่จะดำเนิน บางคนคิดร่วมสมัย ไม่เชื่อในชีวิตหลังความตายหรือคำถามจุดหมายในชีวิต จึงไม่มีสำหรับเขา แต่คนประเภทนี้น้อยอยู่ คนส่วนมากเชื่อในชีวิตหลังความตาย เป็นจุดหมายชีวิต บางคนเชื่อว่า การเข้าถึงอมตะ เป็นจุดหมายชีวิต บางคนเชื่อว่าการเข้าพรหมัน เป็นจุดหมายชีวิตบางคนเรียกว่าการข้ามพ้นโอฆะ (โอฆนิตถรรณ) บางคนเรียกว่า การเข้าถึงอาตมัน (อัสตัญญ) แต่พระพุทธเจ้าเรียกว่า การบรรลุนิพพาน⁶⁰

⁶⁰ Yashpal, Dr., A Cultural Study of Early Pali Tipitakas Vol. 1. p.190

“คุณค่าแท้ในมายาคติ”

โดย... รตนปณฺโญ

จุดประสงค์

โลกในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน แต่วิถีชีวิตมีเส้นทางของตัวเองในระยะสั้นๆ ถึงกระนั้นชีวิตก็ต้องอิงอาศัยปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม และสังคมเป็นตัวขับเคลื่อนด้วย ในมิติของการมีชีวิต มีโลกทางความคิด และจิตใจ ที่ผลิตกิจกรรมออกมาอย่างต่อเนื่องและมีผลทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อมและโลก การดำรงชีวิตที่ดีและเหมาะสมตามสภาวะของโลก สังคมและสิ่งแวดล้อมควรมีกรอบ มีหลักในการสร้างคุณค่าในตัวเองให้เกิดขึ้น เพื่อประกอบชีวิตและเพื่อบ่งชี้ให้เห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ ต่อการดำรงชีวิต ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข นี่คือ หลักประกันในครองชีพของมนุษย์ในโลกนี้

ปัญหาการมองเห็นคุณค่าแท้

การเป็นอยู่ในโลกปัจจุบันนั้น มีภาพมายามากมายที่หลอกหลอนให้เราเกิดหลงผิดหรือเกิดภาพที่ไม่ชัดเจนว่า อะไรคือ ภาพจริง อะไรคือ ความจริง อะไรคือ คุณค่าที่แท้จริง เมื่อเราไม่มีเครื่องมือหรือเกณฑ์วัดว่าอะไรคือ ความเหมาะสมหรืออุดมคติของชีวิต เราอาจจะหลงภาพ คล้อยตามแรงยั่วยุจากสิ่งต่างๆ ที่เผชิญก็ได้ มนุษย์ยังเชื่อมั่นในตัวเองแบบยึดอัตตาเป็นที่หนึ่ง (Egocentric) และขาดการมองแบบมิติกว้าง (wholeness) ด้วยเหตุนี้ มนุษย์จึงมักมองเห็นสิ่งต่างๆ เช่น ค่านิยมของคนหมู่มาก ว่าเป็นของจริง มีค่าน่าแสวงหา ไม่ว่าจะเป็นการกิน การอยู่ และความเชื่อ ล้วนแต่ถูกมายานภาพหลอกหลอนให้ตกอยู่ภายใต้การตอบสนองความต้องการของตัวเองทั้งสิ้น คำถามคือ เราในฐานะมนุษย์ควรจะเป็นเช่นนั้นหรือเราควรปฏิเสธแบบไหนดี เพื่อ

สร้างคุณค่าที่แท้จริงภายในปัญญาก่อน ในอันจะนำมาวัดค่ากับสิ่งที่สัมพันธ์กับโลก วัตถุ เรายังเชื่อมั่นในศักยภาพแห่งปัญญาตัวเองแค่ไหน

ทฤษฎีคุณค่า

คุณค่าเกิดมาจากองค์ประกอบ ๒ อย่างคือ เกิดมากแก่สาระหรือคุณค่าในตัว ของสิ่งนั้นๆ ที่มีอยู่ภายใน (Intrinsic value) และคุณค่าภายนอกหรือคุณค่าที่จะ เกิดขึ้นก็ต่อเมื่อนำไปใช้หรือพิสูจน์แล้วเกิดผลลัพธ์ขึ้นมาจึงสามารถวัดได้ว่ามีค่ามีคุณ มีประโยชน์ (extrinsic value) อย่างไรก็ตาม ก็มีผู้คิดสร้างคุณค่าขึ้นมาอีกภายหลังว่า คุณค่าจะเกิดขึ้นได้จะต้องนำไปใช้ได้จริงเมื่อเสร็จสิ้น ซึ่งใกล้เคียงกับข้อสอง ที่ แตกต่างออกไปคือ วัตถุหรือสิ่งใดก็ตามมีค่าในตัวเอง เมื่อถูกนำไปใช้จึงจะเกิดผล แต่ผลนั้นอาจยังไม่ถึงที่สุด กลุ่มนี้จึงเสนอว่า วัตถุหรือสิ่งใดเมื่อใช้แล้วจนที่สุดหรือใช้ จนหมดคุณสมบัติในตัวเองนั้นแหละจึงจะเรียกว่าคุณค่าที่สุดเรียกว่า “ค่าปลายทาง” (final value) สันนิษฐานว่า การเพิ่มคุณค่าสินค้าอาจมาจากกลุ่มนี้ ที่พัฒนาไปสู่การ สร้างมูลค่าเพิ่มทางพานิช เช่นกลุ่มบริโภคนิยมที่มุ่งสร้างหรือผลิตเพื่อตอบสนอง ผู้บริโภคมาจากความต้องการของผู้เสพ Debra และ William Miller เสนอว่า คุณค่าในตัวมนุษย์มี ๒ อย่างคือ คุณค่าภายในและคุณค่าความเป็นมนุษย์เอง โดยมี เกณฑ์วัด ๓ ทางคือ (๑) คุณค่าที่มีอยู่ในเองจะต้องผ่านการสร้างสรรค์ออกมา (๒) คุณค่านั้นจะต้องสื่อสารออกมาอย่างเต็มที่ และ (๓)คุณค่าในมนุษย์ต้องผ่าน กระบวนการ ๓ ทางคือ จิตวิญญาณ ทางสังคม และแสดงอัตลักษณ์ตัวเอง โดยอยู่ บนพื้นฐานคุณธรรม ๕ อย่างคือ ความซื่อสัตย์ ความถูกต้อง ความมั่นคง ความรัก และการไม่เบียดเบียนกัน⁶¹ ส่วนคุณค่าทางหลักศีลธรรมหรือจริยธรรมขึ้นอยู่กับกฎ หรือหลักในด้านคุณธรรม คือ อาศัยหลักที่อาจเป็นกฎศีลธรรม เพื่อนำไปสู่การหล่อ

⁶¹ Debra and William Miller. “Spiritual Values are human Values”.
<http://spirituality.indiatimes.com/articleshow/43367831.cms> 15/4/07

หลอมให้เกิดคุณค่าในการเคารพคนอื่น เคารพกติกา จึงเกิดคุณสมบัติภายในใจขึ้น เรียกว่า “คุณ” (Kuna) ซึ่งเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างหลักธรรมและจิตใจ ในที่สุดกลายเป็นคุณสมบัติภายในตัวมนุษย์ คุณธรรมที่หลอมให้มนุษย์เป็นคนมีค่าคือ คีล ๕ ธรรม ๕ พรหมวิหาร ๔ หรือหลักอื่นๆ ตามศาสนานั้นๆ แต่นักจิตวิทยาชื่อ ชิกมันด์ ฟรอยด์ ยังสงสัยว่า จริงหรือศีลธรรมทำให้คนมีค่า มิใช่ทำให้คนอ่อนแอหรือ⁶²

ทฤษฎีมายาคติ

จุดกำเนิดของมายาคติแรกเริ่มเดิมทีเดียวอาจมาจาก “คุณสมบัติ” (Quality) ของมนุษย์เอง แต่ทัศนะของชาวคริสต์มองว่า ชีวิตถูกกำหนดมาจากพระเจ้า ในขณะที่เดียวกันก็เกิดซาตานมาด้วย เพื่อประเมินว่า มนุษย์มีศักยภาพพอที่จะรักษาความบริสุทธิ์เดิมๆ ได้หรือไม่ อนึ่ง หากมนุษย์ผ่านการทดสอบจุดนี้ได้ นั้นอาจรับรองว่า มนุษย์มีความเป็นอิสระจากมายาของซาตาน ที่คอยหลอกหลอน ล่อลวงให้ตกอยู่ภายใต้สิ่งมอมเมาอยู่เสมอ แต่แนวคิดเรื่องนี้มีมาก่อนใครนั่นคือ “มายา” (Illusion) ของศาสนาฮินดู ที่เชื่อว่า มายาคติ คือ สิ่งเลวร้ายในการหลอกหลอนให้มนุษย์หลงผิดคิดชั่ว เมื่อมนุษย์อุบัติในโลกที่เป็นเหมือนเมืองมายา มนุษย์ก็หลงตัวเองด้วย (ไม่สามารถเข้าถึงแก่นอัตตาที่แท้จริงได้) เพราะมนุษย์ไม่สามารถผ่านม่านมายา (ตัวอวิชชา) นั้นเอง พวกเขาจึงเหมือนอยู่ในความฝัน(จินตนาการ) ตลอดเวลา และตกอยู่ในวงเวียนความลุ่มหลงมายาของโลกอันแสนหวาน ไม่สามารถหาทางกลับไปสู่อาตมันที่แท้ (ชีวิต) และพรหมันสูงสุด (หลังตาย) ในที่สุดก็เวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร ส่วนแนวคิดเรื่องมายาในพระพุทธศาสนากล่าวอ้างถึงรากกำเนิดมาจากฮินดูแต่เนื้อหาต่างกันคือ ความไม่รู้ สาเหตุอื่นๆ มาจากตัว “ความอยาก” (Desire) และ “ความยึดถือ” (Attachment) ส่วนสาเหตุจุดอื่นๆ มาจากชีวิต (life)

⁶² Jacob Needleman. **Religion for a new generation**. (New York: Macmillan Publishing, 1973), p. 60.

ปรากฏการณ์ (phenomena) กาลเวลา (time) อธิบายว่า ชีวิตคือ มวลสารทางกายภาพที่อิงอาศัยโลกวัตถุ และปัจจัยที่อาศัยคือ เวทนา (feeling) สัญญา (perception) สังขาร (thinking) และวิญญาณ (consciousness) จึงสามารถสร้างกระบวนการความรู้ ความคิด ความเชื่อขึ้น ความรู้ ความคิดและความเชื่อ คือ ฐานที่จะสร้างสรรค์และสร้างมายาให้แก่ตัวเอง อันสืบเนื่องมาจากกฎระเบียบสังคม ประสบการณ์ส่วนตัว ในวิถีชีวิตแต่ละวันมนุษย์ถูกกระตุ้นด้วยเสน่ห์แห่งมายา เด็กอาจจะถูกหลอกล่อมให้เป็นอย่างที่ว่าตัวเองฝันหรือพ่อแม่ต้องการ พอเป็นหนุ่มสาวอาจถูกมายาแห่งความรักชักจูงให้เกิดจินตนาการสวยงาม ในขณะที่เดียวกันคนที่มีรูปร่างสวยหล่อ อาจหลงตัวเองว่า นี่คือ ของขวัญของชีวิต จึงหลงในรูปร่างหน้าตาของตัวเอง สังคม สิ่งแวดล้อมอาจดูสวยงาม เราอาจหลงใหล ตกตื้นขึ้นชมมัน แม้แต่รสชาติการารมณ์ต่างๆ นั่นคือ สิ่งยั่วยวนชวนหลงใหลโดยแท้ โดยเฉพาะในโลกยุคใหม่มีรูปแบบการสร้างมายาที่ซับซ้อนมาก เราอาจแยกไม่ได้ว่าอะไรคือ ของจริง ของเทียม คนจริง (ใจ) คนไม่จริง และที่สำคัญคือ เราไม่มีเครื่องมือประเมินว่า อะไรคือคุณค่าที่แท้จริงต่อวิถีชีวิตจริง ด้วยเหตุนี้เราจึงลุ่มหลงและเสียเงินทองไปไขว่คว้าแสวงหาสิ่งที่ตัวเองต้องการอย่างไม่มีสิ้นสุด สูญเสียทรัพย์สินเพราะโดนหลอกเกิดปรากฏการณ์อยากแข่งขันกัน เพราะหลงมายาชีวิตนี้เอง

กล่าวโดยสรุป มายาคือ ซาตานชักใจให้หลง ความหลงในความไม่รู้ หมายถึง ไม่รู้ในชีวิต ในความเป็นจริง (ของชีวิต) ไม่รู้ในกฎเหตุและปัจจัยที่เอื้อต่อกัน ไม่รู้ในกาลอดีต อนาคตของชีวิต

เครื่องมือในการวัดคุณค่าแท้

การใช้ชีวิตโดยไร้เป้าหมายหรือขาดหลักในการกำหนดว่าอะไรคือ คุณค่าทางจิตใจและปัญญา ย่อมจะหาจุดยืนทางจิตใจยาก นั่นก็จะนำมาซึ่งวิธีการแก้ปัญหาที่

ซ้ำซากเดิมๆ แม้คนที่จบการศึกษาสูงๆ มีความรู้ความสามารถก็ไม่อาจแก้ปมชีวิตได้ การเรียนรู้ในองคาพยพทางจิต ความคิด ที่ปัญญาจึงเป็นเครื่องมือที่จะกำหนด เส้นทางจิตกรรม (Mind's action: การกระทำทางความคิด ปัญญา) เวลาช่างใช้ เครื่องมือวัดหรือกะเกณฑ์มาตราส่วนหรือตีเส้น เขาพยายามวางเส้นทางที่จะดำเนิน ตามแบบนั้น แม้จะผ่านมาหลายวัน หลายครั้ง เส้นทางตรงนั้นหรือแบบนั้นยังคงเป็น มาตรฐานอยู่เช่นเดิม การดำเนินชีวิตก็เช่นกันควรมีหลักเอาไว้เป็นมาตรฐานสำหรับ เป็นแม่แบบแก่นุชนรุ่นหลัง แต่การสร้างแม่แบบจะต้องมีกลไกที่ครอบคลุมแก่ ตนเองและส่วนรวม ในโลกยุคใหม่เหมือนไร้แบบแปลนในการดำเนินชีวิต ต่างคนต่าง มีกรอบในโลกส่วนตัว บางคนมีกรอบครอบงำคนอื่นด้วย เช่น ดารา นักร้อง นักการเมือง นักธุรกิจ นักศิลปะ หรือธุรกรรมทางสื่อต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อคนดูก็อาจมี รูปแบบที่ฝังใจกลายเป็นค่านิยมใหม่ๆ แก่ผู้บริโภคได้ หรือแม้แต่พระเครื่องที่นิยมกันอยู่ ตอนนี้อยู่ “จิตตุคามรามเทพ” ล้วนแต่แผ่ซ่านไปทั่วทุกแห่ง ทุกซอกของคนที่อ่อนแอ ทางด้านการขาดเครื่องมือวัดว่า อะไรคือ คุณค่าที่แท้จริงของสิ่งๆ นั้น ดังนั้น จึงขอ เสนอเครื่องมือเพื่อวัดคุณค่าแท้ ในการดำเนินชีวิตยุคนี้ เพื่อมิให้เสียคุณค่าในตัว มนุษย์ ดังนี้

๑. **การสร้างภูมิคุ้มกันภายใน** (Internalization) หมายถึง การสร้างปัญญา จากภายในออกมาสู่กระบวนการควบคุมกิจกรรมภายนอก คือ รู้ภายในตัวเอง และรู้ ภายในของสิ่งนั้นๆ ก่อนที่จะตัดสินใจเลือกหรือนำมาบริโภค เป็นการมองให้ถึงคุณค่า แท้จริงๆ ของสิ่งนั้น เช่น อาหาร ควรกิน ควรทานอะไรที่มีค่าต่อร่างกายจริงๆ มอง ถึงมวลสารคุณค่าในตัวมัน มิใช่เอาตัวเองไปกำหนดว่า ชอบหรือไม่ชอบ ในการเสพ บริโภคของคนส่วนมากมักคำนึงถึงรสนิยมนับเป็นสิ่งแรก มองตรา ยี่ห้อ ภาพลักษณ์ที่ดี มีมาตรฐานสากล หรือบางครั้งอาจถูกชักจูงมาจากภาพโฆษณาทางสื่อบ่อยๆ เมื่อถูก

ความอยาก ความหลง มายาพาไป ประกอบกับฐานะดี ความพอดี พอเพียงก็ขาด ความสมดุลไป ด้วยเหตุนี้ ในหลวงจึงเสนอ “ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง” ขึ้นมา แก่นในทฤษฎีนี้ประกอบด้วย ๓ ห่วง คือ พอประมาณ มีภูมิคุ้มกันและรอบคอบ ๒ เงื่อนไข มีความรู้ และมีคุณธรรม ทั้งหมดนี้เอื้ออำนวยแก่ตัวเองก่อน เป็นภูมิคุ้มกันตัวเองภายในนั่นเอง ส่วนในหลักพระพุทธศาสนามีเครื่องมือดังนี้ ชีวิตต้องอาศัยปัญญาที่เกิดขึ้นมาจากภายในก่อน กระบวนอาจแตกต่างกัน แต่วิธีการแสดงท่าทีต่อชีวิตคือ มองชีวิตให้ออกกว่า ต้องการอะไร จะดำเนินอย่างไร มีจุดจบอย่างไร และมีค่าอะไรที่ควรเคารพ ฝึกมองคุณค่าของชีวิตในฐานะ “มนุษย์” (Human being) แม้แต่ลมหายใจเข้า-ออก อาจเป็นช่องทางสร้างคุณค่าในตัวเองได้

หากจะแยกส่วนชีวิตคงได้ ๒ ส่วนคือ ภาคจิตและภาคกาย ภาคจิต มีขั้นตอนในการฝึกฝนให้เกิดคุณค่าภายในนั่นคือ การฝึกจิตคือ “ฝึกจากสิ่งภายนอก” เช่น การให้สิ่งของแก่คนอื่น การช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่น การเลี้ยงดูสัตว์ ฯลฯ วิธีเหล่านี้สามารถขัดเกลาจิตใจให้เกิดความสุขหรืออ่อนโยนได้ และ “การฝึกจิตภายใน” คือ การฝึกด้านสมถะ (Meditation: การคุมจิต) และด้านวิปัสสนา (Insight: การครองจิต) เพื่อให้เข้าใจในกฎแห่งสังขารในตัวเองและสรรพสิ่ง นี่คือการสร้างกระบวนการแห่งการรู้ภายในก่อน เพื่อนำเอาความรู้และปัญญาออกมากำหนดกิจกรรมภายนอก ฉะนั้น คนที่ฝึกดีแล้วย่อมได้รับการยกย่องว่า นำเคารพกราบไหว้ และคนอื่นจะมองเห็นคุณค่าในตัวเขาด้วย นั่นแสดงว่า เราได้สร้างคุณค่าภายในตัวเองได้ ส่วนภาคกาย มีขั้นตอนที่จะสร้างภูมิคุ้มกันตัวเองในเบื้องต้นดังนี้ รับประทานอาหารที่มีค่าต่อร่างกาย มิใช่กินตามใจ ตามปาก ควรมองเห็นคุณค่าของสารอาหารที่แท้จริง ปัจจุบันอาหารมีหลากหลายที่ถูกฉาบพาดด้วยสีส่น นั่นคือ มายา ที่ล่อตาล่อปาก หากไม่ระวังโรคภัยทางปากจะตามมา ทางพระพุทธศาสนาสอนแม้แต่การให้พิจารณาก่อนเสวยบริโภคปัจจัยสี่ ยังรวมไปถึงเผื่อระวังขณะบริโภคมิให้อกุศลครอบงำจิตใจด้วย ทั้ง

สองวิธีเหล่านี้ จะเป็นบรรทัดฐานในการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเข้าถึง เข้าใจคุณค่าที่แท้จริงของชีวิตเชิงลึก นายแพทย์ประเวศ วะสี กล่าวว่า การเรียนรู้ภายนอกมาสู่ภายในเป็นการเชื่อมโยงให้เกิดการตระหนักในด้าน ความจริง ความงาม ความดี ความสุขและเสรีภาพ⁶³

ดังนั้น เครื่องมืออันแรกนี้ เน้นที่การเข้าใจตัวเองและเข้าถึงธรรมชาติ ซึ่งอันจะนำมาสู่ประเมินในการใช้ชีวิตอย่างรู้ค่าและมีคุณภาพของชีวิตอย่างแท้จริง

๒. **หลักกาลามสูตร ๑๐ ข้อ** (Ten principles of belief) ⁶⁴ หมายถึง หลักการพิจารณาสิ่งที่ได้รับรู้ ได้เห็นมา เพื่อให้เกิดความถูกต้องหรือเกิดการเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่า คุณค่าหรือความจริงจากสิ่งที่ประสบอยู่เป็นประจำในวิถีชีวิตว่า อะไรคือ คุณค่าแท้และคุณค่าเทียม ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดการเป็นมาตรฐานหรือเครื่องวัดได้ว่าคนอื่นและตัวเองควรตระหนักในหลักใดก่อน เช่น เหตุการณ์ในปัจจุบันเราถูกคนอื่นล่อลวงหลายวิธี ลัทธิความเชื่อ ทฤษฎีต่างๆ มากมาย ซึ่งล้วนสร้างภาพให้เกิดความน่าเชื่อถือ น่าไว้วางใจ น่าศรัทธา ดูเหมือนมีเหตุผลมีผลด้วยกันทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้คนที่อ่อนไหวหรือไม่มั่นคง อาจถูกชักจูงได้ง่าย นั่นเป็นจุดอ่อน (weak point) ที่จะสูญเสียเครื่องมือในการประเมินสิ่งที่ตัวเองเผชิญอยู่อย่างท้าทาย ในหลักพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนให้สาวกหรือประชาชนเชื่อตามที่ตรัสนั้น แต่ให้เชื่อตามที่ตัวเองลงมือทดสอบแล้วเท่านั้น แนวคิดเช่นนี้ เป็นแบบวิทยาศาสตร์ (scientific approach) ดังนั้น หลักความเชื่อในกาลามสูตร ๑๐ ข้อ คือ เครื่องมือในการวัด การประเมินหาคุณค่าในวิถีชีวิต แม้ในปัจจุบัน ผู้คนอาจถูกล่อลวงด้วย

⁶³ ประเวศ วะสี. ธรรมของสรรพสิ่งการเข้าถึงความจริงทั้งหมด. (กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๑-๑๔.

⁶⁴ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๒๗๔-๒๗๕.

หลักการ เหตุผล ข้อมูล และภาพมายามากมาย ก็เพราะไม่มีหลักยึดในการ วิเคราะห์ สิ่งเหล่านั้น กาลามสูตรมีดังนี้

อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการฟังตามกันมา หมายถึง การได้ยินได้ฟังมานั้น ไม่อาจจะเชื่อได้ทั้งหมด ควรวิเคราะห์ไตร่ตรองก่อนที่จะเชื่อว่า เรื่องที่ได้ยินนั้นเป็นจริง ยิ่งสมัยนี้ การที่จะเชื่อใครนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องชั่งใจอย่างยิ่ง เพราะการได้ยินมิใช่เครื่องตัดสินได้ว่า ถูกต้อง นี่ถือเป็นวิธีหนึ่งที่กำหนดได้ว่า ตัวเองฉลาด มิใช่พรึบ รอบคอบแค่ไหน และนั่นเป็นเครื่องชี้ว่า เรามีคุณภาพพอที่จะรู้จักคิด รู้จักฟัง รู้จักตัดสินใจด้วยตัวเองมิใช่คนอื่นหลอกเป่าหูง่ายๆ ดูเหมือนคนยุคนี้ กำลังตกอยู่ในคำว่า “เขาเล่า เขาว่า” เป็นส่วนมาก

อย่าปลงใจเชื่อ เพราะการถือสืบๆ กันมา หมายถึง การยึดถือสืบๆ กันมา บางเรื่องก็น่ารักษาไว้ บางเรื่องควรปล่อย เพราะว่าการปฏิบัติมาบางเรื่องเกี่ยวข้องกับเวลา คืออดีตเป็นอย่างหนึ่ง ปัจจุบันอาจเปลี่ยนไป เมื่อพิสูจน์ได้แล้วด้วยวิธีการที่ดีกว่า ควรยึดหลักใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด ในสังคมปัจจุบันมีการสืบทอดประเพณีที่ดี แต่บางอย่างก็ไม่ได้ ไม่เหมาะกับยุคใหม่แล้ว

อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยเล่าลือกันมา หมายถึง การพูดต่อๆ กันมายาวนานปราศจากการพิสูจน์หรือทดลองเอง ย่อมทำให้ถูกชักจูงได้ง่าย กลายเป็นคนหูเบาเหมือนกระต่ายตื่นตูม ยังไม่ได้สืบสาวราวเรื่องก็เชื่อหรือตื่นตระหนกตามคำเล่าลือนั้น ในยุคปัจจุบัน คำเล่าลือ นินทา ข่าวลือ ข่าวลวง ล้วนแต่สร้างความสับสนจากปากต่อปากทั้งนั้น จนหาความจริงแท้ไม่ได้ว่า ใครกล่าว ใครจริง ใครลวงกันแน่

อย่าปลงใจเชื่อ เพราะอ้างตำราหรือคัมภีร์ หมายถึง การอาศัยตำราหรือความเชื่อต่างๆ กัน มิอาจจะยืนยันได้ เพราะนั่นคือ คำบอก คำกล่าวอย่างหนึ่งที่เขียนบันทึกไว้ ซึ่งจะต้องอาศัยการพิสูจน์หลายๆ ตำรา หรือหลายๆ แหล่งอ้างอิง ในปัจจุบันมีตำรามากมาย มีทฤษฎีต่างๆ ไป ที่กระจายอยู่ในสังคม ซึ่งต่างก็อวดอ้าง

สรรพคุณ อ้างว่าถูกต้อง เป็นจริง แต่สิ่งที่เป็นจริง ถูกต้อง ต้องเกิดมาจากการได้พิสูจน์แล้วเท่านั้น

อย่าปลงใจเชื่อ เพราะตรรกะ หมายถึง การอ้างเหตุผลเชิงวิชาการ ข้อมูลข้อโต้แย้ง ข้อหักล้างมากมาย เพื่อยกเอาทฤษฎีของตนขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องประกันว่าถูกต้อง น่าเชื่อถือ หลักตรรกะบางครั้งเหมือนตีกรอบเข้าข้างตัวเอง การใช้ตรรกะเพื่อเป็นเครื่องมือโน้มน้าวให้คนอื่นเชื่อ แต่มีใช้เพื่อให้เกิดเป็นมาตรฐานว่า นี่คือเครื่องประกันที่จะวัดว่า คุณค่าแท้หรือสิ่งจริงแท้

อย่าปลงใจเชื่อ เพราะการอนุมาน หมายถึง การคิดเอาเอง ว่าเอาเอง ประเมินเอาเอง คาดเดาเอาเองโดยไม่ได้ไปเห็นหรือพิสูจน์เอง นี่ไม่ใช่เครื่องประกันว่าจะถูกต้องได้ ยิ่งในด้านวิชาการ การที่จะอาศัยการกล่าวลอยๆ นั้น คงหาความน่าเชื่อถือยากยิ่ง หรือปัจจุบัน การที่บางคนอวดอ้างตัวเลข จำนวน ปริมาณ เพื่อยืนยันบางอย่าง ต้องมีหน่วยงานหรือที่มาที่ชัดเจน

อย่าปลงใจเชื่อ เพราะตรองด้วยเหตุผล หมายถึง เมื่อได้ยิน ได้ฟัง ได้รู้มาแล้วใช้หลักเหตุผลของตนเองประกอบ จนตัดสินใจว่าน่าเชื่อ น่ายอมรับ อันนี้ ไม่ใช่หลักการที่ควรเชื่อ เพราะบางเรื่อง เหตุผลหรือหลักการของตนอาจบกพร่องหรือผิดพลาดได้ ด้วยเหตุนี้ การทำงานเป็นทีมคือ เครื่องประกันในความสุขุมรอบคอบ แต่ถึงกระนั้นแต่ละกลุ่ม แต่ละคนก็ไม่อาจจะยืนยันหลักการแห่งเหตุผลได้ทั้งหมดเหมือนหลักประชาธิปไตย มติคนส่วนมากมิได้หมายความว่า ถูกต้องเสมอไป หรือทุกคนเห็นด้วยอย่างสิ้นเชิง

อย่าปลงใจเชื่อ เพราะตามทฤษฎี หมายถึง อย่าเพิ่งเชื่อเพราะมีหลักทฤษฎีรองรับ เพราะนั่นมิใช่หลักประกันว่า ใช่ กับกลุ่มหรือคณะอื่นๆ ทุกวันนี้ มีทฤษฎีมากมายหลายสำนัก บ้างสอดคล้อง บ้างขัดแย้งกัน แม้แต่ในสาขาวิชาการเดียวกัน ยังมีทฤษฎีต่างกัน แย้งกันอยู่มาก จึงไม่สามารถปลงได้ว่า ทฤษฎีใดถูกต้อง

อย่าปลงใจเชื่อ เพราะความเป็นไปได้ หมายถึง ความเชื่อที่บอกว่า เป็นไปได้ ก็ยังไม่อาจยืนยันได้เต็มร้อย เนื่องจากว่า มันขัดกันเอง ความเป็นไปได้ทั้งๆ ที่ยังไม่ได้เป็น การเดา การคาดการณ์จึงถือว่า ไม่ใช่หลักการที่ควรเข้าไปยึด แม้ว่าเวลาชีวิต บางคนอาจพยากรณ์ว่า พรุ่งนี้ สัปดาห์หน้า เดือนหน้า ปีหน้า อาจเสียชีวิต คำพยากรณ์เหล่านั้นก็ไม่ได้เป็นไปตามนั้นได้ แม้ว่าเราจะล่วงรู้พอเลาๆ ว่า แน่นอนชีวิตต้องเป็นเช่นนั้น แต่เวลาจริงๆ ไม่มีใครล่วงรู้ได้เลย หลักนี้อาจเตือนเราให้รู้ว่า ไม่มีหลักที่แน่นอนในโลกนี้ ซึ่งนั่นคือ เครื่องมือที่จะหาค่าในเวลาได้ว่า แก่นสารชีวิต คืออะไร

อย่าปลงใจเชื่อ เพราะเป็นครูของตน หมายถึง คำสอน คำสั่งของครู อาจารย์ มีใช้หลักที่สามารถยึดถือได้ทั้งหมด อย่างน้อยลูกศิษย์หรือสาวกอาจจะเข้าข้างฝ่ายตัวเองในฐานะได้สร้างความสัมพันธ์กันมาแล้ว ซึ่งอาจก่อให้เกิดความอคติหรือลำเอียงได้ หรืออาจารย์บางคนอาจมีทิวทัศน์ความเชื่อ ความคิดที่ผิดๆ ได้ เช่น พระเวทที่ตสอนพระเจ้าอชาตศัตรู หรืออาจารย์เก่าพระองค์ลิมาล นั้นเพราะความคิดของอาจารย์มิได้ถูกเสมอไป การที่จะเชื่อว่า ครูหรืออาจารย์ของตนทำถูก ต้องอาศัยหลักอย่างอื่นประเมินด้วย ยิ่งปัจจุบันมีครูอาจารย์หวังประโยชน์จากศิษย์หลายๆ วิธี หนึ่งครูสมัยนี้ วิทยุญาณความเป็นครู มีน้อยลง จะหาใครที่น่าเชื่อถือได้

ดังนั้น พอกกล่าวได้ว่า การจะอาศัยหลักในการประเมินหรือใช้เกณฑ์วัด เพื่อหาคุณค่าแท้ จากผู้คน ทฤษฎี สิ่งของ ควรมองให้รอบด้านอย่างสุขุมรอบคอบ หลักการทั้งหมดนี้ จะเกิดคุณค่าต่อตัวเองอย่างแท้คือ ต้องผ่านกระบวนการปฏิบัติ หรือทดสอบให้เห็นจริง เมื่อประจักษ์ชัดเจนแล้ว จึงควรปลงใจเชื่อในหลักการหรือบุคคลนั้นๆ ยิ่งสมัยนี้ ควรอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยหลักดังกล่าวนี้ตัดสิน จึงจะพบแก่นหรือคุณภาพอย่างแท้จริง

๓. **ศึกษาคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม** (Real and artificial values) หมายถึง การคำนึงถึงประโยชน์ที่แท้จริงจากการเสพบริโกศวัตถุ และคุณค่าเทียม เพื่อตอบสนองตัวเองอย่างพอเหมาะและเพื่อให้เกิดความสมดุลในการดำรงชีวิต ยิ่งกว่านั้น การประเมินคุณค่าในการใช้ชีวิต เพื่อให้เห็นคุณสมบัติที่แท้จริง ในทางพระพุทธศาสนามีหลักในการมอง การคิดอย่างแยบยลเรียกว่า “โยนิโสมนสิการ” (Analytical thinking) เป็นอุบายอย่างหนึ่งในการสืบสาวหาเหตุปัจจัยมี ๑๐ วิธี หนึ่งในนั้นคือ การคิดหาคุณค่าแท้ หมายถึงการหาประโยชน์จำเป็น คุณค่าเทียม หมายถึง การแยกแยะประโยชน์รองหรือเหตุผลอวดอ้าง ในโลกปัจจุบัน ชีวิตอยู่ในหมอกควัน แห่งภพมายาที่ทำทลายกันเอง สร้างเหตุผล สร้างภพมายาเพื่อให้คนอื่นเชื่อและ ยอมรับตัวเอง จนเกิดภาพการแข่งขันกัน ซึ่งนำไปสู่การไร้คุณธรรม ต่างคนต่างแย่งชิงเวทีของสังคม กอบโกยเอาประโยชน์จากสังคม คนอ่อนแอ หลอกลวง คดโกง ประเทศชาติ ประชาชน เพื่อนฝูง เหมือนสร้างกับดักให้เหยื่อหลงติด สร้างความเดือดร้อนแก่สังคมอย่างต่อเนื่อง ตามสื่อรายวันทุกวัน ในขณะที่คนทุกๆ ไป ไม่มีเครื่องมือหรือหลักการประสพการณ์พอที่จะรู้จักระวัง โดยเฉพาะเด็ก วัยรุ่น ที่เพิ่งอ่อนต่อโลก ต่อสังคม ที่อาจกลายเป็นเหยื่อได้ง่ายๆ

รูปแบบในการสร้างมายาหลอกล่อนนั้น มีหลายรูปแบบเช่น ทางตา คือ จากรูปภาพ ข้อความ รูปทรงสวยงาม หรุ โก้ เท่ ทำให้ชวนคิดว่า เมื่อได้ครอง ได้ใช้ย่อมมีความภูมิใจ ทางหู คือ เครื่องเสียงราคาแพง เสียงเพราะ เสียงดี หรือสินค้าต่างๆ เสนอโปรโมชันออกมาอย่างมากมาย ทางจมูก คือ เครื่องหอม เครื่องย้อม เครื่องทา รสนิยมเรื่องกลิ่นมีหลากหลายที่เป็นกับดักให้ผู้คนหลงใหล ทางลิ้น คือ ห้าง ร้าน ภัตตาคาร อาหารสูตรต่างๆ โฆษณาชวนให้น่ากิน เสนอสนองให้ไม่รู้จักอิ่ม ไม่รู้จักพอ จนกลายเป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิต ทางกาย คือ การสร้างที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า รถยนต์ สัมผัสที่อ่อนนุ่ม รสชาติจากการบิบ การนวด ในที่บรรยากาสสบายอารมณ์

นั่นคือ กับดักให้คนหลงติดในภาพมายาเหล่านั้น และทางความคิด คือ มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ลัทธิ ความเชื่อ โน้มน้าวให้เกิดความคิดแตกแยกก็มีมากมาย การแบ่งแยกดินแดน การประท้วง การรณรงค์บางอย่าง การแทรกซึมแนวคิดทางสื่อ ภาพยนตร์ บทเพลง หนังสือ ล้วนนำไปสู่การล่อลวงได้ทั้งสิ้น ดูเหมือนชีวิตในสังคมกำลังถูกจูงด้วยกระบวนการที่หลากหลายรูปแบบมากมาย จนบางที่เราเองไม่อาจจะตัดสินใจได้ว่า อันไหน กลุ่มใด วิธีใด มีคุณ มีค่าต่อการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง เกิดความสับสน เกิดความวุ่นวายในสังคมไม่จบสิ้น เพราะอะไรหรือจึงเป็นเช่นนั้น เราจะหาวิธีกำจัดภาพมายาๆ ลางๆ เหล่านี้จากใจได้อย่างไร มีสองอย่างที่ควรกำหนดสร้างฐานในการอยู่ในโลกคือ เริ่มจากตัวเองก่อนว่า ชีวิตสำคัญอย่างไรกับสิ่งเหล่านั้น และสองสิ่งเหล่านั้นสำคัญต่อชีวิตอย่างไร จากนั้นควรกำหนดความต้องการหรือความจำเป็นอย่างยิ่งต่อสิ่งต่างๆ ว่ามีคุณ มีประโยชน์อย่างไรกับตัวเอง และเลือกเอาสิ่งที่เป็นคุณค่าแท้ประโยชน์ในการบริโภคใช้สอย แยกแยะให้ออกว่า คุณค่าแท้ของสิ่งนั้นคืออะไร คุณค่ารองคืออะไร เพื่อมิให้ใช้บริโภคสิ่งต่างๆ อย่างฟุ่มเฟือย เกินความจำเป็นต่อชีวิต

เมื่อกำหนดได้ในใจก่อนซื้อ ก่อนใช้ นั่นคือ การรู้จักประเมินหรือการเปรียบเทียบคุณค่าที่จำเป็นและคุณค่าแอบแฝงเป็น ในที่สุดก็จะกลายเป็นมาตรฐานในการวัดหรือเป็นเครื่องมือในการยึดเป็นแม่แบบต่อไปในการใช้ชีวิตให้เกิดประโยชน์ และเข้าใจคุณค่าของตัวเองและสิ่งต่างๆ ที่บริโภคใช้สอยว่า อันไหนเทียม อันไหนแท้ จะได้ไม่ตกอยู่ภายใต้การหลอกล่ออีกต่อไป

๔. **หลักเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์** (Scientific reason) หมายถึง การใช้หลักที่สามารถตรวจสอบเห็นได้ในรูปแบบวิทยาศาสตร์ สามารถพิสูจน์ได้ตลอดเวลา เป็นจริงได้กับทุกๆ คน เป็นหลักสากลที่ผู้คนยอมรับได้ด้วยเหตุผล เช่น จักรวาล แรงโน้มถ่วง ดวงอาทิตย์ โลก ดวงจันทร์ ชีวิต จิตใจ ความเป็น ความตาย ความทุกข์ ความสุข กฎและกลไกของธรรมชาติที่สัมผัสได้โดยตรง ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้มนุษย์อาศัย

ความเชื่อ ความคิด ความรู้สึก จินตนาการเอาเอง ปราศจากเหตุผล ทุกเรื่อง ทุกกรณีควรอยู่ฐานการวิเคราะห์ได้ด้วยแนวทางวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองแนวโน้มหลักสากลในอนาคตข้างหน้า หากอาศัยความเชื่อ ความศรัทธาเกินไป อาจแคบหรือมีข้อจำกัดในการอธิบายเชิงเหตุผล ทุกอย่างที่เราสัมผัสได้ มองเห็นได้ล้วนอยู่ในกฎของกลไกธรรมชาติทั้งสิ้น สามารถอธิบายได้ด้วยหลักฟิสิกส์และหลักวิทยาศาสตร์ แต่มนุษย์มีรากแก้วความเชื่อ ศรัทธามาตั้งแต่เดิมผนวกกับจินตนาการที่ฝังอยู่ใต้จิตสำนึกทุกยุคสมัย กลายเป็นข้อมูลหลักในการสร้างเงื่อนไขหรือหลักเหตุผลเฉพาะขึ้นมาตอบโต้กัน เมื่อต่างคนต่างเชื่อ ต่างมีประสบการณ์ก็ถกกัน ในที่สุดก็ถืออึดตา ถือทิวฐิเป็นบรรทัดฐานส่วนตัวไป ไม่ยอมรับความเห็น ความเชื่อ หรือหลักการอื่นๆ ที่เหนือกว่า จึงยากที่คนอื่นจะเข้าไปล่วงรู้หรือพิสูจน์ได้ชัดเจน ในโลกความจริงทางกายภาพและโลกจินตนาการแตกต่างกัน ในโลกความจริงเชิงกายภาพมีหลักฐานยืนยันเช่น ชีวิต มีกระบวนการก่อเกิดมาทางกายภาพ อย่างเป็นระบบที่ซับซ้อนแต่สามารถอธิบายได้ แม้แต่กิจกรรมของจิต ก็สามารถอธิบายได้ด้วยหลักจิตวิทยา ส่วนโลกแห่งจินตนาการ มีความซับซ้อนยากที่จะอธิบายได้เชิงวิทยาศาสตร์ นอกจากสร้างกิจกรรมออกมาผ่านกายภาพ เช่น สร้างผลงานทางศิลปกรรม จิตรกรรม

แล้วหลักวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือในการประเมินค่าหรือเป็นเครื่องวัดในการดำรงชีวิตให้เกิดคุณภาพอย่างไร ในโลกมีทั้งภาพมายาและภาพจริง ชีวิตก็มีภาพมายาและภาพจริงซ้อนกันอยู่ ในขณะที่เดียวกันในใจของมนุษย์ที่ถูกหุ้มไปด้วยควันทมอภิมายาความคิด ความเชื่อมากมาย ก็มีประกายแสงแห่งปัญญาญาณอุบัติขึ้นได้ แสงเหล่านี้จะไปไขความมืดมัวแห่งจินตนาการที่หลุดกรอบความจริงของโลก ให้สว่างจ้ามองเห็นภาพจริง พิสูจน์ได้ อธิบายได้ มิใช่ภาพมายาอีกต่อไป วิทยาศาสตร์จึงสามารถเป็นเครื่องมือวัดค่าของคน ว่าจริงใจ ทำจริง โกหก หลอกลวงหรือไม่ เช่น

เครื่องจับผิดโกหก เครื่องตรวจสอบลายมือ ภาพบันทึก พฤติกรรม การสังเกต
หลักฐานทางชีววิทยา เช่น ดีเอ็นเอ กลุ่มเลือด ฟัน กระดูก เป็นต้น

สรุป

อย่างไรก็ตาม แม้เราจะหาหลักเกณฑ์ของคุณค่าแท้ มาเป็นบรรทัดฐานในการครองชีพหรือตัดสินบางเรื่องก็ตาม แต่ในสังคมยังมีหลักที่ซับซ้อนมากมาย ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินหรือพฤติกรรมของมนุษย์อย่างยิ่ง เช่น สงคราม การต่อต้าน การประท้วง การโน้มน้าว จิตวิทยาสงคราม การโฆษณา โลกมายา (ดารา) โลกอินเทอร์เน็ต ความรัก คดีต่างๆ ข้อมูลลวง ข้อมูลปริศนา ภาพลวง ฯลฯ ดังนั้น ประสาททางตา ทางหู ทางจมูก ทางรสลิ้น ทางสัมผัส และทางความคิด ไม่อาจจะยืนยันจากประสาทเหล่านี้ได้โดยตรง เพราะความบกพร่องของระบบประสาทอาจผิดเพี้ยนได้ บางทีมายาคติหรือสิ่งปนปลอมอาจจะสะท้อนความจริงอีกด้านได้ชัดเจนยิ่งขึ้นก็ได้ เช่น สมมติบัญญัติ คือ ร่างกาย แต่ปรมาตม์กลับแอบอิงอาศัยในรูปร่างนี้เช่นกัน หรือมายาเหล่านั้นอาจจะผ่านกระบวนการสื่อสาร (ภาษา) ก็เป็นไปได้ หรืออีกอย่างคุณสมบัติภายในของเราเองอาจไม่ดีพอที่จะจำแนกแยกแยะอะไรบนโลกนี้ออกได้ชัดเจนก็เป็นได้ เพราะตัวอวิชชา (มายา) นั้นเอง

ดังนั้น คุณค่าแท้ที่ปรากฏในมายาคติ อาจเป็นเนื้อเดียวกันกับสภาพที่เราเป็นอยู่ในปัจจุบันก็ได้ เพราะที่สุดแล้วทั้งโลกและทุกสรรพสิ่งที่อิงโลกอยู่ ก็ไม่ได้มีอะไรมันคงถาวรใดๆ ส่วนที่มนุษย์ยึดถือ ทั้งที่เป็นอุดมคติและค่านิยมสุดท้ายก็ไม่มีอะไรวัดว่า สิ่งใด หรือคนใดมีค่ามีคุณสูงสุด เพราะสุดท้ายทุกสรรพสิ่งล้วนว่างเปล่าในตัวเองทั้งสิ้น

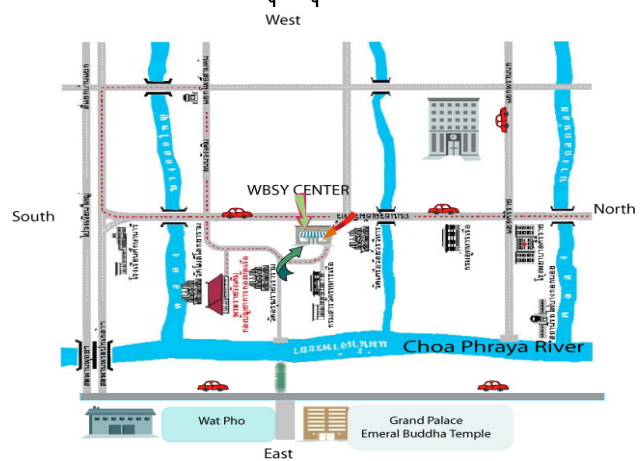
ยุวพุทธสงฆ์ประเทศไทย World Buddhist Sangha Youth Thailand

ยุวพุทธสงฆ์ประเทศไทย มีวัตถุประสงค์หลัก ดังต่อไปนี้

1. เพื่อสร้างเครือข่ายและเวทีให้แก่ยุวพุทธสงฆ์ไทย
2. เพื่อสนับสนุนการศึกษาและสวัสดิภาพแก่ยุวพุทธสงฆ์ไทย
3. เพื่อสร้างเอกภาพ ภารดรภาพแก่ยุวพุทธสงฆ์ทุกสำนักนิกาย
4. เพื่อปกป้องดูแลยุวพุทธสงฆ์ที่เผชิญปัญหาทุกรูปแบบ
5. เพื่อสร้างความเป็นผู้นำแก่ยุวพุทธสงฆ์ไทย
6. เพื่อสร้างความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกันแก่ยุวพุทธสงฆ์ไทย

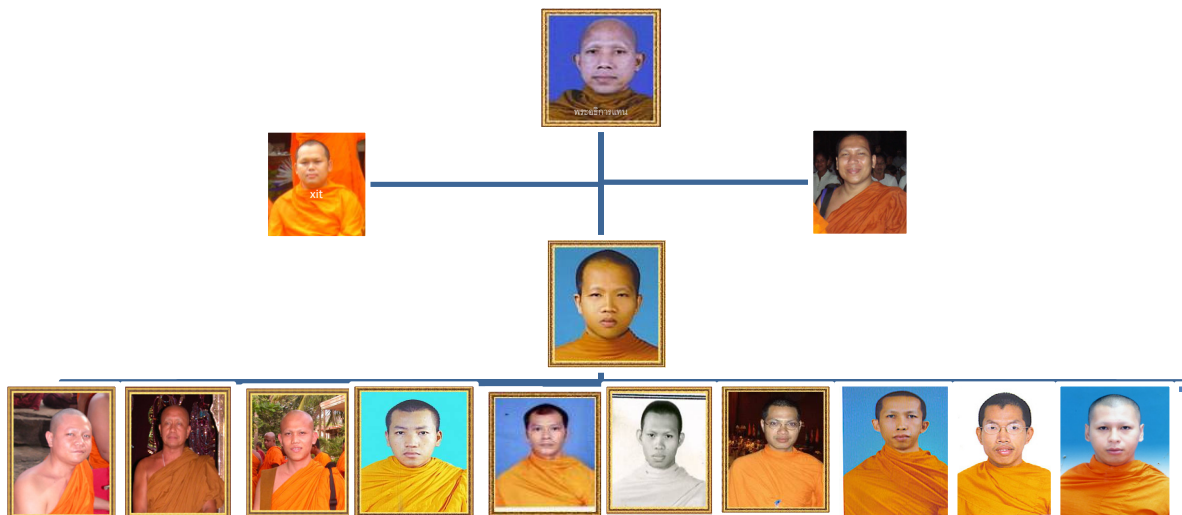
ศูนย์ยุวพุทธสงฆ์ประเทศไทย

แผนที่ศูนย์

คณะดำเนินงานยุวพุทธสงฆ์โลกประเทศไทย

z

ยุวพุทธสงฆ์ประเทศไทย

ประธานที่ปรึกษา

ประธานดำเนินงาน

ฝ่ายบริหาร

ฝ่ายเลขานุการ

ฝ่ายเผยแผ่และการศึกษา

ฝ่ายสวัสดิการ

ฝ่ายนโยบาย วางแผน

ฝ่ายทะเบียน

ฝ่ายวิชาการ

ฝ่ายระดมทุน

ฝ่ายประสานงานใน

ฝ่ายสื่อสิ่งพิมพ์

ฝ่ายวิปัสสนาธุระ

ฝ่ายปฏิคม

ฝ่ายเผยแพร่วิดีโอ

ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์

ฝ่ายเทคโนโลยี

ฝ่ายอุบาสกอุบาสิกา

WBSY Regional Centers

WBSYRC	ที่อยู่
	Thailand WBSY Center Wangdoem Rd. Wat Arun Bangkokyai Bangkok 10600 Tel. 087-4944162, 028911351 Website: www.wbsy.org Email :wbsy04@yahoo.com
	Srilanka. 10/ H,Mathgamuwa Temple, Malwatu Viharaya,Kandy-Sri Lanka 94-81-2225654. Coordinator- Ven Lakshapana Chandawimala Thero
	Myanmar Mahasi Sasanayeiktha,No 16,Mahashi Sasanayeiktha Road, Bahan,11201,Yangon,Myanmar.Tel:95-1-541971 Email:-vcdma@yahoo.comcoordinator- Ven : U. Candima
	Laos 952 Wat Kharuhabodee Bangyikhan, Bangplat Bankok10700 Tel. 66-6-6125144 kamsao61@hotmail.com Coordinator: Ven. Khamsao Civilize Pabhassaro
	Malaysia Seck kia eenh,Malakka Buddhist Association,No 57Jalan Gajah,Berang,75200,Melaka, Malaysia,Tel – 60-6-2823378 Fax 60-6-813136 Email- ratanasiri2002@yahoo.com Coordinator-Ven .Alubomulle Ratanasiri Thero

	<p>India Srilankaramaya, Waisali, Bihar,India. Coordinator- P.Candarata</p>
	<p>Switzerland Geneva Buddhist Center,8,Av De l a, Croisette,1205,Geneva, Switzerland Tel -41-3215921Email-,buddha.vihar@geneva- link.com.chCoordinator-Ven Dr.T.Dammika</p>
	<p>Cambodia Wat Mahamontrey No.22Olympic Commune, Chamkarmon District, Phnom Penh, CambodiaTel: +855-92-96 89 98, 11-20 08 17 E-mail: wbsy_cambodia@yahoo.com Website: www.wbsy.org</p>
	<p>Bhutan Druk Ngawang Thubten Chocing Boddhagaya,824231 Gaya- deist:Bihar, Tel- 91- 631-2200653Email:- dorjikadgyupa@yahoo.com Coordinator:- Ven Dorji Wandel</p>
	<p>Nepal ASOKA CARUMATE VIHAR,Katmandu 7 G.P.O.Box 21624 NEPAL.00977-1- 4469897 Coordinator- Ven Bhikku Tapassi Damma</p>
	<p>Japan Kyusho-ji, Temple,2488,Magino,Ksminoyama- shi,Yamagata,Ken,999-3211Japan.Tel:-81-23-6742455 Coordinator- Ven Tsuchida Takahide</p>

โครงการยุวพุทธสงฆ์ ประเทศไทย

ลำดับ	ชื่อโครงการ	วัน/เดือน/ปี
1.	ภาษาอังกฤษเพื่อน้อง	เริ่มเปิดเทอม 2550
2.	วิสาขบูชา	25-31 พ.ค. 2550
3.	ภาษาห้องสมุดเพื่อน้อง	ภายใน 2 ปี
4.	Tourist for the King	ปลายเดือน กรกฎาคม
5.	Public Speaking จับไมค์พูดภาษาอังกฤษ	ภายในพรรษา
6.	Moving Dhamma Talks ธรรมะทอล์คส์สัญจร	เปิดเทอม ๒ 2550-51
7.	อบรมพระนักเขียน	ภายในพรรษา
8.	ประชุมใหญ่ครั้งที่ ๔ ยุวพุทธสงฆ์	วันที่ 10-15 ธันวาคม 50
9.	หนังสือเพื่อน้อง	วันที่ 13 เมษายน 50
10.	หนังสือสวดมนต์ของคุณย์ ภาษาไทย หนังสือสวดมนต์ของคุณย์ ภาษาอังกฤษ	ภายใน ปีนี้
11.	ผลิตสไลด์ การ์ตูนธรรมะ	ภายใน ปีนี้
12.	สร้างหลักสูตรแบบเรียนพระพุทธศาสนา เป็นภาษาอังกฤษ	กำลังดำเนินการ
13.	บรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน และบวช พรหมจารีณี (500 รูป/คน)	วันที่ 1-21 เมษายน 51
14.	หนังสือธรรมะในโอกาสต่างๆตลอดปี	ภายใน 3 ปี
15.	พิมพ์หนังสือธรรมะประจำคุณย์	ภายใน 3 ปี

สิทธิพิเศษผู้สมัครสมาชิกศูนย์ยุวพุทธสงฆ์ประเทศไทย

- มีสิทธิเป็นสมาชิกยุวพุทธสงฆ์ประเทศไทย
- มีสิทธิรับข้อมูลข่าวสารของศูนย์
- มีสิทธิได้ส่วนลดพิเศษ วารสารและจุลสารของศูนย์หรือหนังสือธรรมะหนังสือพุทธศาสนาของศูนย์
- มีสิทธิร่วมเป็นบุคลากรอาสาสมัครของศูนย์ตามความถนัดของตน
- มีสิทธิเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ทุกกิจกรรม
- มีสิทธิเข้าร่วมประชุมใหญ่ของศูนย์แต่ละประเทศได้
- มีสิทธิรับหนังสือธรรมะ ซีดี วีซีดี และดีวีดีธรรมะ
- มีสิทธิเข้าร่วมทัวร์จาริกบุญในประเทศต่างๆที่ศูนย์จัดขึ้น
- มีสิทธิยืมหนังสือทางพุทธศาสนาของศูนย์ได้ 7-10 วัน แต่ละครั้ง

★ ค่าสมัครทำบัตรสมาชิก ๑๐๐ บาท

คุณสมบัติ อาสาสมัคร WBSY Volunteers

- เป็นพุทธศาสนิกชน มีศีลธรรม มีคุณธรรม มีความกตัญญู มีใจบริการ รักงานที่ทำ
- มีความรู้ทางด้านการจดบันทึก คอมพิวเตอร์ ด้านโปรแกรมสำนักงานไมโครซอฟท์ โปรแกรมกราฟฟิคอื่นๆ ตัดต่อวิดีโอ สร้างเว็บไซต์ ออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ อย่างใดอย่างหนึ่ง
- มีความรู้ภาษาอังกฤษพิมพ์งานทั้งภาษาไทย/อังกฤษ
- ผู้ที่มีได้เฉพาะวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 9-16 น.
- ผู้ที่มีได้เฉพาะเสาร์-อาทิตย์
- ผู้ที่มีได้เฉพาะวันใดวันหนึ่งในสัปดาห์

★ กรอกใบสมัครได้ที่ ศูนย์ในเวลาทำการ 13-18 น. ทุกวัน เว้นวันพระใหญ่

กองทุนยุวพุทธสงฆ์ประเทศไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเผยแผ่พุทธธรรมของศูนย์ยุวพุทธสงฆ์ประเทศไทย
2. เพื่อให้โอกาสการศึกษาแก่ยุวพุทธสงฆ์ ภิกษุสามเณรหนุ่มและพุทธเยาวชน
3. เพื่อให้ยุวพุทธสงฆ์ ภิกษุสามเณรหนุ่มและพุทธเยาวชนมีสวัสดิการ

ร่วมทำบุญเผยแผ่ธรรมตามรายการดังต่อไปนี้

กองทุนเพื่อการเผยแผ่ธรรมะ

☐ ธรรมะทางสื่อสิ่งพิมพ์

- จุลสารละ ๑๐๐๐ เล่ม จำนวน ๒๐,๐๐๐ บ. เล่มละ ๒๐ บาท
- วารสาร ๑๐๐๐ เล่ม จำนวน ๒๐,๐๐๐ บ. เล่มละ ๒๐ บาท
- หนังสือธรรมะ ละ ๑๐๐๐ เล่ม จำนวน ๒๐,๐๐๐ บ. เล่มละ ๒๐ บาท

☐ ซีดีธรรมะ วีซีดีธรรมะ ดีวีดีธรรมะ CD/VCD/DVD แผ่นละ ๑๐บาท จำนวน ๑๐๐๐ แผ่น

☐ ธรรมะทางอินเทอร์เน็ต ปีละ ๒๐,๐๐๐ บ. หรือตามศรัทธา

☐ ธรรมะสัญญาณ กิจกรรมครั้งละ ๓,๐๐๐ บ. หรือตามศรัทธา

☐ ธรรมะเพื่อเยาวชน กิจกรรม ครั้งละ ๑๐,๐๐๐ บ.หรือตามศรัทธา

☐ ธรรมะแมสแซจ Massage ผ่านโทรศัพท์มือถือ SMS เดือนละ ๑,๐๐๐ บ.

หรือร่วมทำบุญสร้างศาสนทายาทได้ตามกำลังศรัทธา

กองทุนเพื่อการศึกษา ต่อเนื่อง

☐ ปริญญาโทเอก ต่างประเทศ ทุนละ ๕๐๐,๐๐๐ บ. หรือตามศรัทธา

☐ ปริญญาโทเอก ในประเทศ ทุนละ ๓๐๐,๐๐๐ บ. หรือตามศรัทธา

☐ เทคโนโลยี /คอมพิวเตอร์ ทุนละ ๕,๐๐๐ บ. หรือตามศรัทธา

☐ ภาษาต่างประเทศ : อังกฤษ /ฝรั่งเศส ฯลฯ ทุนละ ๔,๐๐๐ บ. หรือตามศรัทธา

☐ ภาษาธรรมะ บาลี/สันสกฤต/กรรณฐาน ทุนละ ๓๐,๐๐๐ บ. หรือตามศรัทธา

หรือร่วมทำบุญสร้างศาสนทายาทได้ตามกำลังศรัทธา

กองทุนเพื่อสวัสดิการ

☐ อาพาธ ทุนละ ๕,๐๐๐ บ. หรือตามศรัทธา

☐ ค่ารถโดยสาร เดือนละ ๓,๐๐๐ บ. หรือตามศรัทธา

☐ ค่าน้ำค่าไฟ เดือนละ ๒,๐๐๐ บ. หรือตามศรัทธา

☐ ค่าภัตตาหาร เดือนละ ๗,๐๐๐ บ. หรือตามศรัทธา

หรือร่วมทำบุญสร้างศาสนทายาทได้ตามกำลังศรัทธา ตามวันเวลาทำการ หยุดวันพระใหญ่

กลุ่มยุวพุทธสงฆ์ทั่วโลก ๓ นิภายหลัง

สมัครสมาชิกจุลสาร [Newsletter] และวารสาร [Journal]

สมัครทางไปรษณีย์โดย ส่งฉันทาณัติหรือตัวแลกเงิน สั่งจ่ายในนาม พระมหาสมพงษ์
สนุดจิตโต ศูนย์ยุวพุทธสงฆ์ประเทศไทย 301 ถ. วังเดิม เขต บางกอกใหญ่
กรุงเทพมหานคร 10600

ใบสมัครสมาชิกจุลสาร “ยุวพุทธสงฆ์ประเทศไทย”

ชื่อ.....นามสกุล.....

ที่อยู่.....

โทรศัพท์.....อีเมล.....

อายุ.....ปี อาชีพ.....

สถานที่ทำงาน/สถานศึกษา.....

ขอสมัครเป็นสมาชิก เป็นเวลา.....ปี (ค่าสมาชิก 200 บาท/ปีจำนวน 4 ฉบับหรือตามกำลังศรัทธา)

- รวมค่าสมัคร.....บาท ฉบับล่าสุด เริ่มตั้งแต่ฉบับที่.....

ใบสมัครสมาชิกวารสาร “ยุวพุทธสงฆ์ประเทศไทย”

ชื่อ.....นามสกุล.....

ที่อยู่.....

โทรศัพท์.....อีเมล.....

อายุ.....ปี อาชีพ.....

สถานที่ทำงาน/สถานศึกษา.....

ขอสมัครเป็นสมาชิก เป็นเวลา.....ปี (ค่าสมาชิก 200 บาท/ปี จำนวน 4 ฉบับหรือตามกำลังศรัทธา)

- รวมค่าสมัคร.....บาท ฉบับล่าสุด เริ่มตั้งแต่ฉบับที่.....

พุทธพจน์บทท้าย

๑. ภาษสูตร ว่าด้วยผู้เป็นภัยและไม่เป็นภัย

ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้

สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระเชตวันอารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี ณ ที่นั้นแล พระผู้มีพระภาคได้รับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสว่าภิกษุทั้งหลาย ภิกษุเหล่านั้นทูลรับสนองพระดำรัสแล้วพระผู้มีพระภาคจึงได้ตรัสเรื่องนี้ว่า

ภิกษุทั้งหลาย ภัยที่เกิดขึ้นทั้งสิ้น ล้วนเกิดจากคนพาล มิใช่เกิดจากบัณฑิต อุปัทวะที่เกิดขึ้นทั้งสิ้น ล้วนเกิดจากคนพาล มิใช่เกิดจากบัณฑิต อุปสรรคที่เกิดขึ้นทั้งสิ้น ล้วนเกิดจากคนพาล มิใช่เกิดจากบัณฑิตภัยที่เกิดขึ้นทั้งสิ้น ล้วนเกิดจากคนพาล มิใช่เกิดจากบัณฑิตอุปัทวะที่เกิดขึ้นทั้งสิ้น ล้วนเกิดจากคนพาล มิใช่เกิดจากบัณฑิต อุปสรรคที่เกิดขึ้นทั้งสิ้น ล้วนเกิดจากคนพาล มิใช่เกิดจากบัณฑิตเปรียบเหมือนไฟที่ลุกลามจากเรือนไม้หรือเรือนหญ้า ไหม้แม้เรือนยอดที่เขาโบกทั้งภายในและภายนอก ลมพัดเข้าไม่ได้ มีบานประตูปิดมิดชิด หน้าต่างปิดสนิท ฉะนั้น คนพาลมีภัย บัณฑิตไม่มีภัย คนพาลมีอุปัทวะ บัณฑิตไม่มีอุปัทวะ คนพาลมีอุปสรรค บัณฑิตไม่มีอุปสรรค ภัยไม่มีจากบัณฑิตอุปัทวะไม่มีจากบัณฑิตอุปสรรคไม่มีจากบัณฑิต

เพราะเหตุนี้แลเธอทั้งหลายพึงสำเหนียกอย่างนี้ว่า“บุคคลประกอบด้วยกรรม ๓ ประการใด พึงทราบว่าเป็นคนพาล เราจักประพจน์ไว้กรรม ๓ ประการนั้น บุคคลประกอบด้วยกรรม ๓ ประการใด พึงทราบว่าเป็นบัณฑิต เราจักถือปฏิบัติกรรม ๓ ประการนั้น”

ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายพึงสำเหนียกอย่างนี้แล

ที่มา: พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต [๑. ปฐมปณาสก์]

๑. พาลวรรค ๒. ลักขสูตร เล่มที่ ข้อที่ ๒๐ ข้อที่ ๑ หน้าที่

๑๓๙-๑๔๐

